రాజపోషకులు.

బ్రి॥ శ్రీ॥ రా॥ శ్రీ ఇజ్జతాపార్ రాజా కందుకూరి బాలసూర్య ప్రసాద రావు జమీందారు గారు. విశాఖ పట్టణము.

శాశ్వతాభిమానులు.

బ్రి॥ శ్రీ॥ కామన్న రాజయ్యగారి కొమారుండు వీరరాజుగారు. దువ్వం.
మ॥ రా॥ కొమరవెల్లి ఈశయ్యగారు. వరంగల్.
మ॥ రా॥ భూకణి రత్నంగారు వరంగల్.
మ॥ రా॥ భూపతి రామన్న గారు. వరంగల్.
మ॥ రా॥ నాగబండి కట్టమల్లయ్యగారు. వరంగల్.
మ॥ రా॥ కొండూరి వెంకటరాజం బ్రదర్స్ గారు. వరంగల్.
మ॥ రా॥ అష్టని రామయ్యగారు. వరంగల్.

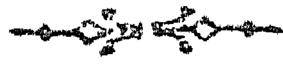
శాశ్వత చందాదారులు.

బ్రి॥ శ్రీ॥ పతిపండితారాధ్యుల మల్లయ్య అయ్యవార్లంగారు. మట్టెవాడ.
బ్రి॥ శ్రీ॥ ముదిగొండ రాజమాంబగారి మల్లయ్య అయ్యవార్లుగారు. వరంగల్.

బ్రి॥ శ్రీ॥ ముదిగొండ బాలకోటిలింగం గారు–మున్సబ్ హెడ్ క్లర్కు నరసరావుపేట.

కీ॥ శే॥ శివదేవుని వీరేశలింగారాధ్యులవారు. వరంగల్.
మ॥ రా॥ ఆలెన్వెదన్న గారి నారాయణ సింగుగారు. వరంగల్.
మ॥ రా॥ పెద్దివీరయ్యగారు. పాత్రముచ్చాల.
మ॥ రా॥ ములుగు కిష్టయ్య గారు. సిద్దిపేట.
మ॥ రా॥ కొమరవెల్లి శివరాజుగారి అంతయ్య గారు. సిద్దిపేట.
మ॥ రా॥ భూపతి బుచ్చిరామయ్య గారు. మాల్యానూరు.
మ॥ రా॥ చిటిమల్లి భద్రయ్య గారు. వెన్నంపల్లి.
మ॥ రా॥ చిటిమల్లి నర్సయ్యగారు. వెన్నంపల్లి.
మ॥ రా॥ గారిశెట్టి మల్లయ్యగారు. వరంగల్.

విషయసూచిక.



సమాప్తం.



శివజ్ఞాన శేఖరే.

చతుర్థ ప్రకరణం.

—

శివస్తుతిః.

శ్లో॥ శ్రీమత్పాదాంభోజయుగం శివస్య। విజ్ఞానినస్స్వాన్తమనోద్విరేఫం।
ప్రణమ్య శోకాంధతమోపతంగం నమామిమూర్ధ్నానిగమాంతగమ్యం॥

పాశకథనహేతు నిరూపణం.

శ్లో॥ పత్యుః పశూనాం భవతః ప్రసాదాన్మహేశ సర్వేవిషయే ష్వభిన్నాః విపశ్యతాం ప్రాప్య చరేయురేతాః పాశానతోవచ్మి తతఃప్ర ముక్త్యై॥

పాశపంచకనామాని.

శైవమలతిరోధాయి శక్తి బిందు మాయా కర్మభేదాత్ పంచ విధాః॥

తత్రాద్యా దేహాద్యుత్పత్తి కారణం అనాదిమలాఖ్యపాతం స్వ

— * శివస్తుతి. * —

తా. ఏపురాణ పురుషుని పాదాబ్జములు సూర్యబింబ దర్శన మాత్రముననే యంధ కారము నశించు నటుల మనంబున భావించినంతనే శోకమును బోగొట్టునవియో, ఏమ హాదేవుని పాదములు కమలములందు తుమ్మెదలవోలె విజ్ఞానులగు మునీంద్రులమనః కమ లంబుల విహరించుచుండునో వేదాంతముల దెలిసికొనదగిన యట్టి శివపాదాంబుజము లకుదలయొగ్గి నమస్కరించెద.

పాశకథనహేతునిరూపణము.

తా. ఓమహేశ! పశుపతియగు నీ యనుగ్రహము వల్లనే యందరు విషయములం దు తగుల్కొనియు [illegible] బొంది సంచరించుచున్నారు. కావుననట్టి పాశవిముక్తికొ రకై యాపాశ[illegible] వచించెద.

పాశభేదములు.

ఆ పాశములు మలతిరోధాయి పాశము- శక్తిపాశము- బిందుపాశము- మాయా పాశము- కర్మపాశము అని యైదువిధములు.

యంభువసూత్రేణ దర్శయతి॥

మలతిరోధాయిపాశనిరూపణం.

సూ॥ అథానాదిమలః పుంసాం పశుత్వం పరికీర్తితం। తుషకంబుకవత్ జ్ఞేయం మాయా బీజాంకురస్య తత్॥

అథ అనంతరం పుంసా మాత్మనాం పశుత్వం అనాది సిద్ధమలః పరికీర్తితః తత్ అనాదిమల పశుత్వం మాయాబీజాంకురస్య మాయేతి బీజం తస్య మాయాబీజస్య అంకురస్య కలాద్యంకురస్య తుషకంబుకవత్ జ్ఞేయం॥ తథాచోక్తం తత్త్వప్రకాశే॥ ఏకో హ్యనేకశక్తిర్దృక్క్రియయోశ్ఛాదకో మలః పుంసః। తుషకంబుకవత్ జ్ఞేయ స్తామ్రాశ్రితకాలికవద్వాపీ॥ అస్య దేహాద్యుత్పత్తి నిమిత్త మలస్య ఇదానీం ఏకత్వాది ధర్మోక్త్యా ఏకస్యాత్మనః దీక్షయా మలనిరోధేన యుగపత్సర్వముక్తి ప్రసంగేః తత్పరిహారం మృగేంద్రసూత్రేణాహ॥

సూ॥ తదేకం సర్వభూతానా మనాది నిబిడం మహత్। ప్రత్యాత్మస్థం। స్వకాలాంతాపాయిశక్తి సమూహవత్॥

మల తిరోధాయి పాశ నిరూపణం.

ఆ అయిదు విధములగు పాశములలో దేహాద్యుత్పత్తికి కారణమైన అనాదిమ లతిరోధాయి యను పేరుగల పాశమును స్వాయంభువ సూత్రముచే బ్రకటించుచున్నాడు.

తా. మానవులకు పశుత్వమనగా, అనాదిసిద్ధమగు మలమే యని వచింపబడినది. ఆ యనాది మలరూపమైన పశుత్వము, మాయయనెడి బీజమునకును, కలాదులనెడి యంకురములకును, ధాన్యము మీది పొట్టువలెను తవుడువలెను నుండును.

ఈవిషయమును గూర్చియే తత్త్వప్రకాశమను గ్రంథమునందు గూడ వచింపబడినది.

ఆత్మయొక్క జ్ఞానక్రియలను మొకటియే యనేకశక్తులతోఁ గూడినదై జ్ఞానక్రియాచ్ఛాదకమై రాగిని నాశ్రయించి యున్న చిలుము వలె, ప్రకాశించును, ధాన్యము మీది

తన్మలపటత్వం సర్వభూతానాం సమస్తాత్మనాం ఏకమనాదిని
బిడం హాంద్రం మహావ్యాపకం ప్రత్యాత్మస్థం ఆత్మాత్మస్థం స్వకాలే
పరిణామ కాలప్రాంతే అపాయి అపేత శీలంశక్తి సమూహావత్ శక్తిస
మూహాయుక్తం ఏతదుక్తమలశక్తి మనుగృహ్యాత్మాల శక్త్యాత్మ ధర్మ
నిరోధికాం శివశక్తిముపచారేణ తిరోధాయిపాశనామ్నా వ్యంగ్యాత
త్వే మృగేంద్రసూత్రాంతరేణ దర్శయతి॥

శక్తిపాశ విచారః

సూ॥ తాసాం మాహేశ్వరీశక్తిస్సర్వానుగ్రాహికా శివా। ధర్మా
నువర్తనాదేవ పాశ ఇత్యుపచర్యతే॥

తథా సర్వానుగ్రాహికా సకలచిదచిదనుగ్రహస్వభావ శివాత్మనాం
శ్రేయః ప్రసాదికా మాహేశ్వరీ శివసంబంధినీ శక్తిః సమవేతశక్తిః తా

స్న బొట్టువలె నుండునని తెలియవలయును.

టీ॥ దేహోత్పత్తి కారణమైవమలమునకు ఏకత్వాది ధర్మములు చెప్పుటచేత ఒ
కయాత్మకు దీక్షచేత మలక్షయము సంభవింపగా నొక్కసారియే తక్కిన యాత్మలన్ని
టికి ముక్తి రానేరదని మృగేంద్ర సూత్రముచే నిరూపించు చున్నాడు

తా॥ అపత్వ రూపమైన మలము సర్వ భూతములకు నొకటియే. అది అనాది
యైనది. దట్టమైనది. వ్యాపకమైనది. ప్రత్యాత్మ యుందుండును. పరిణామకాల సమీపము
నందు శక్తి సమూహముతో గూడికొని తొలగిపోవు స్వభావము గలిగి యుండును.

ఇదియే యాత్మ ధర్మములను నిరోధించు శివశక్తిని నాశ్రయించి యుపచారికము
గా తిరోధానము నొందుచు పాశమని వ్యవహరింపబడు చున్నది. ఈవిషయము మృ
గేంద్ర సూత్రముచే ప్రదర్శించుచున్నాడు.

శక్తిపాశ విచారము.

తా॥ సకల చిదచిద నుగ్రహస్వభావయుగల శివాత్మలకు శ్రేయస్సు నొసగునట్టి
శివసంబంధిని యగు శక్తియే యాంతరమైన మలశక్తి ధర్మముల ననుసరించుట వల్లనే పా
శమని వ్యవహరింపబడు చున్నది. కావున యీ తత్త్వ ప్రకాశ మందు గూడ నిట్లు చెప్ప
బడినది.

...మలశక్తీనాం ధర్మానువర్తనాదేవ ధర్మస్య చిత్క్రియా నాసన్నిరోధక
ధర్మస్య అనువర్తనాదేవ అనుసరణాత్వాత్పాశ ఇత్యుపచర్యతే తథా
...త్వం తత్ప్రకాశే॥ పాశానుగ్రాహకత్వాత్ తత్పరమతిరోధాయి...
...శక్తిః పాశత్వే నాభిహితేతి అత్రోపచారేణ శక్తేశ్చ పాశత్వం...
...కాలికం కింతు మలశక్త్యాదిధారణాత్సైవ తదంతర్గత ఇతి ...
...సూత్రాంతరేణ దర్శయతి॥

సూ॥ పరిణామయతీత్యాత్మరోధాంతం సార్వచిత్క్రియా। యదోన్మీల...
మాదత్తే తదానుగ్రాహికోచ్యతే॥ అస్యార్థః॥ తాశ్చమలశక్తిః రోధాం
తం చిత్క్రియాశక్తీనాం నిరోధకత్వాంతం పరిణామయతి పరిణామం...
మయతి శివశక్తిః సార్వచిత్క్రియా యదోన్మీలన శబ్దేన సర్వానుగ్రా
హిక వ్యాపారో మూర్ధ సంజ్ఞ ఈశానః ప్రోచ్యతే సపార్వః సూ
ర్యః చిత్క్రియా తేన ప్రవర్తితజ్ఞాన ప్రభయాకారణేన యథాఉన్మీలనం చై
తన్యప్రకాశ మాధత్తే కురుతే తథా అనుగ్రాహికా ఉచ్యతే। నన్వనే
తన్నిత్యాశ మాధత్తే ... శక్తిః
తత్ర ఆత్మనాం చైతన్య నిరోధక ననాదిమలం యుగపన్నశ్యతీతి శక్తిః
సర్వానుగ్రాహికా కథంభవతీత్యాశంక్య ఆత్మనః భోగేనవినా కర్మక్షయ

పశ్యుల ననుగ్రహించునదియు, మలతిరోధానము నొనరించునది యునగు పరమే
శ్వర శక్తియే పాశమనివ్యవహరింప బడుచున్నది. శక్తికిపాశమని నామవ్యపదేశముగా
ని, సార్వకాలికమైనది గాను. మలశక్తి ననుసరించి యుండును.

తా॥ మలశక్తి చిత్క్రియాశక్తి నిరోధకమైనందున తక్కిన శక్తులను బరిణామ
మొందించుచున్నది. శివశక్తి ఈశాన సంజ్ఞ కలిగి సూర్యునివలె ప్రకాశించుచు, నెప్పు
డు చైతన్య ప్రకాశమును జేయునో; అప్పుడను గ్రాహికయని వచింప బడును.

ఆత్మలయొక్క చైతన్యమును నిరోధించు ననాదిమల మొకసారియే క్షీణింపదు,
ఈశానశక్తి సర్వానుగ్రాహకి యెట్లగును?.

ఆత్మకు భోగములేక కర్మక్షయము కానేరదు. కర్మక్షయముగాక మోక్షము సి
ద్ధింపదు అభోగము శక్త్యనుగ్రహములేక సంభవింపదు.

ణో న భవతి। కర్మక్షయం వినా మోక్షో న సిద్ధ్యతి తద్భోగః శక్త్యను
గ్రహం వినా న సంభవతి తస్మాత్కారణాద్భోగసాధన మలాదిపాశా
నాం తదనుగ్రహేణ వినా స్వరూపవాశక్తత్వమితి మృగేంద్రసూత్రేణ ప్రద
ర్శ్యతే॥

సూ॥ పరో దానాయ కురుతే మలవ్యాప్తేరనుగ్రహం। కింతు
యత్క్రియతే కించిత్తదుపాయేన నాన్యథా॥

అతఏవ భోగమోక్షానుగ్రహకారణాత్ సర్వానుగ్రాహకత్వ
మితి జ్ఞాత్వా, శుద్ధాశుద్ధమలనిమిత్త ప్రవృత్తి శుద్ధాశుద్ధ మాయామధ్య
కర్మమాయాకార్యసహకారి శబ్దస్వశుద్ధాశుద్ధ విద్యాదికలానాముపాదాన
త్వేన శుద్ధమాయాం సాధయిత్వా నామమాత్ర అర్థరూపశబ్దరూ
పాణి బిందుకార్యాణి విశ్వసారోత్తరసూత్రద్వయేన దర్శ్యతే॥

బిందుపాశ విచారః

సూ॥ మూర్ధః కుండలినీ శక్తిః మాయాకర్మానుసారిణీ। నాదబిం

ఆ కారణమువలన శక్త్యనుగ్రహములేక భోగసాధనములగు మలాదిపాశములు స్వ
యముగా నశక్తములు. దీనిని గూర్చియే మృగేంద్రసూత్రమున చెప్పబడినది.

అణుస్వరూపుడయిన యాత్మయొక్క మలవిముక్తి కొరకు, శక్తి యనుగ్రహము
ను జూపుచున్నది. అట్టిది యుపాయసాధ్యముగాని, యన్యథా కానేరదు.

కావుననే భోగమోక్షానుగ్రహకారణమైనది శివశక్తి యగును. కాబట్టియే సర్వా
నుగ్రాహకత్వము శక్తిపాశమునకు గలదు.

శుద్ధాశుద్ధముల నిమిత్తములు శుద్ధమాయ అశుద్ధమాయలు, ఈమాయాద్వయము మ
ధ్యయందు కర్మమాయాకార్యములగు సహాయకారులగు శబ్దము శుద్ధాశుద్ధ విద్యాకలా
దులకు ఉపాదానకారణమగుటచే శుద్ధమాయను సాధించి, నామమాత్రముగా అర్ధరూప
ములు- శబ్దరూపములగు బిందుకార్యములను విశ్వసారోత్తరసూత్రద్వయముచే నిరూపిం
చుచున్నాడు.

బిందుపాశ విచారము.

తా॥ ఆధారభాగమునందు, మాయాకర్మలకనుకూలముగా ప్రవర్తించును, మాయా

న్యాదికం కార్యం తస్యా ఇతి జగత్స్థితిః॥

అథ అఘోదేశే మాయా కర్మానుసారిణీ మాయాకర్మణోః అనుసారిణీ అనుకూలవర్తినీ అతిమహామాయాకర్మణోః సుపాదానకారణ శబ్దతత్త్వప్రత్యయానాం శబ్దప్రవృత్తిరూపేణోపకారికారణేన కర్మానుసారిణీ మాయాశోభాకానం తేశ్వరస్య దేహేంద్రియాది శుద్ధాధ్వరూపేణ ప్రవర్తికా విద్యాది కలాదిద్వారేణ ఆధారభూతా సూక్ష్మాదిశబ్దద్వారా కలాదితత్త్వ వ్యాపారస్య అనుకూలవర్తి కారణేన మాయా కర్మానుసారిణీ కుండలినీ కుండల్యాఖ్యయా శక్తిః నాదబింద్వాదికం నాదం శివతత్త్వం బిందుశ్శక్తితత్త్వం ఆదికం ఆదిశబ్దేన సదాశివతత్త్వం ఈశ్వరతత్త్వం విద్యాతత్త్వంచ తాని జగచ్ఛుద్ధ తత్త్వరూప భువనం తస్యాః కుండలినీశక్త్యాః కార్యం కృత్యం ఇతి స్థితిః నిశ్చయః॥

అతిశుద్ధతత్త్వానాం కుండలినికార్యత్వ ముపలక్షణం తేన కారణేన అర్థరూప నివృత్తి ప్రతిష్ఠాదిపంచకలాః తద్బిందుకార్యమిత్యర్థః॥

తస్యాశ్చతస్రో వాగ్రూపా వైఖర్యాది వృత్తయః వైఖరీ మధ్యమాచాన్యా పశ్యంతీసూక్ష్మ సంజ్ఞితా। వాగ్రూపా శబ్దరూపాః వైఖర్యాది వృత్తయః। కలాదిజగతః తస్యాః కుండలినీశక్త్యాః చతస్రశ్చతు

శోభితమైనయున్న ఈశ్వరునికి దేహేంద్రియాది శుద్ధాధ్వరూపము నొసంగుచు విద్యాదికలామార్గముననుగాని, ఆధారమైన సూక్ష్మాది శబ్దమార్గముననుగాని, కలాదితత్త్వ వ్యాపారానుకూలముగా, మాయాకర్మల ననుసరించి యుండు శక్తి గలదో, అదియే కుండలిని శక్తి.

శివతత్త్వము- శక్తితత్త్వము- సదాశివతత్త్వము ఈశ్వరతత్త్వము విద్యాతత్త్వము శుద్ధతత్త్వరూపము భువనము- ఇవి మాయాశక్తి తత్త్వము యొక్క కార్యరూపములు.

కుండలిని శక్తి కార్యములే శుద్ధతత్త్వములు. ఆకారణమువలననే అర్థరూపమునైన నివృత్తి ప్రతిష్ఠాది పంచకళలు- బిందు కార్యములని చెప్పబడినవి.

కుండలినిశక్తికి వాగ్రూపమునైన నాలుగు వృత్తులు గలవు. అవి యెవియనగా- వైఖరి మధ్యమ- పశ్యంతి, సూక్ష్మయనునవి. వాగ్రూపములనగా శబ్దరూపములని భావము

స్వధా, వైఖర్యాఖ్యా మధ్యమాఖ్యా చ అన్యా పశ్యంతీ సూక్ష్మసంజ్ఞా చ ఇత్థం శుద్ధమాయాం శబ్దార్థరూపకార్య సహితాం ప్రదర్శ్యేదానీం కలాదిజగదుపాదానస్యైవ అశుద్ధమాయాయాః స్వరూపం నిత్యత్వాదిధర్మాన్ స్వాయంభువ సూత్రేణ దర్శయతి ॥

* మాయాపాశ విచారః. *

సూ॥ మాయాతత్త్వం జగద్బీజమవినాశ్యశివాత్మకం। విభ్వేకక
మలం సూక్ష్మ। మనాద్యవ్యయ మీశ్వరం ॥

అస్యార్థః॥ జగద్బీజం॥ జగద్భువనాకారేణ సాధారణరూపం సూక్ష్మదేహాకారేణ అసాధారణరూప కలాదితత్త్వస్య బీజం ఉపదాన కారణం మాయాతత్త్వం= అవినాశి వినాశరహితం, అశివాత్మకం మోహకం విభుర్వ్యాపకం ఏకం అద్వితీయం అకలం స్థూలసూక్ష్మరూపేణ ఉదయ ప్రకరకం ఈశ్వరం స్వకార్యకలాదితత్త్వాద్యవయవవిభాగరహితం సూక్ష్మేంద్రియాది గ్రహణయోగ్యం అనాది ఆదిరహితం అవ్యయం ఘృతకాఠిన్య న్యాయేన ఏకదేశే పరిణామి సర్వాకార పరిణామరహితం ఈశ్వరం పరిణామ పుష్టిరహితం ఈశ్వరం స్వకార్యపుష్టౌ సమర్థం॥

ఈవిధముగ శబ్దార్థరూపకార్య సహితమగు శుద్ధమాయను గన్పరచి, కలాది ప్రపంచమున కుపాదానకారణమగుటచే, అశుద్ధమాయా తత్త్వమును తదాశ్రితములగు నిత్యత్వాది ధర్మములను స్వాయంభువ సూత్రముచే ప్రకటించుచున్నాడు.

మాయాపాశ విచారము.

భువనాకారమున సాధారణ రూపము గలిగినదియు, సూక్ష్మ దేహాకారమున, అసాధారణ రూపము గలిగి కలాది తత్త్వములకు నుపాదాన కారణమైన మాయాతత్త్వము, నాశములేనిదై మోహకమై వ్యాపకమై అద్వితీయమై ఆదిరహితమై సూక్ష్మేంద్రియ గ్రహణయోగ్యమై ఘృతకాఠిన్య న్యాయమున ననేకదేశములందు బరిణమించుచు స్వకార్యనిర్వాహణమున సమర్థమై తెలియుచున్నది.

తత్త్వప్రకాశ మను గ్రంథమున నిట్లు వచింపబడినది.

చతుర్థ ప్రకరణం.

శ్లో॥ శుద్ధేఽధ్వని శివః కర్తా సృష్ట్యాది పంచకృత్యానాం। అధ్వన్య శితే కర్తా ప్రోక్తోఽనంతేశితా ప్రభుః॥

అస్యార్థః॥ శివః పరమేశ్వరః శుద్ధేఽధ్వని కలా తత్త్వ భువనవర్ణ పద మంత్రరూపే షడ్విధాధ్వని కర్తా సృష్ట్యాది పంచకృత్యానాం స్వామిః ప్రోక్తః॥ అనంతః అనంతేశ్వరః అశితే అశుద్ధే అధ్వని తత్త్వ భువన రూపాధ్వని ప్రభుః సృష్ట్యాది పంచకృత్యానాం ప్రభుః ప్రోక్తః॥

కళాధ్వా

అత్ర కలాది షడధ్వాన ఇత్యుక్తే నివృత్తిః ప్రతిష్ఠా విద్యా శాంతి శాంత్యతీతాఖ్యాః పంచ కలాః కళాధ్వా॥

తత్త్వాధ్వా॥

పృథివ్యాదినాదాంతషట్త్రింశత్తత్త్వాని తత్త్వాధ్వా
తత్రనాదాది విద్యాతత్త్వాంతాని పంచశుద్ధతత్త్వాని॥
తదుక్తం తత్త్వప్రకాశే॥ శుద్ధాని పంచతత్త్వాన్యాద్యం తేషు స్మరంతి శివతత్త్వం। శక్తిస్సదాశివేతత్త్వే ఈశ్వర విద్యాఖ్యతత్త్వే చేతి॥ మాయాది పృథివ్యంతాన్యేక త్రింశతత్త్వాని అశుద్ధతత్త్వాని.

మాయా యందు అనంతేశ్వర ద్వారాగాను అంకిరణ సూత్రమున చెప్పుచున్నాడు.

తా॥ శుద్ధాధ్వకు కర్త శివుడే. అశుద్ధాధ్వకు కర్త అనంతేశ్వరుడు. కళాధ్వ-తత్త్వాధ్వ భువనాధ్వ వర్ణాధ్వ పదాధ్వ- మంత్రాధ్వ- అని యాధ్వలారు విధములు. ఈయాఱింటికి సృష్ట్యాది పంచకృత్యములకు శివుడేకర్త.

తత్త్వభువనరూపములైన అశుద్ధాధ్వలకు సృష్ట్యాది పంచకృత్యములకు కర్త అనంతేశ్వరుడు.

కళాధ్వం.

నివృత్తి ప్రతిష్ఠా విద్యాశాంతి శాంత్యతీతః అను పేరు గలవి యయిదును కళాధ్వ యని చెప్ప బడును.

శ్లో॥ శుద్ధేఽధ్వని శివః కర్తా సృష్ట్యాది పంచకృత్యానాం। అధ్వస్య శితే కర్తాప్రోక్తోనంతేశితా ప్రభుః॥

అన్వర్థః ॥ శివః పరమేశ్వరః శుద్ధేఽధ్వని కలా తత్వ భువన వర్ణ పద మంత్రరూపే షడ్విధాధ్వని కర్తా సృష్ట్యాది పంచకృత్యానాం స్వామిః ప్రోక్తః॥ అనంతః అనంతేశ్వరః అశితే అశుద్ధే అధ్వని తత్వ భువన రూపాధ్వని ప్రభుః సృష్ట్యాది పంచకృత్యానాం ప్రభుః ప్రోక్తః॥

కలాధ్వా

అత్ర కలాది షడధ్వాన ఇత్యుక్తే నివృత్తి ప్రతిష్ఠా విద్యా శాంతి శాంత్యతీతాఖ్యాః పంచ కలాః కలాధ్వా॥

తత్వాధ్వా॥

పృథివ్యాది నాదాంతం షట్త్రింశత్తత్వాని తత్వాధ్వా

తత్ర నాదాది విద్యాతత్వాంతాని పంచ శుద్ధతత్వాని॥

తదుక్తం తత్వప్రకాశే ॥ శుద్ధాని పంచతత్వా న్యాద్యం తేషు స్మరంతి శివతత్వం। శక్తిస్సదాశివేతత్వే ఈశ్వర విద్యాఖ్యతత్వే చేతి॥ మాయాది పృథివ్యంతాన్యేక త్రింశత్తత్వాని అశుద్ధతత్వాని.

మహామాయ యందు అనంతేశ్వర ద్వారా గాను అంకిరణ సూత్రమున చెప్పుచున్నాడు.

తా॥ శుద్ధాధ్వకు కర్త శివుడే. అశుద్ధాధ్వకు కర్త అనంతేశ్వరుడు. కలాధ్వ-తత్వాధ్వ భువనాధ్వ వర్ణాధ్వ పదాధ్వ- మంత్రాధ్వ- అని యధ్వలారు విధములు. ఈయారింటికి సృష్ట్యాది పంచకృత్యములకు శివుడేకర్త.

తత్వభువనరూపములైన అశుద్ధాధ్వలకు సృష్ట్యాది పంచకృత్యములకు కర్త అనంతేశ్వరుడు.

కలాధ్వ.

నివృత్తి ప్రతిష్ఠా విద్యాశాంతి శాంత్యతీతః అను పేరు గలవి యయిదును కలాధ్వ యని చెప్ప బడును.

భువనాధ్వా

కాలజ్ఞానాద్య నాశ్రితాంత చతుర్వింశత్యుత్తర శతద్వయ భువనాని భువనాధ్వా॥ తత్ర అనాశ్రితాది వామాంతాని త్రయస్త్రింశత్ శుద్ధభువనాని॥ అంగుష్ఠమాత్రాది కాలాగ్నిభువనాంతా న్యేకనవత్యుత్తర శతభువనాని శుద్ధాని॥

వర్ణాధ్వా

అకారాదిక్ష కారాంతాని ఏతాని పంచాశ దక్షరాణి వర్ణాధ్వా

పదాధ్వా

తత్ర వ్యోమవ్యాపి మంత్రరూప ఏకాశీతిపదాని పదాధ్వా॥

మంత్రాధ్వా

బ్రహ్మాంగరూపా ఏకాదశ మంత్రాః॥ మంత్రాధ్వా

తత్వాధ్వ.

పృథివ్యాదినాదాంతము వరకుగల ముప్పదియారు తత్వములు తత్వాధ్వ యనబడును. నాదము మొదలుకొని విద్యాతత్వము వరకున్న ఐదు తత్వములు శుద్ధ తత్వాంతర్గతములు.

తత్వప్రకాశిక యందీవిషయము చెప్పబడినది.

శుద్ధతత్వములయిదు. ఆద్యంతములయందు శివతత్వమును సదాశివ తత్వమునందు శక్తియును, విద్యాతత్వమున ఈశ్వరతత్వమును చేరియున్నవి.

భువనాధ్వ.

కాలజ్ఞానము మొదలుగ అనాశ్రితాంతము వరకుగల 224 భువనములు భువనాధ్వయని చెప్పబడును. వానియందు అనాశ్రితభువనము మొదలుకొని వామభువనాంతము వరకుగల ౩౩ భువనములు శుద్ధభువనములు.

అంగుష్ఠమాత్ర భువనము మొదలుకొని కాలాగ్నిభువనాంతము వరకుగల ౧౯౧ భువనములు అశుద్ధభువనములు.

వర్ణాధ్వ.

అకారాది క్షకారాంతము వరకుగల వర్ణములు వర్ణాధ్వయన బడును.

పదాధ్వ.

వ్యోమవ్యాపి మంత్రరూపమైన 81 పదములు పదాధ్వయన బడును.

అన్యోన్య సంబంధః.

మంత్రపద వర్ణాధ్వత్రయం శబ్దరూపం । భువనతత్త్వ కళాధ్వత్రయం అర్థరూపం । మంత్రాధ్వా పదాధ్వాన మాశ్రయతి । వర్ణాధ్వా భువనాధ్వాన మాశ్రయతి। భువనాధ్వా తత్త్వాధ్వాన మాశ్రయతి, తత్త్వాధ్వా కళాధ్వాన మాశ్రయతి ।

అనంత మనంతేశ్వరేణ క్షోభ్యాణి మాయా కార్యాణికానిత్యాశంక్య బిందు కార్యోత్పాదితత్ నామమాత్రేణ మాయాకార్యాణి సృష్టిక్రమేణ మృగేంద్ర సూత్రేణకథయతి ॥

మాయా సృష్టిక్రమః.

శ్లో॥ గ్రంధిజన్యాః కలావిద్యారాగప్రకృతిపూరుషాః । గుణాధీగర్వచిత్తాక్షమాత్రాభూతాన్యనుక్రమాత్ ॥

అస్యార్థః॥ కలా కలాశబ్దాభిధేయాః నియతిః కాలః విద్యా రాగః పురుషః మాతా ప్రకృతిః గుణాః ధీః-బుద్ధిః గర్వః- అహంకారః చిత్తం-మనః అక్షం-జ్ఞానేంద్రియ కర్మేంద్రియాణి మాత్రాః తన్మాత్రాః భూతాని-పంచభూతాని అనుక్రమాత్ క్రమేణ గ్రంధిజన్యం గ్రంథేః మాయాయాః జన్యం అభివ్యంగ్యమిత్యర్థః॥ తథాచోక్తం తత్త్వప్రకాశే॥

మంత్రాధ్వ.

బ్రహ్మాంగరూపమైన పదునొకండు మంత్రములు మంత్రాధ్వయనబడును.

మంత్రపద వర్ణాధ్వలు మూడును శబ్దరూపములు.

భువనతత్త్వ కళాధ్వలు మూడును అర్థరూపములు.

అన్యోన్య సంబంధము.

మంత్రాధ్వ పదాధ్వ నాశ్రయించును. పదాధ్వ వర్ణాధ్వ నాశ్రయించును. వర్ణాధ్వ భువనాధ్వ నాశ్రయించును. భువనాధ్వ తత్త్వాధ్వ నాశ్రయించును. తత్త్వాధ్వ కళాధ్వ నాశ్రయించును.

పుంసాజ్ఞా కర్తృత్వార్థం మాయాతః తత్పంచకం భవతి । కాలో నియతిః పురుషః కలాచ విద్యారాగశ్చ । అవ్యక్తం మాయాతో గుణతత్త్వం తదను బుద్ధ్యహంకారః చేతోథ కర్మేంద్రియ తన్మాత్రాణ్యపిచ భూతాని । పురుషస్య భోగయుక్తో ప్రదానతో వింశతి ర్భవత్యాధికా । యస్మాత్ ప్రకృతిగుణానాం నాత్యంతం వస్తుతో భేదః । అతః శంభుః ప్రకృతి పురుష భోగార్థం స్థూలసూక్ష్మ శరీరాణి మాయాం । విక్షోభ్యకరోతీత్యాహ ॥

కర్మాణ్యవేక్ష్య శంభురాత్మీయాం విక్షోభ్యశక్తిభిః స్వాభిః । ప్రతిపురుషం భోగార్థం వపూంషి కరణానిచాధత్తే ॥

అత్రమాయయా తత్త్వానిస్థూలసూక్ష్మభేదేనద్విప్రకారాణి త

త్వమాత్రముగ మాయాకార్యములను సృష్టిక్రమముగ నిరూపించుచున్నాడు.

మాయా సృష్టిక్రమము.

తా॥ కల- కాలము, విద్య- రాగము- పురుషుఁడు- బుద్ధి- అహంకారము- చిత్తము- జ్ఞానేంద్రియ కర్మేంద్రియములు- శబ్దస్పర్శరూపరసగంధములు. పృథివ్యాపస్తేజోవాయురాకాశములు. క్రమముగ మాయాజన్యములై వెలయుచున్నవి. తత్త్వప్రకాశమునందు గూడనిటుల వచింపఁబడినది.

ప్రపంచమున పురుషుడు కార్యకర్తృత్వమును వహించి చేయుటకు మాయనుండి కాలము- నియతి- పురుషుఁడు- కలా- విద్యారాగము గలిగెను. అవ్యక్త మాయనుండి గుణతత్త్వము. తదనంతరము బుద్ధి- అహంకారము. చిత్తము కర్మేంద్రియములు తన్మాత్రలు-పంచ భూతములు గలిగినవి.

ప్రకృతి పురుషులకు వస్తుతః భేదములేదు. కావున శివుండు ప్రకృతి పురుష భోగముకొఱకు స్థూలసూక్ష్మ శరీరములను మాయనుక్షోభింపజేసి చేయుచున్నాడు.

ఈశ్వరుడు అనుభవనీయములగు కర్మలనుజూచి స్వకీయ శక్తులతో మాయనుక్షోభింపజేసి ప్రతిపురుషుని భోగముకొఱకై శరీరేంద్రియములను నొసగుచున్నాడు.

ఇందులో మాయాతత్త్వము స్థూలసూక్ష్మ భేదమున రెండువిధములు స్థూలరూపములు భువనాధారములై వెలయుచున్నవి సూక్ష్మరూపములు సూక్ష్మశరీరములై ప్ర

త్రిస్థూలరూపాణి భువనానామాధారో భవతి। సూక్ష్మరూపాణి సూక్ష్మశరీరాణి భవంతి తత్సూక్ష్మ శరీరరూప కాలాది తత్వోత్పత్తిం తత్కార్యం చాహ।

అథకాల లక్షణమాహ.

నానా విధ శక్తిమయీ సా జనయతి కాలతత్వ మాద్యా। భావి భవద్భూతమిదం కలయతి జగదేవ కాలోతః॥

నియతి లక్షణం.

నియతిర్నియమనరూపా మాయాతత్వా ప్య నంతరం భవతి నియమయతి యేన నిఖిలం తేనేయం నియతిరిత్యుక్తా॥ అథకలాలక్షణమాహ॥

కలాతత్వం.

మాయా తత్తదనుకూల మలం నృణా మేకతస్తు కలయిత్వా। వ్యంజయతి కర్తృశక్తిం కలేతి తేనాహ అపిచ॥ కాలేన నియత్యా దామ్యేక సర్గతా ముపేయతా సతతం విదధాతి వ్యాపారం నిజ మేషాం

కాశించు చున్నవి ఆసూక్ష్మ శరీరరూపములైన కాలాదితత్వముల యుత్పత్తిని వాటికార్యమును జెప్పుచున్నాడు.

కాలతత్వము.

జరుగబోవునదియు- జరిగినదియు- జరుగ నున్నదియు- అంతయు కాలగర్భితమై యున్నది. నానావిధ శక్తియుక్తమై యిది ప్రకాశించు చున్నది.

నియతిలక్షణము.

నియతి యనగా నియమించుట, దీనికి ర్వాతనే మాయయావరించు చున్నది. ఏకారణమున సమస్తమును నియమించు చున్నదియో, ఆకారణమున నియతి యని చెప్పబడు చున్నది.

కలాలక్షణము.

మాయయేపురుషులకు కర్మానుకూలమగు మలమును గలిగింపజేసి కలయను పేరుచే తనయొక్క కర్తృత్వ శక్తిని వ్యక్తీకరించు చున్నది.

వ్యావనిపర్యంతం కలా భోక్తృ స్వరూపం ప్రకటయతి ॥ ముఖ్యమం తరంగ కారణం కాలనియత్యోః బహిరంగ సంఖ్యానియమశ్చైవ కారణత్వం అభిముఖ్య మిత్యర్థః । అథపురుషస్య విషయప్రదర్శన నిమిత్తం ఏషా కలైవ విద్యాతత్వం ప్రకాశయతిత్యాహ।

* విద్యాతత్వం. *

ఉద్బుధ్య కర్తృశక్తిఃపుంసాం విషయ ప్రదర్శననిమిత్తం। విద్యాతత్వం సూతే ప్రకాశరూపం కలైవైషా । ఏషావిద్యాఆత్మనః జ్ఞానక్రియాశక్త్యావరణా అనాదిమలం ఛిత్వావిషయజాతం దర్శయతీత్యాహ॥

ఆవరణంభిత్వైషా జ్ఞానాఖ్యాయా స్వకర్మణా శక్తిః। దర్శయతి విషయజాతం కరణం సేహాత్మనః పరమం। ఆత్మాం శ్శక్తి ర్మతేనజాడ్యాభవతి కలయా మలనివృత్తాదపి విద్యాకరణం వినావిషయగ్రహణ అసమర్థః తస్మాత్కారణా ద్భోగరూపకార్యే ముఖ్యకరణ మిత్యర్థః

మరియు, కాలనియతితత్వములకులో బడి భూపర్యంతము వానికి తగినభోగములను నేది చేయుచున్నదో అదియు కలయనబడును.

కలభోక్తృ స్వరూపమును బ్రకటించును. కాలనియతి తత్వములకు అంతరంగ కారణమై సంఖ్యా నియమమును బహిరంగ కారణము కూడగును.

పురుషునికి విషయమును జూపించుటకై యీకలయే విద్యాతత్వమును బ్రకాశింపజేయుచున్నది.

పురుషుని విషయప్రదర్శన నిమిత్తముగు కర్తృశక్తిని మేలుకొలిపి యీకలయే విద్యాతత్వమును బ్రకాశింప జేయును.

విద్యాతత్వము.

ఈవిద్యా తత్వము ఆత్మకు జ్ఞాన క్రియారూపకమగు శక్తికి అచ్ఛాదనముగానుండు నాదిమలమును ఛేదించి విషయ సమూహమును గన్పరచును.

తా॥ స్వకీయ కర్మచే జ్ఞానరూపమగు నీశక్తి యావరణమును ఛేదించి ఆత్మకు వి

అపిచ ॥ బుద్ధిర్యథా స్వభోగ్య సుఖాదిరూపా భవేత్కరణం విద్యేయం కరణం స్యాద్విషయగ్రహణే పునర్బుద్ధిః । అత్ర ఇంద్రియ పదార్థాన్ బుద్ధిరేవ నిశ్చినోతి ॥ నైవ అహం సుఖీ అహం దుఃఖీ ఇతి ప్రత్యయం విద్యాకరణేన జానాతీత్యర్థః ॥

అథరాగతత్త్వమాహ॥

రాగోభీష్టాంగాత్మ విషయచ్ఛేదం వినైవ సామాన్యః। పురుష ప్రవృత్తి హేతో ర్విలక్షణో బుద్ధిధర్మేభ్యః॥ అత్ర ఆత్మా పురుషత్వం కథం ప్రాప్నోతీత్యాశంక్య కలాది పంచతత్త్వ యోగేన భోక్తృత్వవ్యవస్థాపనేన పురుషాఖ్యతా సంభవతీత్యాహ ॥

పురుషతత్త్వము.

తత్త్వైరేభిః కలితో భోక్తృత్వదశాయాం యదా పశుర్నీతః। పుగు

షణ్ము సమూహాయును జూపించును.

ఆత్మశక్తులచే మందగించును. కలాతత్త్వమున మలనివృత్తి గలిగినను విద్యాతత్త్వరూపమగు సాధనభూతక విషయమును గ్రహించుట యందసమర్థమగును.

ఇంద్రియములచే ననుభవింప దగిన సుఖాది రూపమునకు బుద్ధి యెట్టుల సాధనమగునో, అట్లే విషయగ్రహణము నందుకూడ విద్యాతత్త్వము సాధనమగును. బుద్ధియే యింద్రియపదార్థముల నిశ్చయించును. నేనుసుఖిని. నేనుదుఃఖిని. అని విద్యా సాధనమున దెలిసికొననేరదు.

రాగతత్త్వం.

బుద్ధిధర్మములకన్న విలక్షణమై పురుషప్రవృత్తికి గారణమై యభీష్ట విషయమును గోరించుచాలక యుండునదియే రాగతత్త్వము.

పురుషతత్త్వము.

ఆత్మపురుషత్వము నెట్టుల బొందునని యాశంకించికొని కలాదితత్త్వయోగమున భోక్తృత్వమును బొందుటచే పురుషుడని నామము గలుగుచున్నది.

ఈతత్త్వములతో గూడికొని భోక్తృత్వదశ యందు నెట్టుల పశువుతీసి కొని రాబ

షాఖ్యాతాం తథాయం లభతేచతత్త్వే గుణానాంచ॥ అథ ప్రకృతితత్త్వం ద ర్శయతి॥

పృకృతి తత్త్వం.

పురుషస్యహి భోగార్థం కలైవ తస్మాత్ప్రసూయతే వ్యక్తం।
తదనభివ్యక్త గుణత్వాద వ్యపదేశ్యం తదవ్యక్తం।

అస్యార్థః॥ పురుషస్య భోగార్థం భోగసాధనతత్వార్థం కలైవ తస్మాద్రాగతత్వానంతరం। అవ్యక్తం ప్రకృతితత్త్వం ప్రసూయతేహి అత్ర గుణఏవ ప్రకృతిరితి సాంఖ్యాః వదంతి। తత్తథా నభవతి తద వ్యక్తం ప్రకృతిః। అనభివ్యక్త గుణత్వాత్। అవ్యక్త వ్యపదేశేనభే దో నాస్తి గుణానాం ప్రకృతి కార్యత్వేన హేతునా భిన్నత్వం గుణా నాం కారణత్వాత్ ప్రకృతిరవ్యక్త తత్త్వమిత్యర్థః॥

డుచున్నదో? అటులే గుణాదుల లోను తత్త్వముల యందును పురుషుడను పేరును కలా దితత్త్వసంబంధమున నాత్మపొందు చున్నది

ప్రకృతి తత్త్వము.

పురుషుని యొక్క భోగసాధనము కొరకు రాగతత్వానంతరమున, అవ్యక్తమే ప్ర కృతి తత్త్వమును గనుచున్నది.

గుణమే ప్రకృతి యని సాంఖ్యులు వచించుదురు. అదియటులగాదు. అవ్యక్తమే ప్ర కృతి యనిచెప్ప వలయును. ఏలయన:- అనభివ్యక్తములగు గుణములుగలదనుటయే యందు లకు గారణము.

అవ్యక్తమని వ్యవహరించుటచేత భేదములేదు. ప్రకృతి కార్యమగుట చేతను, గు ణములు కారణములగుటచేతను ప్రకృతియే యవ్యక్తము.

గుణతత్త్వము.

అవ్యక్తము నుండియే గుణతత్త్వముకల్గినది. అది సత్త్వరజస్తమోరూప గుణముల ను సుఖదుఃఖములను మోహమును బ్రకాశింపజేయును. ప్రవృత్తి నియమరూప కార్యమే

గుణతత్త్వము.

అవ్యక్తాద్గుణతత్త్వసముద్భవమాహ । అవ్యక్తాద్గుణ తత్త్వం। వ్యాపారో నియామకరూప కార్యంచ। సత్త్వంరజ స్తమశ్చసుఖదుఃఖ మోహ హేతవఇత్యపిచ కరిగాశః॥ ప్రవృత్తినియమరూప కార్యం గుణతత్త్వం అవ్యక్తాత్ ప్రకృతితత్త్వాత్ అభూత్।అపిచసత్త్వం సత్త్వగుణః రజఃరజోగుణఃతమస్తమోగుణఃఅపినక్రమేణసుఖదుఃఖ మోహ హేతవఇతిక్లో కార్థః॥

ధీలక్షణము

తతః విషయ వ్యవసాయ రూప బుద్ధిలక్షణం దర్శయతి ॥ భగవతి గుణత్రియతోధీః విషయ వ్యవసాయరూపిణీ చేహ। సాపిత్రి విధానుగుణైః ప్రకృతనకర్మానుసారేణ ॥

అహంకారతత్త్వం

సత్రివిధో హంకారో జీవననంరంభగర్వ రూపోయం॥ అభోగాస్పదతో వైవిషయ వ్యాపారత్యాగామేతి । సాత్త్విక రాజస తామస భేదేన సజాయతే త్రిశస్తేన। నచతైజస వైకారిక భూతాదిక నామభిన్నముచ్యసతే। త్రితి అహంకార త్రియభేదేన మనః ఆధ్యాయః జాతాః। తాన్యాహ తైజస స్త్రితి మనోవైకారికంధ వేదితిచక్షోః భూతాదేస్తన్మాత్రాన్యేషాంపరో యమేతస్మాత్ ॥ అపిచ॥ ఇచ్ఛారూపంహి మనోవ్యా

గుణతత్త్వము.

ధీతత్త్వము.

గుణత్రయము నుండి విషయము లందు నిరంతర పరిశ్రమమే ప్రధానముగాగల బుద్ధి తత్త్వము జనించెను.

అహంకారతత్త్వము.

అహంకారము త్రివిధము. జీవనమునందుగల గర్వరూపముగలది. అదిసాత్త్విక రాజస తామస భేదమున జనించును. తైజసమని వైకారికమని భూతికమని త్రివిధము.

ఇచ్ఛారూపమైనది మనోవ్యాపారము దానికి సంకల్పము కలుగుచున్నది. శ్రోత్రము. త్వక్కు. దృక్కు. జిహ్వ. నాసిక. బుద్ధీంద్రియములు. శబ్ద స్పర్శరూపరసగంధము

పారస్తస్య భవతి సంకల్పః । బుద్ధ్యాత్మాణి శ్రోత్ర త్వగ్జిహ్వా నాసా చక్షూం
ష్యస్తేషాం ॥ శబ్దస్పర్శో రూపం రసశ్చ గంధశ్చ । ఇత్యేతేషాం విష
యాః క్రమేణ పంచాపి పంచానాం । శబ్దానాం గ్రహణం వ్యాపారః
కీర్తితః । క్రమేణైషాంచ ॥ వాక్పాణి పాదపాయూపస్థాః కర్మేంద్రి
యాణి స్యుః । వచనాదాన విహారోత్సర్గానందాశ్చ కర్మైషాం॥

అంతః కరణబహిః కరణ భేదః

అథ అంతః కరణబహిః కరణభేదమాహ । అంతః కరణం త్రిధా బుద్ధిరహంకార చేతసీ చేతి । బుద్ధీంద్రియ కర్మేంద్రియభేదాభ్యాంచ భవేత్పునర్దశధా । అథ తన్మాత్రేభ్యః ఖపవన తేజోంభసీక్ష్మాః పంచభూతాని । తన్మాత్ర నియమవిశేషః శబ్దాదీనాం పరికీర్తితః । ఖాదియుక్తాః పంచతన్మాత్రేభ్యో భూతసృష్టిమాహ భూతాని పంచ తేభ్యో భవంతి । తాన్యేకగుణాని గుణద్వంద్వాదీని । ఆకాశస్య శబ్దః ఇత్యేకోగుణః । శబ్దస్పర్శ గుణౌ వాయోః । శబ్దస్పర్శ రూపగుణాః అగ్నేః । శబ్దస్పర్శరూప రసగుణాః ఉదకస్య । శబ్దస్పర్శరూపరసగంధ గుణాః పృథివ్యా ఇత్యర్థః ॥

అథపంచభూతవ్యాపారమాహ,

అవకాశ వ్యూహన పాక సంగ్రహణ ధారణాః క్రియా దేషాం

---

౮. వీనికి విషయములు. క్రమముగ వాక్పాణి పాదపాయూపస్థలు కర్మేంద్రియములు వచనాదాన విహారోత్సర్గానందములు వీనికర్మలు. అనగా నీపంచేంద్రియములు చేయు పనులు.

అంతః కరణబహిః కరణభేద నిరూపణము.

ఇందులో నంతః కరణబహిః కరణభేదము గలదు. అంతః కరణము బుద్ధియని, అహంకారమని, చిత్తమని మూడువిధములు. జ్ఞానేంద్రియములైదు. కర్మేంద్రియము లైదు. ఈపదియును బహిః కరణభేదములు.

భూత వ్యాపారము.

పంచ తన్మాత్రల నుండి పంచభూతములు జన్మించినవి. శబ్దస్పర్శరూప రసగం

వ్యాపార భూతానాం వ్యోమాదీనాం సముదిష్టాః। అత్ర ఇంద్రియా ణాం తన్మాత్రాణ్యేవ అవధారణమితి కథయతి। కార్యమిదం దశధా యు క్తైరక్షైః కార్యతేసదా విశ్వ। కారణస్య సముద్ధత్వాత్ కార్యం। సం శ్రిత్య చేష్టంతే॥ అవ్యక్త ప్రకృతీనాం గుణైస్తు సుఖదుఃఖమోహ రూప తయా అన్వయః ఇహ నిఖిలానంద కరోవిభాతి విశేషో యః। శబ్దా ద్యాగుణసామ్యేతుల్యత్వే చాన్వయోత్ర విజ్ఞేయః। తత్వానాం స్థితి రేషా కథితా సృష్టిక్రమేణ సర్వేషాం। ఇత్థం అశుద్ధ మాయాకార్యే ణ సహప్రదర్శ్య తదాధారం కర్మస్వరూపం విశ్వసారోత్తర సూత్రేణ దర్శయతి॥

కర్మపాశ విచారః.

ధర్మాధర్మాత్మకం కర్మ తచ్చ త్రివిధ ముద్ధతః। జాత్యాయుః భోగదం యేన నామిశ్రింపచ్యతే క్వచిత్॥ కర్మధర్మాధర్మాత్మకం పుణ్య పాప స్వరూపకం తచ్చతత్కర్మ చ ఉద్ధతః ప్రయోజనేభ్యః జాత్యాయు ర్భోగదం జాతిప్రదం ఆయుః ప్రదం భోగప్రదం ఇతి త్రివిధం। త్రివి

ధము లే పంచతన్మాత్రలు. ఇవి పంచభూత గుణములు.

ఆకాశమునకు శబ్దము గుణము. వాయువునకు శబ్దస్పర్శలు గుణములు. అగ్నికి శబ్ద స్పర్శరూపములు గుణములు. జలమునకు శబ్దస్పర్శరూపరసములు గుణములు పృథివీ గుణ ములు శబ్దస్పర్శరూపరసగంధములు.

అవకాశము— వ్యూహణము పాకము సంగ్రహణము- ధారణము— ఈపంచభూ కృత్యములు. దశేంద్రియములచే కార్యనిర్వహణము గావింపబడుచున్నది. అవ్యక్తాదు గుణములచేతనే సుఖదుఃఖ మోహరూపములు గలవి.

ఈవిధముగాను శుద్ధరూపమగు మాయాకార్యమును ప్రదర్శించి తదాధారమగు కర్మస్వరూపమును విశ్వసారోత్తర సూత్రమున నిరూపించు చున్నాడు.

కర్మపాశ విచారము.

కర్మపుణ్యకర్మ యని, పాపకర్మ యని రెండు విధములు. ప్రయోజనము ననుసరించి జాతిప్రదమని ఆయుః ప్రదమని, భోగప్రదమని మూడు విధములు.

కారం యేనకారణేన అమిశ్రం అన్యోన్యమిత్రి రహితం కేవలజాతిప్రదం వా కేవలాయుః ప్రదం వా కేవలభోగప్రదం వా కర్మచితుమపచ్యతే భోగ్యత్వరూపేణ పరిపాకదశాం నప్రాప్యతే। అతః కర్మణః అశేష స్వరూపం మృగేంద్రసార్ధద్వయ సూత్రేణ దర్శయతి॥

శ్లో॥ కర్మవ్యాపార జన్యత్వా జ్జనిదం సూక్ష్మభావతః। అదృష్ట జనకం (భోగ్య)మధ్యాత్మాదిత్రిసాధనం।

అస్యార్థః॥ వ్యాపార జన్యత్వాత్ వ్యాపారైః మనోవాక్కాయచేష్టాభిః। జన్యత్వా జ్జనిదం యోగ్యత్వాత్ కర్మసూక్ష్మ భావతః ఇంద్రియగ్రహణ కారణాయోగ్యత్వాత్। అదృష్ట జనకం దేహేంద్రియభువనాది జనకం ధారకం జనితదేహేంద్రియ భువనాది ధారకం భోగ్యం। భావప్రచ్ఛయాదిరూపేణ భోగయోగ్యం అధ్యాత్మాది త్రిసాధనం। అధ్యాత్మ అధిభూతాధిదైవతరూప సుఖదుఃఖ త్రియస్య సాధనం కారణంమనః। ప్రసాదోద్యోగోధ్యాత్మిక సుఖదుఃఖస్య అంగనాసం భోగస్య గజసింహాది విభవాది జనకస్య ఆధిభౌతిక సుఖదుఃఖస్య అభిమతానభిమత పాత వర్షాతపాది జనకస్య ఆధిదైవిక సుఖదుఃఖస్య కార

అన్యోన్య సంబంధములేక, కేవలముజన్మప్రదమైనా కేవలమాయుః ప్రదమైనా, కేవలభోగప్రదమైనా భోగ్యత్వరూపమున పరిపాక దశనుపొందదు.

కావునకర్మశేషస్వరూపమును మృగేంద్రసూత్రముచే బ్రదర్శించుచున్నాడు.

మనోవాక్కాయములచే జనించినది యగుటవలన జనిదమనియు, సూక్ష్మేంద్రియములచే గ్రహింపదగినది యగుట వలన అదృష్టమనియు, దేహేంద్రియాది భువనా ధారమగుటవలన ధారకమనియు, భోగయోగ్యమును, అంగనాసంభోగము మొదలయిన యాధ్యాత్మిక సుఖమునకును, గజారోహణాది విభవకారణమైన భౌతికసుఖమునకును యిష్టా

ణామిత్యర్థః ।

తత్సత్యానృతయోనిత్వాద్ధర్మాధర్మస్వరూపకం స్యాదేవిపాకమభ్యేతి తత్సృష్టావుపయుజ్యతే । మాయాయాం వర్తతే చాంతేనాభుక్తం క్షయమేతిచ ॥

అస్యార్థః॥ తత్కర్మ సత్యానృతయోనిత్వాత్ । అత్ర సత్యానృత పదాభ్యాం విహితానిషిద్ధ క్రియామంత్రోక్త లక్షణం తత్కారణత్వేన సత్యానృతే ఇష్టదేవతా నుధ్యానస్తోత్రపాఠ యజనాది రూపపరవధూ జిహీర్ష ప్రవాదాది సంభోగాదిరూప విహిత నిషిద్ధక్రియాణాం యోనిత్వాత్ । కారణత్వాత్ । ధర్మాధర్మ స్వరూపకం ధర్మాధర్మపుణ్యపాపస్వరూపకస్యాది ప్రళయకాలే విపాకంభోక్తుం యోగ్యం పరిణామమభ్యేతి । వర్షత్రి ప్రాప్నోతి తత్పరిణామ కర్మసృష్టేః సృష్టేరనంతర ముపయుజ్యతే । భోగ్యరూపేణ వినియుజ్యతే । అంతేచప్రళయకాలే మాయాయాం తే సంస్కారరూపేణ అభుక్త వనుపభుజ్య మానంక్షయం నాశం నచైతి నప్రాప్నోతి తథాచోక్తం తత్త్వప్రకాశేఽకర్మానాదిప్రోక్తం ధర్మాధర్మాత్మకం విచిత్రంచ । ఇద్ధం పంచవిధాః పాశాః సం

నిష్ట సంప్రాప్తమైన వర్షాతపాది ఆధిదైవిక సుఖములకు గారణమైనదియై, యాకర్మ ప్రకాశించు చున్నది.

మఱియు, నాకర్మయిష్ట దేవతల నుతించుటకును, పరవధూగమనాది నిషేధక్రియలకును గారణమై పుణ్య పాపరూపమై ప్రళయ కాలమున బరిణామమును నొందుచున్నది పరిణామము నొందిన యాకర్మ సృష్టికనంతర ముపయోగించ బడుచున్నది. ప్రళయ కాలమున సంస్కార రూపమున, అభోజ్యమై నాశమును పొందుచున్నది గాదు.

తత్త్వప్రకాశమున నిటుల వచింప బడినది. ధర్మ స్వరూపము గలిగినరాధత

శివజ్ఞాన శేఖరే.

మల త్రిరోధాయిశక్తి బింద్వమాయా కర్మేతి సంజ్ఞ

నిర్ణయః॥

పన్నారాధ్య పాదారవింద పుష్పంధయ హృద

వర్య విరచితే శ్రీ శివజ్ఞాన శేఖరే పాశనిరూపణం

౨॥

ండివది ఈరీతిగా పంచపాశములు సంక్షేపముగా వచింప బ

యని, శక్తియనిబిందువని, మాయయని,కర్మయనిపాశనామములు.

వీరవా రాధ్యులవారి శిష్యుడగు ఘంటనామాత్యునిచే రచిం

పాశనిరూపణమను పేరుగల చతుర్థపరికరణము ముగిసెను.

పతిపశుపాశవివరణము.

శివాగమముల యందుఁ బతి- పశు- పాశముల విచారము మిక్కిలి చేయఁబడినది శివజ్ఞాన శేఖరమునందును, ప్రథమ ప్రకరణమునఁ బతిసామాన్య లక్షణము- ద్వితీయప్రకరణమున, పతివిశేషలక్షణమును, తృతీయప్రకరణమున పశులక్షణమును, చతుర్థ ప్రకరణమునఁ బాశలక్షణమును వచింపఁ బడినవి. పతిపశుపాశముల స్వభావము- సులభముగాగ్రహింప దగినవిగాను. కావున వాటిని గూర్చి సంగ్రహముగా ముచ్చటింతును.

పతినామములు.

పతి- శివుఁడు- అక్షరుఁడు. అజడుఁడు. చేతనుడు. విభువు. జ్ఞాని. ప్రేరకుఁడు. కర్త. స్వతంత్రుఁడు మొదలగునవి.

పశునామములు.

పశువు- జీవుఁడు- క్షరుఁడు- జడుఁడు. అచేతనుఁడు- అణువు. అజ్ఞాని. భోక్త- అస్వతంత్రుడు మొదలగునవి.

పాశనామములు.

పాశము- బంధము. జడాజడము- క్షరాక్షరము- చేతనాచేతనము భోగ్యము. మొదలగునవి.

వీనిలోని భేదములను క్రమముగా నిరూపింతును. పతి యనగా- శివుఁడు- పశువు అనగా జీవుఁడు. పాశమనగా బంధమని భావము.

పతినిరూపణము.

కుమ్మరిలేనిది కుండలు తయారుకానట్టుల సాలివాడు లేనిది వస్త్రములు తయారుకానట్టుల, బుద్ధిమంతుడగు నొకవ్యక్తి లేనిది యీప్రపంచము నిర్మింపఁ బడనేరదు. ఆవ్యక్తియే శివుండు. ఈమహాత్ముని సంకల్పమువలనే చరాచర ప్రపంచము నిర్మింపబడు చున్నది. ఇతనికిఁ బశుపతియని పేరుగలదు.

ఈతఁడే బ్రహ్మమొదలుకొని తృణగుల్మముల వరకుగల సకల పశుసమూహమును పాశములను త్రాళ్లచే బంధించి యాడించు చున్నాడు.

పతిభేదములు.

శివస్వరూపుఁడగు ఆపతి శివుడనియు, సదాశివుఁడనియు, మహేశ్వరుఁడనియు, త్రివిధముగానయ్యెను. శివతత్వము నిష్కలము. సదాశివతత్వము సకల నిష్కలము- మ

హేశ్వర తత్త్వము సకలము.

అందును శివతత్త్వ మొకే విధము. సదాశివతత్త్వము యైదు విధములు. మహేశ్వరతత్త్వము యిరువదియైదు విధములు.

శివతత్త్వము.

ఆదిమధ్యాంత శూన్యమై నిష్కల నిరంజన నిర్గుణాది శబ్దవాచ్యమై వాఙ్మనోతీతమై లింగాకారమై వెలయుచుండియె శివతత్త్వము. ఈశివతత్త్వమే శివుడు. మాయాద్యచేతనము.లంతయు నడుపువాడు. ఎటుల జీవుడు శరీరమునందుండి శరీరిచే కార్యములొనరంపజేయుచున్నవాడో, అటులనే పరమేశ్వరుడును జీవగణముచే చేయించుచుండును.

మామిడి వృక్షము ఫలకాలము వచ్చునప్పటికెటుల ఫలముల నొసగుచున్నదో, అటులనే సర్వేశ్వరుడగుశివుడు బిందుసంక్షోభము వలన కోరిక గలిగి శుద్ధాధ్వ వాసులయొ పయోగము కొరకును సర్వతత్త్వములసృష్టికొరకు ఇచ్ఛాసంకల్పముగా సేవించుచును

ఆపరమేశ్వరుని సహస్రాంశము వలన చింతాపరాశక్తియు, ఆశక్తి సహస్రాంశమువలన ఆదిశక్తియు, ఆదిశక్తి సహస్రాంశము వలన యిచ్ఛాశక్తియు, తత్సహస్రాంశము వలన జ్ఞానశక్తియు, తత్సహస్రాంశమువలన క్రియాశక్తియు జనించినవి

ఈశక్తులు అనాదియే గాని, ఆగంతుకమైనది గాదు. నిష్కల స్వరూపము నుండి వచ్చిన యీశక్తులకన్నిటికి నిష్కలము లనియే పేరు. పరిమళమును వదిలి పుష్పముండనటుల శక్తిని విడిచి శివుడు లేడు. స్వశక్తిక్షోభమాత్రముననే లీలాభిముఖుడై, శివునిచే ప్రేరింపబడి పరాశక్తి కార్యముల నన్నిటిని జేయుచున్నది. లీలాంత మందు ఆశివతత్త్వమునందే లీనమగుచున్నది. ఆనిష్కల పరశివుడే జీవుల ననుగ్రహించుటకై సకల నిష్కల రూపమును ధరించును.

సదా శివతత్త్వము

ధ్యానించుటకును, పూజించుటకును నిష్కలరూపుడగు నాశివుడు సదాశివరూపమును ధరించెను. ఈసదాశివునికి సకల నిష్కలరూపముగలదు. శివసంజ్ఞగల తత్త్వమొకటియే.. కాని, శక్తిసంయోగమున ననేక భేదములు కల్పింపబడినవి.

సాదమనగా రూపమని యర్థము. ఈసదాశివునికి పంచ సాదములు అనగా పంచ రూపములు గలవు.

పంచసాదములు.

శివసాదము మొదటిది. సదాశివుడని కూడ పేరుగలదు.

రెండవది అమూర్త సాదము. ఈశుడని పేరు.
మూడవది. సమూర్త సాదము బ్రహ్మేశుడనియు బ్రహ్మయనియూ పేరు.
నాల్గవది కర్తృ సాదము. ఈశ్వరుడని పేరు.
అయిదవది కర్మసాదము. ఈశానుడని పేరు.

శివసాదము.

పరాశక్తితో గూడికొని సర్వతత్త్వముల కొలయమై సర్వతోముఖమై జ్యోతిరూపమున సూక్ష్మాతిసూక్ష్మ రూపమున వెలుంగు శివతత్త్వమే శివసాదము.

అమూర్త సాదము.

ఉదయాస్తమయములులేక వృద్ధిక్షయములులేక స్వభావముగనే రూపరహితమై సర్వవస్తువులను బ్రకాశింప జేయుచు ప్రపంచోత్పత్తి లయములకు నిలయమై అమూర్తమై సుదివ్యలింగాకారమున వెలుగునదియే అమూర్త సాదము. దీనికి మూలస్తంభమని పేరు గలదు.

సమూర్త సాదము.

త్రినేత్రము- ఏకముఖము గలిగి కళావిరాజితమగు సావయవరూపమే సమూర్త సాదము.

కర్తృ సాదము.

స్ఫటిక కాంతిగల దివ్యలింగాకారమై పంచశిరంబులును, నాలుగు ముఖములును, పదునైదు నేత్రములు- యెనిమిది హస్తములు- రెండుపాదములు- శూలపరశు ఖడ్గాభయ నాగపాశ ఘంటాద్యాయుధంబులును గలిగి సావయవమై వెలుంగు నీశ్వర తత్త్వమే కర్తృసాదము.

కర్మసాదము.

నాదబిందువులు కర్మసాదమన బడును. నాదము లింగము. బిందువుపీఠము. బిందునాదాత్మకమే లింగరూపము. దేనినుండి సృష్టిస్థితిలయములు జరుగుచున్నవో అదియే లింగస్వరూపము. ఇదియే కర్మసాదమని చెప్పబడును.

పంచతత్త్వ సహితుడై, సద్యోజాతవామదేవ- అఘోరతత్పురుషేశానములను పంచముఖముల ధరించి వెలుంగుచున్న సదాశివుని పంచ సాదములకు పరస్పర సంబంధము గలదు.

ఆకాశము నందు ఇంద్రచాపము వలెను, దర్పణము నందు ప్రతిబింబము వలెను సదాశివుని రూపము ప్రకాశించు చుండును.

మహేశ్వర తత్త్వము.

జటామకుటమును దాల్చి పద్మాసనాసీనుడై సకలరూపుడై యున్నవాడే మహేశ్వరుడు. ఈతనికి నిరువదియేలీలలుగలవు. అవిద్వితీయ ప్రకరణమున జూడదగినవి.

ఇంతవరకు విచారించిన విచారణనుబట్టి, శివసదాశివ మహేశ్వర తత్త్వములు పతిస్వరూపములని నిశ్చయింప బడినవి.

పతి కృత్యములు.

పతియొనర్చు కార్యములయిదు. అవియేవియన:--సృష్టిస్థితి సంహార తిరోభావ-అనుగ్రహములు.

పరమేశ్వరుడు మేలుకొనినది మొదలుకొని నిద్రించువరకు నివియు జరుగుచుండును. సృష్టించ తగినవారిని సృష్టించుటయు, రక్షించతగిన వారిని రక్షించుటయు, సంహరింపతగినవారిని సంహరించుటయు, మాయాశక్త్యధీనులనుగా జేయదగినవారినట్లు చేయుటయు కర్మపరిపాకమునొందినవారలననుగ్రహించుటయు సర్వేశ్వరుని ప్రధానకృత్యములు.

పశుస్వరూపము.

పాశములచే గట్టుబడి స్వకర్మ ఫలమనుభవించుచు, అనాదిమలముతో గూడికొని జడత్వమునొందుచు, కించిజ్జ్ఞుడై పతిస్వాధీనుడై యుండువాడే పశువు. జీవుడు కేవలము పరిశుద్ధుడు గాడు. పరిశుద్ధుడైనచో అనుభవముండదు. అనుభవము లేనిది కర్మనశించదు.

రాగికి చిలుము స్వతస్సిద్ధముగ జనించునట్లు, ఆత్మకు ఆణవమలము స్వభావముగ నుట్టును. పాశబద్ధుడగుజీవుడు దీక్షచే ముక్తినొందగలడు.

పశుభేదములు.

విజ్ఞానాకలులు-ప్రళయాకలులు-[కేవలులు]- సకలులు అనిపశువులు త్రివిధను.

విజ్ఞానాకలులు.

వీరుమలముతో గూడిన వారు. వీరిలో మలమునశించినవారు కొందరును, మలమునశించనివారు కొందరునుగలరు. మలరహితులును, అయోనిజులునగు అనంత- సూక్ష్మ- శివోత్తమ- ఏకనేత్ర- ఏకరుద్ర-త్రిమూర్తి- శ్రీకంఠ- శిఖండులని పేరుగలయెనిమందికి శివుండు విద్యేశ్వరాధికార మొసంగెను.

ప్రళయాకలులు.

వీరిలో మల పరిపాకము నొందిన వారు ముక్తినొందుదురు. తదితరులు కర్మవశము వలన పుర్యష్టకదేహము (సూక్ష్మదేహము) తోగూడికొని సమస్త యోనుల యందు జనించుచున్నారు.

పుర్యష్టకదేహము.

పృథివీతత్త్వము మొదలుకొని కలాతత్త్వమువరకు ముప్పదితత్త్వములు సూక్ష్మదేహమనబడును. మరియును మనోబుద్ధ్యహంకారములు. జ్ఞానేంద్రియ కర్మేంద్రియములు పంచభూతములు-పంచతన్మాత్రలు పుర్యష్టకదేహ మనబడును. పుర్యష్టక దేహమనినను- సూక్ష్మశరీరమనినను నొకటియేగాని భేదములేదు. వీరిలో కొందరి ననుగ్రహించి పరశివుండు భువనపతిత్వ మొసగును.

సకలులు.

మలమాయాకర్మములతో గూడినవారు. శివుండు గురు రూపమును ధరించి సకలులకు పాశనాశనమును గలిగించు శక్తిపాతరూప కృపావిశేషమునదీక్షనొసగి యాత్మ(స్వ) స్వపదమున జేర్చును.

ఎంతవరకు శరీరములేదో యంతవరకనుభవము లేదు. అనుభవించిన గానికర్మ పోనేరదు. జీవుడస్వతంత్రుడగుటవలన పతియే జీవునకు శరీరమొసగును. సాలెపురుగు తావల్లుకొనిన జాలరిలో నెటుల దిరుగుచుండునో జీవుడుగూడ నటులే తనదేహమునందు తిరుగుచుండును. ప్రాణధారకముగనే చైతన్యముగలదో అదియేజీవుడు.

పాశము.

పాశమనగా బంధము. శివానందావిర్భావమునకు విరోధియైన వస్తువు. మలతిరోధాయిపాశము శక్తిపాశము బిందుపాశము- మాయాపాశము-కర్మపాశము, అని పాశము లయిదు విధములు. మలతిరోధాయి పాశములకు ఆణవమలమనియు, అనాదిమలమనియు పేరులు- శక్తిపాశమునకు రోధశక్తి యని పేరు.

ఆణవ- కార్మిక- మాయిక-మాయేయ-వైందవములని పాశనామములు గ్రంథాంతరముల వచింపబడినవి.

ఆణవమలము.

జీవునకనాదినుండియున్న మలమే ఆణవమలము. శివునియొక్క జ్ఞానము కలిగియున్నను, అజ్ఞానము దానిని గప్పివేయును.

శక్తిపాశము

శివేతరమగు వస్తువంతయు సత్యమను భ్రాంతిని గల్పించి జననమరణాది దుఃఖముల ననుభవింప జేయును, అజ్ఞానమును వృద్ధిచేయునది యగుటవలన శక్తిపాశమని వ్యవహారము.

బిందుపాశము

మనస్సును పాపకార్యములందు దగుల్కొనజేయును. విషయసుఖములనధికలుగ జేయును. అనుభవింపదగిన భోగముల ననుభవింప జేయును.

మాయాపాశము

శివజ్ఞానమునుగాని, శివభక్తినిగాని నెప్పుడును కలుగ జేయునది మాయాపాశము. ఇందలి శుద్ధాధ్వము శివుడేకర్త. కళాధ్వము, భువనాధ్వము, తత్త్వాధ్వము, వర్ణాధ్వము- పదాధ్వము-మంత్రాధ్వము-యను షడధ్వలు శుద్ధాధ్వమని పేర్కొనబడినవి.

మంత్రాధ్వము.

సద్యోజాతము వామదేవము అఘోరము తత్పురుషము ఈశానము హృదయము శిరస్సు శిఖ కవచము నేత్రము అస్త్రము అని మంత్రాధ్వము పదునొకండు విధములు.

పదాధ్వము.

మహాదేవ సద్భావేశ్వర మహా తేజయోగాధిపతి ముంచముంచ ప్రథమ ప్రథమ సర్వసర్వ భవభవ భవోద్భవ సర్వభూతసుఖప్రద సర్వసాన్నిధ్యకర బ్రహ్మవిష్ణురుద్రపర అనార్చిత తానార్చిత అసంస్తుతాస్తుత పూర్వస్థిత సాక్షిసాక్షి తురుతురు పతంగ పతంగ పింగపింగ జ్ఞానజ్ఞాన శబ్దశబ్ద సూక్ష్మసూక్ష్మ శివ సర్వసర్వ ఓం నమశ్శివ ఓంనమోనమో నమశ్శివ ఓంనమరూపి అరూపి ప్రథమ ప్రథమ తేజస్తేజ జ్యోతిర్జ్యోతి అరూప అనగ్ని అధూమ అభస్మ అనాది నానానా ధూధూధూ ఓంభూః ఓంభువః ఓంసువః అనిధన నిధననిధనోద్భవ శివసర్వ పరాపరాత్మ భువనేశ్వర ధ్యానాహార ఓంనమశ్శివ సర్వప్రభు శివ ఈశానమూర్ధ్న తత్పురుషవక్త్ర అఘోరహృదయ వామదేవ గుహ్యసద్యోజాతపాద ఓంనమః గుహ్యాతిగుహ్యగోప్త అనిధన సర్వయోగాధికృత సర్వవిద్యాధిప జ్యోతీరూప పరమేశ్వర పరమేశ్వర అచేతనాచేతన వ్యోమ్నివ్యోమ్ని వ్యాపిక వ్యాపిని వ్యోమవ్యాపిని వ్యోమరూప సర్వవ్యాపిని శివానంత అనాథ అనాశ్రిత ధ్రువ శాశ్వత యోగపీఠ సంస్థిత నిత్యయోగి ధ్యానాహార ఆద్యోంకారములని పదము

లు ఏబది యొకటి.

వర్ణాధ్వము.

అం ఆం ఇం ఈం ఉం ఊం ఋం ౠం ఌం ౡం ఏం ఐం ఓం ఔం అం అః కం ఖం గం ఘం ఙం చం ఛం జం ఝం ఞం టం ఠం డం ఢం ణం తం థం దం ధం నం పం ఫం బం భం మం యం రం లం వం శం షం సం హం ళం క్షం అని వర్ణాధ్వము లేబదియొకటి విధము.

తత్త్వాధ్వము.

పృథివీ ప్రకృతి బుద్ధి అహంకారము శ్రోత్ర త్వక్ చక్షు జిహ్వా ఘ్రాణ వాక్ పాణి పాద పాయూ ఉపస్థ శబ్ద స్పర్శ రూప రసగంధ ఆకాశ వాయు వహ్ని జల మాయా కాల నియతి కలా విద్యా రాగ పురుష సదాశివ ఈశ్వర శుద్ధ విద్యా శివశక్తులు" అని తత్త్వము లు ముప్పదియారు.

భువనాధ్వము.

భద్రకాళి వీరభద్ర త్రిలోచన నభలిప్స వివాహ సంవాహ త్రిదశేశ్వర త్ర్యక్ష గణాధ్యక్ష విభు శంభు వంద్య వజ్రఘోషేంద్ర ఉదుంబర గ్రసన మారుతాశన గోత్రఘ్న అనంత వృషధర వృషబలిప్రియ భూతపాల జ్యేష్ఠ శర్వ సురేశ్వర వేద పారగ జ్ఞానధా సర్వజ్ఞ ఈశాన విద్యాధిప ప్రకాశమద ప్రసాద శ్రీ ధరరత్న ధరలక్ష్మీ ధర జటాధర సౌమ్యధర ధన్యరూప నిధీశ మేఘవాహన కపర్ది పంచశిఖ పంచాంతకుయాం తక తీక్ష్ణసూక్ష్మ వాయువేగ లఘువేగ నాద మేఘనాద జలాంతక దీర్ఘబాహు జమాధిపద్రి శ్వేత మహాబల పాశహస్త అతిబలబలదంష్ట్రి లోహిత ధూమ్ర విరూపాక్ష ఊర్ధ్వకేశ భయాంతక కూర్మదంష్ట్రి దంష్ట్రి మారణ నిరృతి ధర్మపతి అధర్మపతి వియోక్త సంయోక్త కర్త విధాత ధాత హారి మృత్యు ధర్మక్షయాంతక భస్మాంతక వజ్రబాహు దహన జ్వలన మారఘాతుక పింగళ హుతాశన అగ్నిరుద్ర త్రిదశాధిప పినాకి శాస్త అవ్యయ విభూతి వికర్తన వజ్రదేహ బుధ అజ కపాలీశ రుద్ర విష్ణు బ్రహ్మ హాటకేశ్వర కూష్మాండ కాలాగ్నిరుద్ర శ్రీకంఠ సౌమ కౌమార వైష్ణవ బ్రాహ్మ భైరవ కృతఅకృత స్థలేశ్వర సు బ్రాహ్మణ ప్రాజేశ సౌమ్య ఇంద్ర గాంధర్వ యక్ష రాక్షస పైశాచ సుస్థలేశ్వర శం ఖకర్ణ కాలాంజన మండలేశ్వర మహాలింగేశ్వర పకలాండ స్థాణు స్వర్ణాక్ష భద్రకర్ణ గోకర్ణ మహాలయ అవిముక్త రుద్రకోటి వస్త్రాపద భీమేశ్వర మహేంద్ర అట్టహాస విమలే శ్వర నఖిలనాఖిల కురుక్షేత్ర గయాక్ష మహాభైరవ కేదార శ్రీశైల మహాకాల మధ్యమే శ్వర ఆమ్రాదికేశ్వర జలేశ్వర హరిశ్చంద్ర అమరేశ్వర దుండి ముండి భారభూతి సోమధి

పుష్కరనైమిశ అమరేశ్వర అంగుష్ఠమాత్ర. ఈశాన ఏకేక్షణ ఏకపింగళ ఉద్భవ అభవ వామదేవ మహాద్యుతిశ్వేత ఏకవీర క్రోధచండశూర పంచాంతక సంవర్త జ్యోతిష మహాక్రోధ మహాచండ ఏకశివ అనంత అజ ఉమాపతి ప్రచండ ఏకపాద ఈశాన భవ ఉగ్రభీమ అనంత సూక్ష్మ శివోత్తమ ఏకనేత్ర ఏకరుద్ర త్రిమూర్తి శ్రీకంఠశిఖండి వామజ్యేష్ఠ రౌద్రి కాళి కల వికర్ణ బలవికర్ణ బలప్రమథన సర్వభూతదమన మనోన్మని అనాశ్రిత అనాథున అనంతవ్యోమరూప వ్యాపిని ఊర్ధ్వగామిని రోచిక మోచిక దీపిక ఇందిర శాంత్యతీత శాంతవిద్యాప్రతిష్ఠనివృత్తి అని భువనములు ఇన్నూట యిరువదినాలుగు.

కళాధ్వము.

నివృత్తి ప్రతిష్ఠ విద్య శాంతి శాంత్యతీత అనికళలు ఐదు.

సద్యోజాత. వామదేవ- అఘోర- తత్పురుష- ఈశాన- ములను నయిదు ముఖములుగను, న-మ-శి-వా-య- అను పంచాక్షరములుగను, పృథివ్యాపస్తేజోవాయు రాకాశము అను పంచభూతములుగను, పరాశక్తి- ఆదిశక్తి- ఇచ్ఛాశక్తి- జ్ఞానశక్తి- క్రియాశక్తి అను నయిదుశక్తులుగను సృష్టి- స్థితి- సంహార-తిరోధాన- అనుగ్రహములను పంచకృత్యములుగను, ఈశాన- ఈశ్వర- గూళ- సదాశివ- శివులను పంచకర్తలుగను- ప్రణవమునందు గల అకార- ఉకార- మకార- అర్ధమాత్ర- అనర్ణములు- అను పంచ వర్ణములుగను, తారకము- దండము- కుండలము- అర్ధచంద్రకము- బిందువు-అను పంచస్థానములుగను;పరమేశ్వరుని పంచకళలే నుడువబడినవి.

ఇందు నివృత్తి ప్రతిష్ఠాకళలు రెండు నశుద్ధాధ్వమని విద్యాకళ మిశ్రాధ్వమనియు, శాంతి శాంత్యతీతకళలు రెండును శుద్ధాధ్వమనియుఁ జెప్పబడి.వి.

అశుద్ధాధ్వము.

ఇందుండినవారలకు కించిజ్జత్వము- కించిత్కర్తృత్వము- సుఖదుఃఖ మోహములును నుండును. పాశపంచకమును వీరికి గలదు.

మిశ్రాధ్వము.

ఇందు గలవారలకు సర్వజ్ఞత్వమున్నను సుఖదుఃఖములు మాత్రము తప్పవు. బైందవము- రోధశక్తి-ఆణవము కార్మికము- అని నాలుగు పాశములువీరికిగలవు.

శుద్ధాధ్వము.

ఇందలివారలకు ముక్తులకు వలె వెల్లకాలము నిరతిశయ సుఖముండును. దుఃఖమో

అండమధ్యమునందు ౧ రుద్రభువనము ౨ విష్ణుభువనము ౩ బ్రహ్మభువనము ౪ హాటకేశ్వరభువనము ౫ కూశ్మాండభువనము ౬ కాలాగ్నిరుద్రభువనములనునారు భువనములు గలవు.

తూర్పుదిక్కునందు, ౧ త్రిదశాధిపభువనము ౨ పినాకిభువనము ౩ శాస్తృభువనము ౪ అశ్వనీభువనము ౫ విభూతిభువనము ౬ వివర్ధనభువనము ౭ వజ్రదేహభువనము ౮ బుధభువనము ౯ అజభువనము ౧౦ కపాలీశభువనము అనుపదిభువనములుగలవు.

ఆగ్నేయదిశయందు ౧ అక్షయాంతకభువనము ౨ భస్మాంతకభువనము ౩ వజ్రబాహుభువనము ౪ దహనభువనము ౫ జ్వలనభువనము ౬ హారణభువనము ౭ భూమాంతకభువనము ౮ పింగళభువనము ౯ హుతాశనభువనము ౧౦ అగ్నిరుద్రభువనము అనుపదిభువనములు గలవు.

దక్షిణదిశయందు ౧ ధర్మపతిభువనము ౨ అధర్మపతిభువనము ౩ వినోక్త్రభువనము ౪ సంయోక్త్రభువనము ౫ కర్త్రభువనము ౬ విధాతృభువనము ౭ ధాతృభువనము ౮ పారభువనము ౯ మృత్యుభువనము ౧౦ ధర్మభువనము అను పదిభువనంబులుండును.

నైరుతిదిశయందు ౧ బలభువనము ౨ దంష్ట్రిభువనము ౩ లోహితభువనము ౪ విరూపాక్షభువనము ౫ ఊర్ధ్వకేశభువనము ౬ భయాంతకభువనము ౭ క్రూరదృష్టిభువనము ౮ హంతృభువనము ౯ మారణభువనము ౧౦ నిరృతిభువనము అనుపదిభువనములు గలవు

పశ్చిమదిశయందు ౧ మేఘవాహనభువనము ౨ కపర్దిభువనము ౩ పంచశిఖభువనము ౪ పంచాంతకభువనము ౫ క్షయాంతకభువనము ౬ తీక్ష్ణభువనము ౭ సూక్ష్మభువనము ౮ వాయువేగభువనము ౯ లఘుభువనము ౧౦ శీఘ్రభువనము అనుపదిభువనములు గలవు.

వాయువ్యదిశయందు ౧ సునాద భువనము ౨ మేఘనాద భువనము ౩ జలాంతక భువనము ౪ దీర్ఘబాహుభువనము ౫ జయభద్రభువనము ౬ శ్వేతభువనము ౭ మహాబలభువనము ౮ పాశహస్తభువనము ౯ అతిబలభువనము౧౦ బలభువనముఅనుపది భువనములుగలవు.

ఉత్తరదిశయందు ౧ ప్రకాశధర భువనము ౨ ప్రసాద భువనము ౩ శ్రీధరభువనము ౪ రత్నధరభువనము ౫ లక్ష్మీధర భువనము ౬ జటాధర భువనము ౭ సౌమ్యధర భువనము ౮ ధన్య భువనము ౯ రూప భువనము ౧౦ నిధీశ భువనము అనిపదిభువనములు గలవు.

ఈశాన్యదేశమునందు " ౧ బలిప్రియ భువనము ౨ భూతపాల భువనము ౩ జ్యేష్ఠ భువనము ౪ శర్వభువనము ౫ సురేశ్వర భువనము ౬ వేదపారగభువనము ౭ జ్ఞాన భూభువనము ౮ సర్వజ్ఞ భువనము ౯ ఈశాన భువనము ౧౦ విద్యాధిప భువనము అను పది భువనములును గలవు. ఇక ప్రతిష్ఠాకలను గూర్చి వచించెదను.

ప్రతిష్ఠాకల.

ఇందు ౨ మంత్రములు ౨౧ పదములు ౨౪ వర్ణములు ౨౩ తత్త్వములు ౫౬ భువనములు చేరి యున్నవి. అవి యెవియన.

మంత్రములు.

౧ వామదేవ గుహ్యాయనమః ౨ శిరసేస్వాహా.

పదములు.

౧ రూపిపదము ౨ అరూపిపదము ౩ ప్రథమ ప్రథమ పదము ౪ తేజస్తేజపదము ౫ జ్యోతిర్జ్యోతిపదము ౬ అరూపపదము ౭ అగ్నిపదము ౮ అధూమపదము ౯ అభస్మ పదము ౧౦ అనాదిపదము ౧౧ నా నా నా పదము ౧౨ ధూ ధూ ధూ పదము ౧౩ ఓం భూః పదము ౧౪ ఓం భువః పదము ౧౫ ఓం సువః పదము ౧౬ అనిధన పదము ౧౭ నిధనపదము ౧౮ నిధనోద్భవపదము ౧౯ శివపదము ౨౦ సర్వపరాపరాత్మపదము ౨౧ భువనేశ్వరపదము అను ౨౧ పదము లుండును.

తత్త్వములు.

౧ ప్రకృతితత్త్వము ౨ బుద్ధి తత్త్వము ౩ అహంకార తత్త్వము ౪ మనస్తత్త్వము ౫ శ్రోత్రతత్త్వము ౬ త్వక్ తత్త్వము ౭ చక్షుస్తత్త్వము ౮ జిహ్వాతత్త్వము ౯ ఘ్రాణతత్త్వము ౧౦ వాక్తత్త్వము ౧౧ పాణితత్త్వము ౧౨ పాదతత్త్వము ౧౩ పాయుతత్త్వము ౧౪ గుహ్యతత్త్వము ౧౫ శబ్దతత్త్వము ౧౬ స్పర్శతత్త్వము. ౧౭ రూప తత్త్వము ౧౮ రసతత్త్వము ౧౯ గంధతత్త్వము ౨౦ ఆకాశతత్త్వము ౨౧ వాయు తత్త్వము ౨౨ వహ్ని తత్త్వము ౨౩ జలతత్త్వము అను తత్త్వము లుండును.

వర్ణములు.

౧ టం ౨ ఠం ౩ డం ౪ ఢం ౫ ణం ౬ తం ౭ థం ౮ దం ౯ ధం ౧౦ నం ౧౧ పం ౧౨ ఫం ౧౩ బం ౧౪ భం ౧౫ మం ౧౬ యం ౧౭ రం ౧౮ లం ౧౯ వం ౨౦ శం ౨౧ షం ౨౩ సం ౨౪ హం అను వర్ణములుండును.

భువనములు.

ప్రకృతితత్త్వమున ౧ శ్రీకర్ణభువనము ౨ సోమభువనము ౩ కౌమార భువనము ౪ వైష్ణవభువనము ౫ బ్రాహ్మ్యభువనము ౬ భైరవభువనము ౭ కృతభువనము ౮ అకృతభువనము అను ౮ భువనములున్నవి.

బుద్ధితత్త్వమున ౧ బ్రాహ్మ్యభువనము ౨ సుబ్రాహ్మ్య భువనము ౩ ప్రాజేశభువనము ౪ సౌమ్యభువనము ౫ ఇంద్రియభువనము ౬ గాంధర్వ భువనము ౭ యక్షభువనము ౮ రాక్షసభువనము అను భువనములు గలవు

అహంకారతత్త్వమున స్థలేశ్వర భువనముగలదు.

మనస్తత్త్వమున సుస్థలేశ్వర భువనముగలదు. శ్రోత్రాదిజ్ఞానేంద్రియతత్త్వ పంచకమందు శంఖుకర్ణభువనముగలదు. వాగాదికర్మేంద్రియతత్త్వ పంచకమందు కాలాంజన భువనముగలదు. ౧ శబ్దాదితన్మాత్రతత్త్వపంచకమునందు మండలేశ్వరభువనము ౨ మహేంద్ర భువనము ౩ ద్విరండ భువనము ౪ సకలాండభువనము అను నాలుగుభువనములు గలవు.

ఆకాశ తత్త్వమందు ౧ స్థాణుభువనము ౨ స్వర్ణాక్ష భువనము ౩ భద్రకర్ణభువనము ౪ గోకర్ణ భువనము ౫ మహాలయభువనము ౬ అవిముక్త భువనము ౭ రుద్రకోటి భువనము ౮ వస్త్రాపద భువనము అను ౮ భువనము లుండును.

వాయు తత్త్వమందు ౧ భీమేశ్వర భువనము ౨ మహేంద్రభువనము ౩ అట్టహాసభువనము ౪ విమలేశ్వర భువనము ౫ నఖల నాఖల భువనము ౬ కురుక్షేత్ర భువనము ౭ గయాభువనము ౮ అక్షుమహాభువనము అను నెనిమిదిభువనములు గలవు,

అగ్ని తత్త్వమునందు " ౧ భైరవభువనము ౨ కేదారభువనము ౩ శ్రీశైలభువనము ౪ మహాకాలభువనము ౫ మధ్యమేశ్వరభువనము ౬ ఆమ్రాదికేశ్వరభువనము ౭ జలేశ్వరభువనము ౮ హరిశ్చంద్రభువనము అను నెనిమిది భువనములుండును.

జల తత్త్వమునందు ౧ అమరేశ్వర భువనము ౨ కుంతిభువనము ౩ ముండి భువనము ౪ భారభూతిభువనము ౫ ఓషధిభువనము ౬ పుష్కరభువనము ౭ నైమిశ భువనము ౮ అమరేశ్వరభువనము అను నెనిమిది భువనము లుండును.

ఇక విద్యాకలను గూర్చి విచారింతము.

విద్యాకల.

ఇందు ౨ మాత్రికలు ౨౦ పదములు ౭ వర్ణములు ౭ తత్త్వములు ౮ భువనము

మంత్రములు.

అఘోరహృదయాయనమః శిఖాయైవౌషట్ అను మంత్రములిందు గలవు.

పదములు.

౧ వ్యావహారక పదము ౨ ఓంనమశ్శివపదము ౩ సర్వప్రభుపదము ౪ శివ పదము ౫ ఈశానమూర్ధ్నపదము ౬ తత్పురుషవక్త్రపదము ౭ అఘోరహృదయ పదము ౮ వామదేవగుహ్యపదము ౯ సద్యోజాతపాదపదము ౧౦ ఓంనమః పదము ౧౧ గుహ్యాతిగుహ్య పదము ౧౨ గోప్తృ పదము ౧౩ అనిధన పదము ౧౪ సర్వయోగాధికృతపదము ౧౫ సర్వవిద్యాధిప పదము ౧౬ జ్యోతిరూప పదము ౧౭ పరమేశ్వర పరమేశ్వర పదము ౧౮ అచేతనాచేతనపదము ౧౯ వ్యోమివ్యోమ్ని పదము ౨౦ వ్యాపిన్ వ్యాపి పదము అను యిరువదిపదము లీకలయందు గలవు.

వర్ణములు.

౧ ఘం ౨ ఙం ౩ చం ౪ ఛం ౫ జం ౬ ఝం ౭ ఞం అను వర్ణము లిందుగలవు.

తత్త్వములు.

౧ మాయాతత్త్వము ౨ కాలతత్త్వము ౩ నియతితత్త్వము ౪ కలాతత్త్వము ౫ విద్యాతత్త్వము ౬ రాగతత్త్వము ౭ పురుషతత్త్వము అనుతత్త్వము లుండును.

భువనములు.

మాయాతత్త్వమునందు ౧ అంగుష్ఠ మాత్రభువనము ౨ అర్క భువనము ౩ ఈశాన భువనము ౪ ఏక్షేక్షణ భువనము ౫ ఏకపింగళ భువనము ౬ ఉద్భవ భువనము ౭ అభవ భువనము ౮ వామదేవ భువనము ౯ మహాద్యుతి భువనము అను భువనములుతొమ్మిదియుండును.

కాలతత్త్వమునందు ౧ శిఖేద ౨ ఏకవీర అను రెండుభువనములు గలవు.

నియతి తత్త్వమునందు ౧ క్రోధ భువనము ౨ చండభువనము ౩ శూర భువనము ౪ పంచాంతకభువనముఅను నాలుగుభువనము లుండును.

కలాతత్త్వమునందు ౧ సంవర్త భువనము ౨ జ్యోతిష భువనము అను భువనములుండును.

విద్యాతత్త్వమునందు ౧ మహాక్రోధ భువనము ౨ మహాచండ భువనము అను రెండు భువనములుండును.

రాగతత్త్వము నందు ౧ ఏకశివ భువనము ౨ అనంతభువనము ౩ ఋజ భువనము ౪ ఉమాపతి భువనము ౫ ప్రచండ భువనము అను భువనములుండును.

పురుషతత్త్వము నందు ౧ ఏకపాద భువనము ౨ ఈశాన భువనము ౩ భవభువనము ౪ ఉగ్రభువనము ౫ క్రోధభువనము అను భువనములుండును. ఇక శాంతికలను గూర్చి వివరింతము.

శాంతికల.

శాంతికల యందు రెండు మంత్రములు ౧౨ పదములు ౩ వర్ణములు ౩ తత్త్వములు ౧౮ భువనములు నున్నవి.

మంత్రములు.

౧ తత్పురుషవక్త్రాయనమః ౨ కవచాయహుం.

పదములు.

౧ వ్యోమవ్యాపిని పదము ౨ వ్యోమరూపపదము ౩ సర్వవ్యాపిని పదము ౪ శివానంతపదము ౫ అనాథ పదము ౬ అనాశ్రిత పదము ౭ ధ్రువపదము ౮ శాశ్వత పదము ౯ యోగపీఠపదము ౧౦ సంస్థితపదము ౧౧ నిత్యయోగిపదము ౧౨ ధ్యానాహారపదము అను పదములు గలవు.

వర్ణములు.

౧ కం ౨ ఖం ౩ గం

తత్త్వములు.

౧ సదాశివతత్త్వము ౨ ఈశ్వరతత్త్వము ౩ శుద్ధవిద్యాతత్త్వము.

భువనములు.

సదాశివతత్త్వము నందు ౧ అనంతభువనము ౨ సూక్ష్మభువనము ౩ శివోత్తమభువనము ౪ ఏకనేత్రభువనము అను భువనము లుండును.

ఈశ్వరతత్త్వము నందు ౧ ఏకరుద్ర భువనము ౨ త్రిమూర్తి భువనము ౩ శ్రీకంఠభువనము ౪ శిఖండి భువనము అను భువనములు గలవు.

శుద్ధవిద్యాతత్త్వమునందు ౧ వామ భువనము ౨ జ్యేష్ఠ భువనము ౩ రౌద్రి భువనము ౪ కాల భువనము ౫ కలవికర్ణ భువనము ౬ బలవికర్ణ భువనము ౭ బలప్రమథభు

వనయు ౭ సర్వభూతదమన భువనము ౯ మనోన్మని భువనము అనుభువనము లుండును. ఇ
క శాంత్యతీతకళను గూర్చి ముచ్చటించుకొందము.

శాంత్యతీతకళ.

ఇందు ౩ మంత్రములు ౧ పదము ౧౬ వర్ణములు ౨ తత్త్వములు ౧౫ భువనములునుండును.

మంత్రములు.

౧ ఓం శివాయనమః ౨ ఈశానమూర్ధ్నేనమః ౩ అస్త్రాయఫట్.

పదములు.

౧ ఓంకారపదము.

వర్ణములు

అం ఆం ఇం ఈం ఉం ఊం ఋం ౠం ఌం ౡం ఏం ఐం ఓం ఔం అం అః
అను వర్ణము లుండును.

తత్త్వములు.

౧ శివతత్త్వము. ౨ శక్తితత్త్వము.

భువనములు.

శివతత్త్వమునందు ౧ అనాశ్రిత భువనము ౨ అనాథభువనము ౩ అనంత భువనము
౪ వ్యోమరూప భువనము ౫ వ్యాపిని భువనము ౬ ఊర్ధ్వగామిని భువనము ౭ రోచిక భువన
ము ౮ మోచిక భువనము ౯ దీపిక భువనము ౧౦ ఇందిర భువనము అను పది భువనములుండును.

శక్తి తత్త్వమునందు ౧ శాంత్యతీత భువనము ౨ శాంతిభువనము ౩ విద్యా భువన
ము ౪ ప్రతిష్ఠాభువనము ౫ నివృత్తి భువనము అను నయిదు భువనము లుండును.

ఇంతవరకు వివరించిన విషయములవలన తెలిసినది యేమనగా ౧౧ మంత్రములు ౮౧
పదములు ౫౧ వర్ణములు ౩౬ తత్త్వములు ౨౨౪ భువనములు ౫ కళలు గలిగిషడధ్వలు
ప్రకాశించుచున్నవి. ఇట్టిషడధ్వ శోధన తప్పక దీక్షాకాలమునం జేయుదగినది.

అశుద్ధాధ్వ.

దీనికి కర్త యనంతేశుడు :- ఇందు ముప్పది తత్త్వములు గలవు.

మాయయొక్క మొదటివికారము నియమ కారణభూతమైన కాలతత్త్వము. క
ర్మచేయువాని ఫలమును నియమించునది నియతితత్త్వము. ఆత్మకుగల జ్ఞానక్రియాస్వరూప
మునడంచి అజ్ఞానసమృద్ధినొసగునది కలాతత్త్వము. పురుషులను విషయములందుప్రవర్తిం
పజేయునది. విద్యాతత్త్వము విషయానురాగము గలుగజేయునది రాగతత్త్వము. ఆత్మకుప్ర
కృతి భోక్తృత్వ ప్రయోజకమైనది పురుషతత్త్వము. గుణతత్త్వము మొదలు కొని పృథివీత
త్త్వాంతము వరకు గలవులోపదాన కారణమైనది ప్రకృతితత్త్వము.

ప్రకృతి తత్త్వమునుండి గుణత్రయ సామ్యమైన చిత్తతత్త్వ మొదయించు చున్నది. చిత్తతత్త్వమునుండి రజ స్తమస్సులు లేనిబుద్ధి తత్త్వము గలుగు చున్నది. ఆబుద్ధి తత్త్వము అధ్యవసాయిని యనియు, అనధ్యవసాయిని యనియు రెండువిధములు. అనధ్యవసాయిని యగు బుద్ధి యనగా, ఇష్టాపూర్తాది జన్యములు- భాగ్యములునగు ధర్మజ్ఞానాది గుణములుండును.

ఇష్టకర్మలు.

శ్లో॥ అగ్నిహోత్రం తపస్సత్యం వేదానాం చానుపాలనం।
ఆతిథ్యం వైశ్వదేవంచ । ఇష్టమిత్యభిధీయతే॥

తా॥ అగ్నిహోత్రము. తపస్సు. సత్యము. వేదాధ్యయనము. ఆతిథ్యము. వైశ్వదేవము- ఇష్టకర్మలని చెప్పబడును.

పూర్తకర్మలు.

శ్లో॥ వాపీకూప తటాకాది । దేవతాయతనానిచ,
అన్నప్రదానమారామః । పూర్తమిత్యభిధీయతే ॥

తా॥ నూతులు త్రవ్వుట- బావులు- తటాకములు- మొదలగు వానిని త్రవ్వించుట, దేవాలయములు కట్టించుట. అన్నప్రదానముచేయుట. తోటలువేయించుట, పూర్తకర్మలనబడును.

ఇట్టి యిష్టాపూర్త కర్మలనాచరించువారు ధూమాదిమార్గమున- అనగా శ్లో. ధూమోరాత్రిస్తథాకృష్ణ షణ్మాసాదక్షిణాయనం । తత్రచాంద్రమసంజ్యోతి ర్యోగీప్రాప్య నివర్తతే ఇత్యాది వచనము ననుసరించి ధూమము- రాత్రి- కృష్ణపక్షము దక్షిణాయనము పిత్రుయానము- మొదలగునాటి యభిమానుల చంద్రలోకమునకు వెళ్లుదురు, అప్పుడు పుణ్యఫలంబు ననుభవింతురు.

"క్షీణే పుణ్యే మర్త్యలోకం విశంతి" అను వచనము ననుసరించి మేఘమునందు బడిజలరూపముగా బడి భూమియందలి ఓషధులలో జేరి అన్నరూపమై పురుషుని చెందిశుక్లముద్వారా స్త్రీగర్భంబును బొంది తొమ్మిదిమాసములుగడచినతరువాత పుత్రికగనో, పుత్రుడుగనో పుట్టి పుణ్యపాప సహితములగు కర్మల నాచరించుచు శివజ్ఞానము జనించునంత మాటిమాటికి బుట్టుచు జన్మించుచుందురు. దీనినే ధూమాదిమార్గమని పెద్దలుచెప్పుచుందురు. ప్రసక్తానుప్రసక్తిగా నిది వచింపబడినది.

ఇక అధ్యవసాయిని యగుబుద్ధిని గూర్చి విచారింతము. ధర్మాధర్మములు- ఐశ్వర్యానైశ్వర్యములు- అణిమాది సిద్ధులు- కామక్రోధాదులు- సంసారజ్ఞానము- ముక్తిజ్ఞానము- మోహాజ్ఞానము- మొదలగునవి అధ్యవసాయిని యగు బుద్ధివ్యాపారములు. బుద్ధి తత్త్వము నుండియే అహంకారతత్త్వము జనించినది.

చతుర్థ ప్రకరణం.

సాత్త్వికాహంకారము- రాజసాహంకారము- తామసాహంకారము- అని అహంకారము మూడు విధములు- సాత్త్వికాహంకారము నుండి మనస్సు చక్షురాదిజ్ఞానేంద్రియ పంచకము జనించినది.

రాజసాహంకారము నుండి వాగాదికర్మేంద్రియ పంచకము జనించినది. తామసాహంకారమునుండి పంచతన్మాత్రలు జన్మించినవి. పంచతన్మాత్రల కాధారము పంచభూతములు. పంచభూతములతో నేర్పడినది గనుకనే యీశరీరము పాంచభౌతికమని వ్యవహరింపబడుచున్నది.

కర్మపాశము.

పెద్దలు వేదాంత విషయములు చెప్పుచుండగా వినుటకు పోకుండ నడ్డుపెట్టును. జన్మయును- భోగమును- ఆయువును కర్మయేయొసంగును. ఆధిభౌతికమని ఆధ్యాత్మికమని ఆధిదైవికమని కర్మకు మూడు సాధనములు గలవు. త్రిసాధనములకు తాపత్రయ మనిపేరు.

ఆధిభౌతిక తాపము.

పాములు- తేళ్లు- నల్లులు- చీమలు దోమలు- మొదలగు దుష్టజంతువులవల్ల తనకు గలుగు బాధలును శత్రు పుత్ర భార్యా మిత్రాదులవలన గలిగిన వ్యసనములు మొదలగు వాని వలన తాను దుఃఖపడుటయును ఆధిభౌతిక తాపము.

ఆధ్యాత్మిక ఆధిదైవిక తాపములు.

జ్వరము- వాతము- క్షయ- మొదలగు రోగములు దేహమునకు గలిగిన నప్పుడు పొందు పరితాపమే ఆధ్యాత్మిక తాపము. అతివృష్టి- అనావృష్టి- ఝంఝామారుతము- పిడుగులు పడుట మొదలగు దైవకృతములగు బాధలవలన తనకు గలుగు పరితాపమే ఆధిదైవికము.

ఈత్రిసాధనములుగల కర్మ ననుభవించిన గాని పోనేరదు. ఆగామి సంచిత ప్రారబ్ధములని కర్మభేదము గ్రంథాంతరమున గలదు. ఆగామిసంచితములు తానొనర్చిన పుణ్యకర్మల వలన నశించవచ్చును గాని "ప్రారబ్ధం భోగతో నశ్యేత్" అని అనుభవించుగాని ప్రారబ్ధము నశించదు.

శివాద్వైతము.

ప్రారబ్ధ మనుభవించుచు శివభక్తి శివజ్ఞానము గలిగి శివ పూజాది సత్కర్మలాచరించుచు శివానుగ్రహమునకు పాత్రులైనగాని పశువులు పాశపంచకము తప్పించుకొని శివసాయుజ్యము నొందనేరరు. మలినత్వము పోయినపుడు శివత్వము గలుగును- శివసాక్షాత్కారము వలననే మలనివృత్తి గలుగును.

శ్లో. అహమాత్మా శివో హ్యన్యః పరమాత్మేత్యుపాసతే ।
ఏవం సదా భావయేన్నోవహేత్ నశివత్వమవాప్నుయాత్ ॥

నేను జీవుఁడను, పరమాత్మయగు శివుఁడు నాకంటె నితరుఁడు. అను భావనతో నెవఁడు పృథక్కని తలంచునో, వాఁడు శివత్వమును పొందఁడు.

శ్లో. దేహో దేవాలయః ప్రోక్తో జీవో దేవ స్సనాతనః ।
త్యజేదజ్ఞాన భావంచ సోహం భావేన పూజయేత్ ॥

ఈదేహమే దేవాలయము. ఇందు గల జీవుఁడే సనాతనుఁడైన దేవుఁడు. కావున అజ్ఞానభావమును విడిచి ఆశివుఁడే నేనను భావనమున పూజింప వలయును.

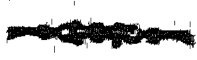
కొందరు నేనేపరబ్రహ్మను అని పల్కుదురు. అట్టివారు పైవాక్యములకు విపరీతార్థమును చెప్పువారగుచున్నారు.

ఎప్పటికిని తాను భావించునపుడు, ఆపరశివుఁడను నేనని యోచించవలయును" సర్వజ్ఞానోత్తరాగమము నందు, "శ్లో. యశ్శివ స్సోహ మేవేతి అద్వైతంభావయే త్సదా అనగా నేనుతాను భావుఁడు శివుఁడని వచింపఁ బడుచున్నాఁడో, అతఁడే నేనను, అద్వైత భావనతో ధ్యానించిపూజించవలయునని చెప్పఁబడినది.

కావున, అటుల శివుని భావించి పూజించుటయే శివాద్వైతము. ఇదియే లింగైక్యమని మతధర్మప్రచారకుఁడగు పాల్కురికిసోమనారాధ్యులవారు తాము రచించిన చెన్నమల్లు సీసము లందుగూడ వచించియున్నారు.

సీ. సిరికర్త యటన్న ♦ నిక్కంబు భక్తుండు । తానన్న నుభయక ♦ ర్మానుగతుఁడు ।
నీవె యన్నను సదా ♦ నియతిం ప్రసాదాంగి । తనకన్న నింద్రియ ♦ తత్పరుండు ।
నిన్ను నెఱింగిన ♦ నెట్టన శరణుండు । తన్ను నెఱింగిన ♦ తామసుండు ।
నీవు తానన్నను నిజము లింగైక్యుండు । తాను నీకన్న న ♦ ద్వైతవాది ।
గీ. కాన కాయకర్మ ♦ గతిమతి శుద్ధచై । తన్య భావములను ♦ తన్ను మఱచి ।
లింగగతి చరించు లింగలింగైక్యుల । చెప్పవయ్య నన్ను ♦ చెన్నమల్లు ॥

కావున సోమనాథుని వంటి భక్తిశిఖరుఁడు శివుఁడే తానని భావన చేయుటయే లింగైక్యమని వచించుచున్నాఁడు. శివాద్వైతమనిన నిదియే, ఇట్టి పరశివుని భావించిపూజించుటకు దీక్ష నొంద వలయును. అట్టి దీక్ష నొందినగాని పాశపంచకము నశించి పశువు పశుత్వమును విడిచి లింగైక్యము నొంద నేరఁడు. కాన నట్టి దీక్షను ప్రసాదించుటకు గురువు సమర్థుఁడు. పూజ్యుఁడును పరశివస్వరూపుఁడు నగు గురువు తనకనుగ్రహముగలిగినగాని శక్తిపాతమున షడధ్వశోధనఁ జేసి దీక్ష నొసగఁడు. ఈవిషయమునే ముందు ప్రకరణములందు క్రమముగ నిరూపించును.



శివజ్ఞానశేఖరే,

పంచమ ప్రకరణం.



గురుస్తుతిః.

శ్లో॥ శివజ్ఞాన క్రియా రూప దీక్షా కారుణ్యవీక్షయా ।
కృతార్థయంతం జిజ్ఞాసాన్ గురురూపం శివంభజే॥

శక్తిపాత ప్రశంసా.

శ్లో॥ యత్కటాక్ష నిరీక్షాయాం ప్రగల్భంతే జడా అపి ।
గురోస్తస్య కృపారూపం శక్తిపాతం ప్రచక్ష్మహే॥

శక్తిపాత నిరూపణం.

తథా హి॥ శక్తిరపి అనాది మల నివృత్త్యా భవతి॥ తస్యానివృత్తిశీలత్వం ప్రాగేవోక్తం॥

మృగేంద్రసూత్రే॥ తదేకం సర్వభూతానా మనాది నిబిడం మహత్ । ప్రతివ్యాత్మస్థస్వకాలాంతా పాయి శక్తిసమూహవత్ । ఇతి

గురుస్తుతి.

ఏపరశివుండు గురు రూపమును ధరించి తనకరుణా కటాక్షమున దీక్ష నొసంగి జిజ్ఞాసువులను కృతార్థులంగాఁ జేయునో, గురుస్వరూపుండైన యట్టి శివునకు నానమస్కారము.

గురుకృపాప్రశంస.

ఏగురు కృపాకటాక్ష లేశమున మూఢులును తరించుచున్నారో, అట్టి గురుకృపారూపమైన శక్తి పాతమును వచింపుదుము.

శక్తిపాత నిరూపణము.

శక్తికిగూడ అనాది మలముండును. గాని, యదినివర్తించును. ఈవిషయమై మృగేంద్ర సూత్రమున వెనుకనే చెప్పఁబడినది.

స్వకాలాంశ నామ జ్ఞాన యోగభోగ సన్యాసచతుర్విధపరికారేణసర్వ కర్మక్షయఏవ తస్మిన్ సత్యేవ మలఃపచ్యతే। తత్రైవ శివభక్తిర్జాయతే॥

తథాచోక్తం॥ అనేక జన్మశుద్ధానాం శ్రౌతస్మార్తానువర్తినాం। నరాణాం క్షీణపాపానాం శివభక్తిః ప్రజాయతే ॥ అపిచ ॥ జన్మాంతర సహస్రేషు తపోజ్ఞాన సమాధిభిః। నరాణాం క్షీణపాపానాంశివభక్తిః ప్రజాయతే ॥ ఇతి ఏవంవిధ పరిపక్వమలావస్థాత్మనః శివోప కార్యం దర్శయతి ॥

యజ్ఞవైభవ ఖండే॥ మహాదేవో మహానందో మహాకారుణికోత్తమః। స్వాత్మభూతాం పరాశక్తింప్రేరయత్యనువ్రతాః ॥ ప్రసన్నా నామహాదేవీ మహాకారుణికోత్తమా । శిష్యస్యాత్మని చిద్రూపా స్వయంపతతి నిర్మలా ॥

మృగేంద్రోక్తే ॥ తమశ్శక్త్యధికారస్య నివృత్తేస్తత్పరిచ్యుతౌ । వ్యనక్తి దృక్క్రియానంత్యం జగద్బంధురణోశ్శివః ॥

అస్యార్థః॥ తమః శక్త్యధికారస్యాజ్ఞానక్రియా రోధకశక్త్యధికారస్య నివృత్తేః కారణాత్। తత్పరిచ్యుతౌ సత్యాంపరాత్మనః కైవల్యాభిముఖతావసతి । జగద్బంధుః జగదుద్ధారణలోలః। శివః పరమేశ్వరః అణోరాత్మనః । దృక్క్రియానంత్యం జ్ఞాన క్రియాభ్యాం అనవచ్ఛిన్నత్వంవ్యనక్తి వ్యంజయతి ॥

సర్వకర్మక్షయము గలిగినపుడు గాని మలము పరిపక్వదశ నొందదు, మలపరిపాకము గలిగినపుడుగాని, శివభక్తి జనించదు.

అనేక జన్మలందు పరిశుద్ధులై శ్రౌతస్మార్తాను వర్తులై క్షీణపాపులై యున్నమానవులకు గాని, శివభక్తి కలుగదు. ఎవరు వేలకొలది సంవత్సరములు జన్మలనెత్తుచు తపోజ్ఞాననిష్ఠలవలన నశించిన పాపముగలవారలగుదురో, అట్టివారికి, శివభక్తి జనించును.

శక్తిపాత చిహ్నాని.

అథ శక్తిపాత చిహ్నం దర్శయతి మృగేంద్రసూత్రైః యేషాం శరీరిణాం శక్తిః పతత్యేవానివృత్తయే। తేషాం తల్లింగ మౌత్సుక్యం। ముక్తౌ ద్వేషో భవస్థితౌ। భక్తిశ్చ శివభక్తేషు శ్రద్ధా తచ్ఛాసకే తథా॥

అస్యార్థః॥ శరీరిణాం దేహినాం। యేషాం నివృత్తయే మలనివృత్తయే। పునరావృత్తయే శివశక్తిః పరమేశ్వర శక్తిః। పతతి। తేషాంత చ్ఛక్తి పాతయుక్తానాం తల్లింగం। తచ్ఛక్తి పాతలింగం చిహ్నం। ముక్తౌ మోక్షే। ఔత్సుక్యం ఇష్టార్థోద్యుక్తత్వం। భవస్థితౌ సంసారస్థితౌ। ద్వేషః అప్రీతిః। శివభక్తేషు పరమేశ్వర భక్తితత్పరేషు భక్తిశ్చ। తచ్ఛాసకే తచ్ఛివశాసనే। శాసకే నిర్దోషం వినా శాస్త్రే శ్రద్ధా చ విశ్వాస ఏవ శ్రద్ధా॥

ఇట్టుల మల పరిపాకము నొందిన జీవులకు శివు డుపకారము చేయును ఈవిషయమై యాజ్ఞావైభవ ఖండమున జెప్పబడినది.

ఋషులారా! మహానందరూపుడు - కృపాశీలుడు - నగు మహాదేవుడు తన యందుగల పరాశక్తిని ప్రేరేపించును. ప్రసన్నురాలయిన యామహాదేవి శిష్యుని యాత్మయందు నిర్మలమగు జ్ఞానరూపిణియై పడుచున్నది.

జ్ఞానక్రియానిరోధంబు శక్తియొక్క యధికారము పోయినది యగుచుండగా, పరమాత్మకు కైవల్యాభిముఖ భావము గలుగుచుండగా, జగదుద్ధరణము నందాసక్తిగల పరమేశ్వరుడు, తనకుగల జ్ఞానక్రియాధి కారత్వమును ప్రకటించును. అని మృగేంద్ర సూత్రమున్నగలదు.

శక్తిపాతచిహ్నములు.

ఈశక్తిపాతచిహ్నములు మృగేంద్ర సూత్రముచేత జూపించుచున్నాడు.

సుకృత పరిపాకమున, ఏజీవులయందు దయగలిగి పునరావృత్తి రాహిత్యమునకై పరమేశ్వరు నిర్మలమగు శక్తి పడుచున్నదో, అనగా శక్తిప్రవేశించుచున్నదో, ఆజీవులకు [అనగా ఆశక్తిపాతముతో గూడి కొనినవారలకు] మోక్షమునందాసక్తి - సంసారము

తథా యజ్ఞ వైభవఖండే॥ శక్తిపాతేతు సంజాతే శిష్యస్యా త్మని సంస్థితా। మాయాదగ్ధా భవేచ్ఛక్త్యా నాత్రసందేహకారణం। స ర్వసాధనసంయుక్తా సాక్షాదాస్తిక్యసన్మతిః। మహాదేవస్య భక్తిశ్చ గురావప్యస్య జాయతే॥ గ్రంథాంతరే॥ జాతా సంసార పిండేస్మిన్ జుగుప్సానోపదర్శనః। విరాగిప్రాప్తమోక్షస్య సంసారోహేయవద్భవేత్

తథా మతంగ పారమేశ్వరే॥ తన్నిపాతాచ్చ తస్యైక సూక్ష్మస్యాప్యభిలాషిణః। బుద్ధిరుత్పద్యతే కస్మాద్వివేకే నాత్మవర్తినా। వివేకినో విరక్తస్య జిజ్ఞాసా చోపజాయతే। జిజ్ఞాసోపేత చైతన్యం పరం సంసారసాగరాత్। జిఘృక్షుమాయయా నక్త్యేనంయుక్తం ప్రేరయతి ప్రభుః॥

అస్యార్థః। అజ్ఞస్య అనాత్మరూప భోగసాధనేషు। ఆత్మని సకయుక్తస్య అభిలాషిణోపి భోగసాధనేషు అభిలాషయుక్తస్యాపి తన్నిపాతాత్ తచ్ఛక్తిపాతనాత్। తస్య తచ్ఛక్తిపాతయుక్తస్య। ఏకస్య జడస్య ఆత్మవర్తినా అనిత్యాశుచిదుఃఖే నాత్మరూప ప్రవర్తిదశాయాం భిన్నః। అహం చేతనాత్మకః అస్వతంత్రః। స్వసంవేదనసిద్ధః పరమేశ్వరాధిష్ఠితోహమితి ప్రకారేణ ఆత్మవర్తినా వివేకేన యుక్తా బుద్ధిః

రెండు ద్వేషము- [అనగా అపేక్షి,] పరమేశ్వరుని యందును, పరశివభక్తుల యందును భక్తియు, అట్టి భక్తి నిబోధించు శైవాగ్రిందముల యందు విశ్వాసమును గలుగును.

ఈవిషయమును గూర్చి యజ్ఞవైభవఖండమునందు గూడ జెప్పఁబడినది.

శక్తిపాతము గలిగినచో, శిష్యుని యాత్మయందున్న మాయ తగలబడిపోవును. ఇందుకు సందేహములేదు. సర్వ సాధనములతో గూడిన ఆస్తిక్యబుద్ధి గలుగును. మహాదేవుని యందు భక్తి కుదురును. అతనికి గురువుయందు భక్తి యతిశయించును. సంసారమునందు విరక్తియు, అసహ్యముగలుగును. మోక్షమునందు ప్రేమగల్గును అని గ్రంథాంతరము గలదు.

మతంగ పరమేశ్వర తంత్రమునందుక్రింది విధముగా వచింపబడినది.

అజ్ఞుడయినను, లేక భోగసాధనము లందు నభిలాష గల వాడయినను -

మతిః। కస్మాత్కారణాంతరానపేక్షశక్తిపాతమాత్రాదుత్పద్యతే॥ వివే కినో విరక్తస్య భోగసాధనేషు వీతరాగస్య జిజ్ఞాసా పరికృతి రూపసంసార నివృత్తికారణ పురుషేశ్వరస్య రూపం జ్ఞాతుమిచ్ఛా చ శబ్దేన హేయ వైరాగ్యముపజాయతే॥ ప్రభుః పరమేశ్వరః జిజ్ఞాసాపేత చైతన్యం జిజ్ఞాసా పురుషేశ్వర స్వరూపం జ్ఞాతుమిచ్ఛా తయోపేతం చైతన్యం జ్ఞానం యస్య తం తథోక్తం పశుం పరిపక్వమలం పురుషం సంసార సాగరాత్సంసారః పరికృతిరూప। సదృశః సాగరస్సముద్రః। తస్మాజ్జిసృక్షయా ఉద్ధర్తుమిచ్ఛయా యునక్తి సంగచ్ఛతే। యుక్తముద్ధర్తుమిచ్ఛాయుక్తం ఏనమాత్మానం ప్రేరయతి తజ్జిజ్ఞాసా విషయ పురుషేశ్వరస్య రూపజ్ఞాతారం శ్రీగురుం ప్రతిప్రేరణాం కరోతీత్యర్థః॥

తథాచోక్తం తత్త్వప్రకాశే॥ పరిపక్వమలానేతానుత్సాదనహేతు శక్తిపాతేన। యోజయతి దీక్షయాసౌ శంభుశ్చాచార్యమూర్తిస్థః॥ అపిచ॥ శక్తిర్నివర్తతే తస్య। నివృత్తస్య మహాత్మనః। వైరాగ్యం జాయతే క్షిప్రం సంసారే దుఃఖసాగరే। దిదృక్షా జాయతే శంభోః పాదపంకజయోరపి। కథం వక్ష్యామి దేవేశ। మోక్ష్యేఽహం బంధనాత్కథం। కోవాదద్యాయితా శంభుం ఇతి సంజాయతే మతిః। ఏవం సంసారతో భీతమనుగృహ్ణాతి చేశ్వరః॥

శక్తిపాతముగల జీవునికి, మహాదుఃఖమగు నీసంసారదశయందును "నేనెట్లుద్ధరింపఁబడుదును, పరమేశ్వరుఁడే నాకధిపతి" యనువివేకము మరియే యితరకారణము లేకుండగనె శక్తిపాత మాత్రము వలననే జనించును.

భోగములందు వీతరాగుఁడైన వివేకికైనను, శక్తిపాతమాత్రమున ఘోరసంసారమునుండి దాటింప సమర్థుఁడైన పరమేశ్వరుని రూపము కనుగొనుటకు లేక తెలిసికొనుటకు నభిలాషయును తదితరములైన వస్తువుల యందు జుగుప్సయును కలుగును.

మలపరిపాకము గలిగి యట్టిదియు, పురుషేశ్వర స్వరూపమును దెలిసికొన నుత్సాహ

ఏవం నిఖిలశక్తిపాతస్థితస్యాత్మనః శివకళాభోగ్యత్వం దృష్టాంత పూర్వకం కిరణసూత్రేణ దర్శయతి ॥ గురు ర్యథా గ్నితః శిష్యాన్ సుప్తాన్ దండేన బోధయేత్ । శివోఽపి మోహనిద్రాణాం । సుప్తాన్ శక్త్యా ప్రబోధయేత్ ॥ అస్యార్థః ॥ గురుః ఆచార్యః । అగ్నితః సుప్తాన్ నిద్రితాన్ శిష్యాన్ శిక్షాయోగ్యాన్ యథా దండేన బోధయేత్ ప్రబోధనం కుర్యాత్ । తథా శివోఽపి మోహనిద్రాణాం అజ్ఞాన హేతుమలనిద్రాణాం స్వకార్యం చైతన్యసంబోధకే స్వకార్యే అసమర్థరూప పరిపాకవిశేషే సతి సుప్తాన్ తదపాకరణోపాయజ్ఞానస్య అన్యాన్ శిథిలమలావృతాత్మనః శక్త్యా అనుగ్రహశక్త్యా ప్రబోధయేత్ ॥ తత్పరిపక్వమలమపనీయ అభివ్యక్తచైతన్యాన్ కుర్యాదిత్యర్థః ॥

ఏవం ఈశ్వరానుగ్రహశక్త్యాఖ్య వ్యంజక సంబంధేన ఆత్మనస్తత్కాలే ప్రసిద్ధసర్వజ్ఞో ముఖ్యచైతన్యమభివ్యక్తం భవతీతి దృష్టాంతపూర్వకం కిరణసూత్రేణ దర్శయతి ॥ యథా భేషజసామర్థ్యాత్ దశక్తానాంబలంపరం । తేన తచ్ఛక్తియోగేన సామర్థ్యమమితం భ

లము గలిగినట్టియునగు పశువును సంసారసాగరమునుండి తరింపజేయనిచ్ఛగలిగి సర్వలోకాధిపతియైన పరమేశ్వరుడు పురుషేశ్వర స్వరూపమును గుర్తెరిగిన వాడును, తనస్వరూపమును ధరించినవాడునగు గురువును గూర్చి ప్రేరేపించుచున్నాడు.

తత్ప్రకాశము నందు గూడ నిటులే వచింపబడినది.

పరశివుడు ఆచార్యమూర్తిన్ధిష్ఠించి మలపరిపాకముగల వారిపై శక్తిపాతమును సంయోజనము చేయును.

ఎప్పుడు జ్ఞానరూపమగు శక్తిప్రవేశించునో, అప్పుడే సంసారమున వైరాగ్యముకలుగును. ఈశ్వరపాద పద్మముల జూడవలయునను బుద్ధిజనించును. ఓ శంకరా ఈబంధము నాకెటుల తొలగును? ఎపుడు పరశివుని జూపింతువు? సంసార భయముగలిగిన నన్ను శంక

ేత్ ॥ అశక్తానాం వ్యాధినా సామర్థ్యహీనానాం భేషజ సామర్థ్యాన్ జా
గ్రత్సామర్థ్యాత్ । యథా పరం శ్రేష్ఠబలం ప్రసిద్ధ సామర్థ్యం భవేత్ ॥
తథా తేనతచ్ఛక్తి యోగేన శివానుగ్రహ శక్తిసంబంధేన అవితం దే
శకాలాభ్యాం పరిచ్ఛేదరహితం। తత్రాప్రసిద్ధ సామర్థ్యం। జ్ఞానక్రియా
రూప సామర్థ్యం భవతి అభివ్యక్తమితి సూత్రార్థః ॥

తచ్చైతన్య వ్యంజకే శివశక్తిరూపం దర్శయతి ॥ కాలోత్త
రే ॥ విశ్వస్యా నేకరూపస్య జ్ఞానమేకం హి చాత్మకం । వ్యాపకం వి
మలం శాంతం భుక్తిముక్తించ యేనతత్ । అస్యార్థః ॥ అనేకరూపస్య
అత్యంత ప్రకృతచతుర్దశ విధసర్గయోగ్యతా బహుతరసమ యోగ్యతా
మందతరమందతీవ్రతర పరిపాకతా సాధికార నిరధికారత్వతాది భే
దాద్యనేకరూపస్య । విశ్వస్య ద్విమలత్రిమలభేద నోభయ విధస్యస్వ
దేహి విదేహి భేద నోభయవిధస్య । ఏకైక ద్విభేదేనాష్టవిధస్య పక్వా
పక్వభేదేన చతుర్విధస్య ఏకైకస్య ద్విభేదేన అష్టవిధస్య ఇత్థమష్టవి
ధ సకల సర్గ ప క్వా పక్వభేదేనద్విప్రకార ప్రళయ కేవలవర్గవిజ్ఞా
న కేవల వర్గసమన్వాత్మ సమూహస్య యేన భుక్తిం ముక్తిం సుఖార్థ భో
గ పరాపర మోక్షనిచ శబ్దేన సృష్ట్యాదికృత్య పంచకంచసిధ్యతి । శి
వాత్మకం శివస్వరూపం తత్ జ్ఞానమేక మద్వితీయం వ్యాపకం సర్వగ
తం విమలం నిర్మలం శాంతం। రాగద్వేష విరహితమితి సూత్రార్థః॥

రుడెటుల ననుగ్రహించును? అని జీవుడు తలంచు చుండును.

ఈవిధముగ శక్తిపాతము గలిగియున్న యాత్మకు శివుడెట్లా భోగ్యాభోగ్యములు గలు
గునో, ఆవిషయము కిరణసూత్రము నందుఁ జెప్పఁబడినది.

ఎటుల గురువు తనపురోభాగమున నిద్రించిన శిష్యులను దండముతో మేలు కొలుప్పు
నో, అటులే శివుడు మోహ నిద్రయందు నిద్రించువారిని శక్తిచేత మేలుకొలుపు
ను. అనగా పరిపక్వమైన మలముగల వారిని ప్రకటించబడిన చైతన్యముగల వారినిగా జే

అథ పూర్వోక్తలక్షణయుక్త శక్తేః ఏకత్వం। శివసమవేతత్వాత్ పరా పరజ్ఞాన రూపత్వాని కథయిత్వా శివావినా భూతా శక్తిరేకా సైవ శివావలోకనాదిషు ఆత్మనః ఆత్మానుగ్రహాదిషు శిష్యస్య సాధన రూపేణ వర్తతే। విశ్వాసకారిణా సార్ధసూత్రం దర్శయతి ॥ ఏకైవ స్త్రోతః శైవీ। యా శక్తిర్నిర్మలా పరా। అవినాభావినః శంభోశ్చచే రుష్ణత్వవత్ప్రభో। తయా శివాత్మనో స్సంధి శ్శివ బోధా వరాపరా ॥ పరా ఉత్కృష్టా శుచేరగ్నేః ఉష్ణత్వవత్ దాహకత్వ మివ ప్రభోః ప్రభవనశీలస్య శంభోః పరమేశ్వరఅవినాభావ సంబంధినీ శివబోధ పరాపరశివబోధే పరాపరజ్ఞానరూపా శైవీ శివసంబంధినీ యా వస్తుత ఏకైవ శక్తిస్సంవిచ్ఛక్తిః తయా శివసమవేతశక్త్యా ఆత్మశివయో రాత్మనః శివస్య సంబంధి సంధానం భవేదితి సార్ధసూత్రార్థః ॥

ఆత్మచైతన్య వ్యంజక శక్త్యాఖ్య శివజ్ఞానస్య వ్యంజక నిరపేక్షత్వాత్। వ్యంజకాపేక్షత్వం నాస్తీతి నైవకారణేన సంశయతి ॥ పరాయా నవ్యవసాయత్వముస్యైవ నిత్యవ్యాపకత్వేన విరాజమానత్వం చేతి శ్లోకేంద్రసూత్రేణ దర్శయతి॥ నాపేక్షం నాపి తల్లింగం న శాబ్దమపి శాంకరం। జ్ఞానమాభాతి విమలం సర్వదా సర్వవస్తుషు ॥ అస్యార్థః। విమలం నిర్మలం శాంకరం పరమేశ్వర సంబంధిజ్ఞానం నాపేక్షకం

భావము.

ఈశ్వరుని యనుగ్రహరూపమగు శక్తిసంబంధమున, ఆత్మకు నానమయమున పూర్వమందే సంసిద్ధమై యున్న సర్వతోముఖ చైతన్య మభివ్యక్తమగును. ఆనికిరణసూత్రమున నీక్రింది విధముగ వచింపఁబడినది.

వ్యాధిగ్రస్తులకు ఔషధ సేవనము వలన పురాతన మందు తనకు గలిగి యున్న బలమెటుల సంభవించునో అటులనే మల పరిపాకముగల వారికి, శివానుగ్రహశక్తి సంబంధమున జ్ఞానక్రియారూప సామర్థ్యములగలుగును.

।దినా కేవల్య ప్రత్యక్షజ్ఞానసత్త్వంగమయితి. గజేన్ద్ర మహతాన జ్ఞానం శా
బ్దమపి శబ్దజన్యం నూనం బుజ్ఞానం తత్ తచ్ఛివజ్ఞానం సర్వదా సార్వకా
లే సర్వవస్తుషు సమస్త పదార్థేషు ఆభాతి ప్రకాశయతి ॥

అథ జ్ఞానప్రవృత్తేర్నిమిత్త ముపకార్యం ప్రయోజనమితి త్రి
విధలక్షణాని స్వాయంభువమాత్రేణ దర్శయతి॥ అథాత్మనాం మలమాయా
ఖ్య కర్మబంధ విముక్తయే। వ్యక్తయే చ శివత్వస్య శివజ్ఞానం ప్రవర్త
తే ॥ అథ అనంతర మాత్మనాం మలః మలనివృత్తిహేతుః మలరోధ
శక్తిరితి వా మాయాతిదాఖ్యా శుద్ధాశుద్ధ మాయా నానాకర్మ తదేన

శక్తిరూపనిర్ణయము.

ఆచైతన్యవ్యంజకమగు శివశక్తిరూపము కాలోత్తరమునందిట్లు వచింపబడినది.

ఈ పదునాలుగు భువనముల యందుగల జీవులందు సమానయోగ్యత గలవారుకొందరు, అసమానయోగ్యత గలవారు కొందరును, అల్పమలపరిపాకముగలవారు కొందరు, అధికమల పరిపాకముగలవారు కొందరు, అల్పానల్పమల పరిపాకము గలవారును, అధికారముగలవారు కొందరు, అనధికారముగలవారు కొందరు, అధికారానధికారముగల వారు కొందరును. మలద్వయముగల వారు కొందరు, మలత్రయము గలవారు కొందరు, స్వదేహముగలవారు కొందరు. విదేహముగలవారు కొందరు, ఈ నలుగురి లోపకర్మాపకర్మముల భేదము అష్టవిధస్వరూపముగలిగి సకలులగు జీవులు ప్రకాశించుచున్నారు.

వీరిలో ప్రళయాకలులని విజ్ఞానాకలులని సకలులని మూడు భేదములు గలవు ప్రళయకేవల వర్గము- విజ్ఞానకేవలవర్గము సకలవర్గమునను నియామకము అనాదియునను తమకు భుక్తిముక్తులను- శుద్ధాశుద్ధభోగ పరాపరమోక్షములును గలుగుచున్నవో, సర్వవ్యాపకమై అద్వితీయమై చరాచర ప్రపంచమంతటను నిండియుండు నిర్మలమును శాంతమును నగు నట్టి శివస్వరూపమైన జ్ఞానమే శక్తి యని వ్యవహరింపబడినది.

పూర్వోక్త లక్షణ సహితమైన శక్తికి నేకత్వమును, శివసమానత్వమును- పరాపరజ్ఞాన రూపత్వమును జెప్పి శివునికంటె నవినాభూతమై వెలయుశక్తి యొకటియే, అది ఆత్మావలోకనాముల యందు ఆత్మానుగ్రహార్థమై శివునికి సాధనముగా ప్రవర్తించుచున్నది. అ

బంధః పాశస్తస్య విముక్తయే విమోచనాయ శివస్యాగ్ర్యసర్వవిషయ జ్ఞానక్రియారూప శివత్వస్య అభివ్యక్తయేచ జ్ఞానం శివసమవేత చిచ్ఛక్తిరూపజ్ఞానం శివాత్ పరం శివాత్ ప్రవర్తతే నాదాదిరూపేణ ప్రవర్తత ఇత్యర్థః ॥

అపిచ ॥ తత్త్వప్రకాశే ॥ భుక్తిం ముక్తిం మణూనాం స్వాస్వాపారే సమర్థతాం। దానంజడవర్గస్య విధత్తే సర్వానుగ్రాహకః శ్శంభుః॥ అత్ర మోక్షదుఃఖనివృత్తి కారణేన అనుగ్రాహకో భవతి సుఖదుఃఖహేతుర్భోగః కథమనుగ్రాహకో భవతీత్యాశంక్య సంచితకర్మణాం భోగేన వినాకర్మక్షయో న స్యాత్ ॥ నాభుక్తం క్షీయతే కర్మేతి వచన ప్ర

యీవిషయమును విశ్వాపకారికా సూత్రార్థము నవచింపుచున్నారు.

అగ్నియందు ఉష్ణశక్తివలె నీశ్వరుని యందవినాభావరూపముగ నున్నట్టియు, ఉత్కృష్టమైనట్టియు, శివబోధయందు పరాపరజ్ఞానరూపము గలిగినట్టియు, శివసంబంధినియగు నాజ్ఞానశక్తి ఆత్మశివులకు సంధానకారిణియై ప్రకాశించు చుండును.

చైతన్యమును సూచనచేయు నాశివశక్తికి వ్యంజకమైన పదార్థములేదు. అదియేనిత్యవ్యాపకమై వెలయుచున్నది. ఈవిషయము మృగేంద్రసూత్రమున నుడువబడినది.

నిర్మలమగు నాపరమేశ్వరసంబంధి జ్ఞానము ఇంద్రియములచే నపేక్షించబడదు ప్రత్యక్షజ్ఞానము కాదు. అనుమానిక జ్ఞానము కాదు. శబ్దజన్యజ్ఞానము కాదు. అది సర్వకాలములందు సర్వవస్తువులందు ప్రకాశించు చుండును.

ఇట్టి జ్ఞానప్రాప్తికి ప్రయోజనము ఆజీవులకొఱకు ఉపకారము చేయుటయే యని స్వాయంభువ సూత్రమున వచింపబడినది.

ఆత్మలయొక్క మలనివృత్తికొరకును శుద్ధాశుద్ధమాయాకర్మ బంధనాశము కొరకును, జ్ఞానక్రియారూపమైన శివత్వ ప్రకటన కొరకును, సమవాయ సంబంధమున, అనగా అవినాభావరూపమున శివునియందు, శివునియందున్న చిచ్ఛక్తి రూపమగు జ్ఞానము శివునికంటె వేరయి నాదాదిరూపముగను ప్రవర్తించు చున్నది.

ఈవిషయము తత్త్వప్రకాశమునందిట్లు పలుకబడినది.

మోక్షాన్ ॥

కర్మక్షయం వినా మోక్షో న సిధ్యతి ॥ అన్యత్రోక్తం । చిదచిదనుగ్రహాన్ స్వయం శివ యోమోక్షు శివసమానత్వ రూపం । సాదిత్వా ర్మణాహ భోగస్య తేన యాతి సంసిద్ధం । తేన విభు స్వద్వ్యక్తం కరు చేతనుకేణ భువననిష్పత్తిః । ఇతిగ్రంథానుసారేణ భోగమోక్షాణాం ఈశ్వరానుగ్రహం వినాన సిద్ధి ॥

అత్ర పశుత్వాద్యచిచ్ఛక్తి రితి పశుప్రకరణేనోక్తం । తత్ర భోగాత్కర్మక్షయద్వారా పశుత్వక్షయేన ఆత్మనః చైతన్యం స్వయమేవాప్నోతి ॥ ఈశ్వరానుగ్రహం కింప్రయోజన మిత్యాశంక్య తచ్చైతన్య మనంతకాల మలనిరుద్ధత్వాకారణేన జడం భవతి॥

తస్మాత్కారణాత్ మలనివృత్త్యర్థం ఈశ్వరానుగ్రహ మపేక్షతే ఇతి మృగేంద్రసూత్రేణాహ ॥ నిత్యవ్యాపక చిచ్ఛక్తి సిద్ధి రప్యర్థసిద్ధ

సర్వానుగ్రహముగల శంకరుఁడు, అణుస్వరూపులగు జీవులను భుక్తిముక్తుల నొసంగుటయే గాక, తమతమవ్యాపారములందు సామర్థ్యము నొసంగును.

మోక్షప్రాప్తికి గల ప్రతిబంధము నివర్తింపుట చే అనుగ్రహముగల వాఁడగును.

సుఖదుఃఖములను గానదగునది భోగము. అట్టి భోగానుభవమున్నపుడు శంకరుఁడేటుల ననుగ్రహించునని శంకించిరేని, సంచితకర్మగలవారలకు అనుభవములేకుండ కర్మక్షయముగా నేరదు. కావుననే "నాభుక్తం క్షీయతే కర్మ" అనగా అనుభవించనిది కర్మనశించదని శాస్త్రము చెప్పుచున్నది. కాబట్టి కర్మక్షయముగానిది మోక్షము సంభవింపదు.

చిదచిదనుగ్రహముగలిగి శివసాయుజ్యము నొందుటయే మోక్షము. కర్మానుభవము లేక దానిని నైశానజాలరు. ఆ కారణముచేతనే ప్రభువగు శంకరుఁడు తదనుభవమును నాత్మలకు నేర్పరచెను. అని గ్రంథాంతరమున గలదు.

కావున నీశ్వరానుగ్రహము లేనిది భోగమోక్షములు సిద్ధించవు.

అనుభవమువలన కర్మనశించును. కర్మనశించిన యాపుడు పశుత్వము పోవును. పశు

ధ్యే । పాశవం శాంభవం వాపి బలమన్వేష్టి నాన్యథా॥ అనా గః॥ నిత్య వ్యాపకచిచ్ఛక్తి, నిధిరపి నిత్యాయాః చిచ్ఛక్తేః దృక్క్రియాశక్తి ర్నిధిక అర్థసిద్ధయే భోగమోక్షప్రయోజనసిద్ధయే పాశవం కలాభివ్యంజకః రూపం వా అథవా శాంభవమపి శివసంబంధి క్రియాశక్త్యనుగ్రహరూపం వా బల సామర్థ్యం మన్వేష్టి అపేక్షతే ॥

అన్యథా అన్యథాచేత్ నాన్వేష్టిచేత్ భోగమోక్షౌ న స్యాతా మిత్యర్థః ॥

ఏవమీశ్వరానుగ్రహశక్త్యా ప్రబోధితాత్మనః ఆచార్యమూర్తేః పరమేశ్వరస్యైవ పరస్పర మనువ్యంజయతీతి పరాఖ్యసూత్రేణ దర్శయతి॥ ప్రేర్యశ్చ[రఃశే] ప్రేరకశ్చైమౌ ద్వయోరపి సమంత్రరాట్। అనుగ్రాహ్యశ్చ వినయో తథానుగ్రాహకస్య చ। కారుణ్యాదనయోర్వ్యాప్తిర్యోగస్సుదుర్లభ ఇతి ॥

త్వముపోయిన వెంటనే యాత్మకు స్వతముగా చైతన్యము గలుగును గదా ! ఇక ఈశ్వరానుగ్రహముతోనే మి ప్రయోజనము? అనితలంప గూడదు.

ఆత్మయందు గల చైతన్యము చిరకాలము నుండి మలముచే నిరోధింప బడియుండుటచేత జడత్వము నొంది యుండును. అందువలన మలము నశించినను నీశ్వరానుగ్రహమునది యపేక్షించును. ఈవిషయమును మృగేంద్రసూత్రమున గనుము.

నిత్యవ్యాపకమగు చిచ్ఛక్తికి నిధియయినను భోగమోక్షప్రయోజనసిద్ధికొరకు కలాభివ్యంజకరూపమైనట్టి గాని, శివసంబంధమైన క్రియాశక్త్యనుగ్రహరూపమైనట్టి గాని బలమును నాత్మయపేక్షించును. లేనిచో, భోగమోక్షములేకపోవును.

ఈవిధముగ నీశ్వరానుగ్రహశక్తిచే నాత్మబోధముగాంచు ఆచార్యుడు పరమేశ్వరుడేగాని మానవుడుగాడు పరాఖ్యసూత్రమున పరస్పరసంబంధము నిరూపింపబడిన ది.

ప్రేరకుడొకడు ప్రేరేపింపబడువాడొకడు అనుగ్రాహకుడొకడు. అనుగ్రహింపబడువాడొకడు. పరమేశ్వరగురువుల కవినాభావము. అట్టి గురుకారుణ్యము కలుగుట అత్యంతదుర్లభము.

అతః శ్రీగురులక్షణం వక్ష్యామః॥

గురులక్షణం.

శ్లో. నిత్యానిత్య వివేకవా నిహపరత్రాపేక్షితార్థారతిః । శాంత్యాద్యంగ సమన్విత స్సుచరిత్రో మోక్షైకదీక్షోత్సుక్యవాన్ । సత్యానందపరప్రకాశ పరిపూర్ణాత్మావబోధాన్వితః । కృత్యాకృత్య వివేకవాన్ గురువరో హ్యాయా న్నరో భక్తిమాన్ ॥కించ॥ స్వస్వరూపానుసంధానం జ్ఞానం యేనోపదిశ్యతే। ముముక్షోర్మోక్షసిధ్యర్థం జ్ఞానవాన్ గురురుచ్యతే ॥ దుర్వార సంసృతి ధ్వాంతనిరోధత్వే చిదంశుమాన్ గురుర్విజ్ఞానమేవోక్తం స్వానుభూతాత్మతత్త్వవిత్ ॥ సుందర స్సుముఖస్స్వచ్ఛ స్సులభస్స్వతంత్రవిత్ । అసంశయ స్సంశయచ్ఛా నిరపేక్షో గురుస్స్మృతః । పాశమోక్షః పశూనాం హి పత్యాకారతఇత్యతః । పాశమోచకర శ్శ్రీమాన్ సగురు శ్శివ ఇష్యతే॥ అగాధసంశయానాం బోధీస్తరీ చానుగ్రహ ప్రదః । పరమోపాయ రూపత్వా ద్గురురేవ పరశ్శివః ॥

గురులక్షణము.

ఇక గురులక్షణమును వచింపుచున్నాము గురు వెటువంటి వాడుగా నుండవలయునో, మనము దెలిసికొనవలయును. గాని, చూచినవారలందరు గురువులు గారు. గురువులందు దోషములున్నచో నది సవరించుకొనినగాని గురులక్షణము సమన్వయింపదు, గురులక్షణ లక్షితుడుగానివాడు గురువు కానేరడు. కాన గురులక్షణమును నిరూపించుచున్నాము.

గురువు నిత్యానిత్య వస్తువివేకియై యుండవలయును. ఇహామునందు పరభోగమందు విరక్తి గలవాడుగ నుండవలయును. శమదమాదులతో గూడిన వాడును, మోక్షమునందు ప్రీతిగలవాడును, సచ్చరిత్రగలవాడును, సత్యానంద రూపుడగు పరమేశ్వరుని దెలియజేయు పరిపూర్ణమగు నాత్మబోధ నెఱింగిన వాడుగను, కృత్యాకృత్య వివేకముగలవాడుగను, భక్తిగలవాడుగను గురువుండవలయును.

ఏమహానుభావునిచే మోక్షమునందభిలాషగల వానికి మోక్షసిధ్యర్థ్థ స్వస్వరూపానుసంధానమగు జ్ఞానముపదేశింప బడుచున్నదో, అతడు జ్ఞాన గురువు

పరమాద్వైత విజ్ఞానం యోపదేష్ట్వాను కంపయా। సోయం గురువర స్సాక్షా చ్ఛివఏవ నసంశయః॥ నాతిప్రదీపశిఖయా నచ రత్నదీప్త్యా నాపి ప్రభాకరకరైః ప్రతివారణీయం। అంతస్తమస్సకదినశ్యతి యస్య భాసా। తేజోనిధి స్సగురురస్తుసదాప్రసన్నః॥ నిర్మలం నిష్క్రియంశాంతం ద్వంద్వాతీతం దయాపరం। సంబోధకం సదానందం। బ్రహ్మజ్ఞం కృతిసమ్మతం॥ జితకామం జితక్రోధం సర్వత్ర సమదర్శనం। సర్వజ్ఞం సర్వరహితం సద్గురుం సమ్యగాశ్రయే॥

అపిచ॥ అతఏవ శివ స్సాక్షాద్గురురూపం సమాశ్రితః। భక్త్యా సంపూజితో దేవి భుక్తింముక్తిం ప్రయచ్ఛతి। మనుష్యచర్మణాబద్ధస్సాక్షాత్పర శివస్స్వయం। శిష్యానుగ్రహణార్థంతు గూఢం పర్యటతి క్షితౌ। సద్భక్తరక్షణాయైవ నిరాకారోపి సాకృతిః। శివః కృపానిధి ర్లోకేసంసారివత్ తిష్టతి॥ నరవ ద్దృశ్యతే లోకే శ్రీగురుః పాపకర్మిణాం। శివ

స్వానుభవముగలిగి యాత్మవేత్తయయి విజ్ఞానస్వరూపుఁడయిన గురువుగాని, నివారింప శక్యముగాని సంసార భయమును దివ్వెలచేకఁగాని బాలభానునిపగిది బారదోలఁజాలఁడు.

ఎవఁడు నిర్మలుఁడు- సుముఖుఁడు-సుందరుఁడు- సులభుఁడు- సర్వతంత్రజ్ఞుఁడు-నిస్సంశయుఁడు- నిరపేక్షగలవాఁడునై ప్రకాశించుచున్నాఁడో ఆట్టివాఁడేగురువని వచింపబడుచున్నాఁడు.

ఏమహాత్ముఁడు పశువుల పాశములఁ దెంపివైచి పత్యాకారమును ధరించియున్నాఁడో పాశమోక్షకుఁడగు నాగురువే శివుఁడని నిరూపింపబడియున్నాఁడు.

ఏయాత్మజ్ఞాని, అగాధములైన పంకిలములఁ బెనఁగు మహాసముద్రమునుండి తరింపనుపాయమై నావవంటివాఁడో, అన్నియాశ్రమములలో శ్రేష్ఠమైన యాశ్రమ మాతఁడు, ఆట్టిపరశివుఁడే గురువు.

దయాశీలుఁడగునే పుణ్యపురుషుఁడు దయాళుఁడై పరమాద్వైత విజ్ఞానమును బోధించునో, ఆతఁడు మానవుఁడు గాఁడు. గురూత్తముఁడు. సాక్షాత్తుగా శివుఁడే సుమీ దే

స్స దృశ్యతే సాక్షాన్న రాణాం పుణ్యకర్మణాం। గురు స్స సాక్షాచ్ఛివ స్సా క్షాన్న స్యాదేవ నసంశయః ॥ శివఏవ గురుర్భూత్వా భుక్తిం ముక్తిం దదాతి కః। దేశికాకృతి మాస్థాయ పశోః పాశాన శేషతః॥ ఛిత్వా పరంపదం దేవో నయత్యేవ మితిస్మృతిః । యథా ఘటశ్చ కలశః కుంభశ్చైకార్థ వాచకః । తథా దేవశ్చ మంత్రశ్చ గురుశ్చైకార్థ ఉచ్యతే ॥

పరిణామ విజ్ఞాపనాది లక్షణం

ఏవంవిధం గురుం లక్షయిత్వా। తదనంతరం పరిణామవిజ్ఞాపనాదిలక్షణ మాహ। స్కాందే॥ నత్వా భక్తి పురస్సరం గురువరంవిజ్ఞాపయే

పకాంతిచే బోగొట్టబడని- రత్నకాంతిచే నశింపఁ జేయబడని, సూర్యకాంతిచే తిరస్కరింపబడని- యేమానసికాజ్ఞానాంధకారము, ఏతేజోనిధి తేజఃపుంజమున నశింపఁ జేయబడునో, అతఁడేగురువు. అట్టి గురువు ప్రసన్నుడగుగాక.

నిర్మలుఁడు-నిష్క్రియుఁడు- శాంతుఁడు - ద్వంద్వాతీతుఁడు- దయామయుఁడు- బోధకుడు- సదానందముగలవాడు- బ్రహ్మజ్ఞాని-వేదపారగుడు- కామక్రోధముల జయించినవాడు- అంతట సమదృష్టిగలవాడు- సర్వము తెలిసినవాడు నగు మహానుభావుడే సద్గురువని వచింపఁబడును.

కావుననే యెవడు గురురూపమును ధరించిన శివుని భక్తి శ్రద్ధలతోఁ బూజించునో, వానికి గురువు ప్రసన్నుఁడై భుక్తి ముక్తుల నియ్యగలడు.

మానవదేహమును ధరించిన గురువు శివుడుకాని, ఇతరుడుగాడు. శిష్యానుగ్రహము కొఱకై గూఢముగా భూమియందు పర్యటనము చేయుచున్నాడు.

నిరాకారుడైనను భక్తరక్షణకొఱకై సాకారుడై కృపానిధియగు నాశివుడే యీలోకమున సంసారివలె బ్రవర్తించుచున్నాడు.

పాపకర్మముల నాచరించిన వారికి గురువు మానవుడుగను- పుణ్యకర్మముల నాచరించినవారికి సాక్షాచ్ఛివరూపుడుగను గురువు గన్పించును. ఇందుకు సందియంబు లేదు. శివుడే, గురువు కానిచో నిక భుక్తిముక్తులనెవ్వడొసగగలడు,

దేశికాకారమును ధరించి శివుండు శిష్యులపాశముల నన్నిటిని ఛేదించి యుత్తమస్థానము నొసంగును.

ఎటుల "కడవ" యనిన "చెంబు" యనినను "కుండ" యనినను ఏకార్థ వాచక

త్వాప్యహం । ధృత్వా జన్మశతాగతాద్భవభయాద్భీతోస్మి మాం పాహి భో । యేనాయం భవపాదపస్సుఖఫలస్స్వైకం సమూలం ఛిద్యతాం । త్యాజ్యాశాకర్మ బలేన తత్క్షయ మే మోక్షప్రదం సద్గురో ॥

గురుప్రార్థనము.

అపిచ॥ తస్మాదాత్మవిచారేణ భవరోగ నివర్జితః । శివజ్ఞానరతః శాంతిం మహాపాతకనాశనం । ప్రణిపత్య గురుం ప్రాజ్ఞః । ప్రార్థయే ద్బుద్ధిమాన్ నరః ॥ భవారణ్య ప్రవిష్టస్య దిఙ్మోహ భ్రాంతచేత

సులో అటులే శివుడనినను- మంత్రి యనినను- గురువనినను- ఏకార్థమునే వచించును. కాఁ గ అట్టి యుత్తముడును- పూర్వోక్త లక్షణ సహితుడును నగు గురువును ప్రార్థించి పూజించి ధ్యానించి తరించవలయును. గాని, ధనాశాపీడితులును, క్రోధరూపులును, అజ్ఞానులును, లోక ప్రతారణ శీలులునునగు కాపటిక గురు వులవంటివారిని శిష్యులు తరింపజాలరు.

ఇక శిష్యుడు గురువునకుఁ జేయువలయు నమస్కారము మొదలగు దాని గూర్చి విచారింతము.

శిష్యనమస్కారాదికము.

శిష్యుఁడు భక్తిపురస్సరముగా గురువునకు నమస్కరించి పార్శ్వమునందుండి ఓ గురూత్తమా! నూరులకొలదిజన్మలనుండి సంసారమునఁబడి భయభ్రాంతుఁడ నయితిని. నన్ను రక్షింపుము

ఈ సంసార వృక్షము ఆశాకర్మ బలముచేత సుఖఫలముల నొసంగు నదియయిన నేను పాత్ముని దయాగసమును మాత్రము జాలువారిన వెంటనే మూలముతో గూడనశించిపోవునో, అట్టిపుణ్యాత్ముఁడ వయిన యోగురువరా! నాకు ముక్తి నొసంగుము.

పరమాత్మవిచారమున సంసారము నుండి తప్పించుకొని శివజ్ఞానాసక్తిఁ గలిగి శాంతుఁడై మహాపాతకముల నశింపఁ జేయు గురువునకు నమస్కరించి బుద్ధిమంతుఁడగు శిష్యుఁడీ విధముగా ప్రార్థించవలయును.

గురుప్రార్థనము.

సంసారమనెడు నరణ్యమున దిక్కుదరిఁగానక తిరుగుచున్న నాకు మార్గమును జూపించిన గురుమూర్తి నమస్కారము.

అనంత జన్మలనుండి వచ్చు కర్మయనెడు కట్టెలను జ్ఞానాగ్నిచే దహింపఁ జేసిననో గురుమూర్తి వందనము.

నః । యేన మే దర్శితః పంథాః తస్మై శ్రీగురవే నమః ॥ అనంత జన్మ సంప్రాప్త కర్మేంధనవిదాహినే । జ్ఞానానలప్రకాశాయ తస్మై శ్రీగురవే నమః ॥

గురుపూజా.

ప్రణమ్య దండవద్భూమౌ । విష్టరం త్రిరాచార్చయేత్ । గురోః శ్రీపాదపద్మం చ గంధ పుష్పాక్షతాదిభిః । అన్యథా విత్తహీనోఽపి గురవేతత్స్వాయత్తః । కృత్వా దండనమస్కారం స్వశరీరం నివేదయేత్ ॥ మన్నాథ త్రిజగన్నాథ మద్గురు స్త్రీజగద్గురుః । స్వాత్మైవ సర్వభూతాత్మా తస్మై శ్రీగురవే నమః ॥

దీక్షాప్రాప్తి క్రమః.

ఏవం విజ్ఞాపనం కుర్వతః శిష్యస్య గుర్వనుగ్రహం దర్శయతి ॥ ఇత్యుక్త్వా గురురాదరేణ కృపయా శిష్యం సమీక్ష్య తం । స్పృష్ట్వా పాణితలేన సాధు గదితం ప్రీతోఽస్మి వత్స త్వయా । సంసారార్ణవ తార

అనంతజన్మలనుండి వచ్చు కర్మములనెడు కట్టెలను జ్ఞానాగ్నిచే దహింపఁ జేసినట్టి గురుమూర్తికి వందనము.

అని గురుప్రార్థనము జేసి సాష్టాంగదండప్రణామము చేయవలయును.

గురుపూజ.

అనంతరము లేచి గురుపాదపద్మములను గంధపుష్పాక్షతాదులు సమకూర్చుకొని పూజించి గురువుని సంతోషపెట్టవలయును,

ధనహీనుఁడైనచో సాష్టాంగప్రణామంబు జేసి తన శరీరము నే గురువున కర్పించవలయును.

త్రిలోకప్రభువయిన నీవే నాకును ప్రభువవు. త్రిజగద్గురువువయిన నీవే నాకు గురువు. సర్వభూతాత్మవు నీవే. నాయంతరాత్మవు కానన్నో గురుమూర్తీ శరణు.

అని యీవిధమున విజ్ఞాపనము జేయు శిష్యునియందు గురువనుగ్రహము కలవాఁడయి యుండఁదగును.

జ్ఞే పరశివే లింగ స్వరూపే మతే । ప్రాణం జీవకళాధరం తవనిధాస్యే త్వాం తదప్యర్పయామి ॥

అపిచ ॥ ప్రతిపాఖ్యతంత్రే ॥ ఉపగచ్ఛ సదా దేహిన్ స్వావిద్యా వినివృత్తయే । కోహ మిత్యుపరి బ్రూయాద్గురుం పరమ కారణం।అవిద్యాకృతకం సర్వ మిదం దేహేంద్రియాదికం। అంతశ్చ భ్రాంతిసంసిద్ధం సత్యవత్పరికల్పితం । తస్మాత్వత్కృతక భ్రాంతివినాశార్థముహం తవ । నిత్య లింగాంగసంయోగజ్ఞాన నిష్ఠాంత్వమావహ। ఇయంగురుకృపాప్రోక్తా శివజ్ఞాన ప్రదాయినీ । మలమాయాది పాశౌఘ ధ్వాంతధ్వంసపటీయసీ ॥ ఏవంప్రకారేణ కలాది మోగభోగకర్మతుల్యమలపరిపాకశక్తిపాత గురూపసదనాంతర దీక్షాలాభ ఇతి దీక్షా ప్రాప్తిక్రమః యుక్తః ॥

దీక్షాప్రాప్తి క్రమము.

అంతట నాతఁడు శిష్యుని తనయగ్రనుదీసికొని, తనచేతితో శరీరము తుడిచి నీపుచరచి ఓకుమారా ! నీవుపలికిన పల్కులను సంతసించితిని. ఈ సంసారార్ణవమునుండి తరింపఁ జేయువాఁడను నిర్మలుండను. లింగస్వరూపుడను నగు పరశివుని యందు జీవకళను ధరించిన నీప్రాణము నుంచెదను. నీవు కావించుము— అనగా నీ యిష్టలింగమునందు పూజాధ్యానాదులచే నిరంతరము పరశివుడవు గమ్ము అని బోధించును.

ఈవిషయమై ప్రతీపతంత్రమునందు గూడ వచింపఁ బడినది.

ఓజీవమా? నీయవిద్యపోవుటకై గురుసమీపమునకేగుము. కరుణావరుణాలయుఁడగు గురువుని నేనెటుల జన్మించితిని నేనెవడను. అని యడిగికనుగొనుము.

ఈదేహేంద్రియాదికమంతయు నవిద్యాసముపాగతమే కాని వేరుకాదు. భ్రాంతి నిర్మితమగు నిది యంతయు సత్యమువలె కల్పించబడినది. కావున నిట్టి కృత్రిమ భ్రాంతి నివారణమునకై శివసాయుజ్యము కొరకై నిత్యలింగాంగ సంయోగ జ్ఞానమునందునో జీవమా! నిష్ఠబూనుము. అని తాను భావించి గురుకరుణాపాత్రుడై శిష్యుడుతరించునని వచింపబడినది॥

మలమాయాది పాశసమూహమును నశింపజేసి శివజ్ఞానము నొసంగునది గురుకృపయే గాని మఱియొకటి గాదని నిశ్చయింప బడినది.

పంచమ ప్రకరణం.

గురుస్తుతి.

శ్లో॥ నమః పరశివాకార స్ఫూర్తయే విగతార్తయే ।

జగత్త్రయీ పవిత్రీకృత కీర్తయే గురుమూర్తయే ॥

ఇతి శ్రీగురు చెన్నవీర నారాధ్య పాదారవింద పుష్పంధయ హృదయ ఘంటనామాత్యాచార్య విరచితే శ్రీశివజ్ఞాన శేఖరే శక్తిపాత గురుకరుణానిరూపణం నామ పంచమప్రకరణం ॥

దీక్షాప్రాప్తి క్రమమిది గాని, యుక్తిసహితమైనది గాదు. మొదట కల్యాదియోగమ్ము, తరువాత భోగముల నదనంతరము కర్మక్షయమును పిమ్మట మలపరిపాకమును ఆటు పిమ్మట శక్తిపాతమును, దానితరువాత గురూపసదనమును, పదపడి దీక్షాలాభమును శాస్త్రములను నిర్ణయింపబడినది. కావున దీక్షాప్రాప్తి సరియయినది. అనగా శాస్త్రసంప్రదాయాచారానుసారముగనే చేయబడుచున్నదని భావము

గురుస్తుతి.

పరశివస్వరూపుడు- జగత్త్రయకీర్తి విస్తారుడు- ఆర్తిరహితుడు- నగు గురుమూర్తికి ననేక వందనములు.

ఇది గురుచెన్నవీరనారాధ్యుల వారి శిష్యుడగు ఘంటనామాత్యునిచే రచింపబడిన శివజ్ఞానశేఖరము నందు శక్తిపాత గురుకరుణానిరూపణమను పేరుగల పంచమప్రకరణము ముగిసినది.

శ్రీ శివజ్ఞానశేఖరే,

షష్ఠ ప్రకరణం.

శ్లో॥ వందే శ్రీగురుపాదుకాం శ్రితవతాం చేతోంబుజాతావనీం ।
శ్రీమద్వ్యక్తతక్త్రికాంతరకనత్సింహాసనాధ్యాసినీం ।
శోణాస్త్రర్క్షఖరాంశు మండల మచారిచ్ఛోశిఖాభిస్ఫుటం ।
తత్కుండల్యసముద్గతద్యుతిచయైరారజ్యమానామివ ॥

కీదృశీదీక్షా.

అథ దీక్షాం ప్రవక్ష్యామి । పాశత్రయ విమోచనీం । శివజ్ఞాన ప్రదాం దివ్యాం శివత్వ ప్రాప్తి సాధనీం । అత్ర దీక్షాశబ్ద నిర్వచనం॥ దీయతే జ్ఞాన సంబంధః క్షీయతేచ మలత్రయం । దీయతే క్షీయతే యేన సా దీక్షేతి నిగద్యతే ॥

గురులక్షణం.

వాతూలతంత్రే॥ ఈశ్వర ఉవాచ ॥ ఉపదేశవిధిం తస్య కథయిష్యామి తచ్ఛృణు। ఏకో భవేదిహాచార్య శ్శివభక్తి పరాయణః। సద్గుణప్రభవో ఖ్యాతః శాంతి శ్శైవాగమార్థవిత్ । అనూచానః ప్రసన్నాత్మా శివదీక్షాభిషేచితః । శివాగమజ్ఞో మతిమాన్ । శివపూజా పరాయణః । రుద్రాక్షమాలాభిభ్రాజః త్రిపుండ్రాంకితమస్తకః। విశుద్ధ దేహామలినః

దీక్షా ప్రకరణ ప్రారంభః.

ఆణవపాశము- మాయాపాశము- కార్మికపాశము- అను మూడు పాశములనుండి తప్పించి శివజ్ఞానము నిచ్చి శివత్వము నొందుటకు సాధనమైన దీక్షను వచింతును.

దీక్షయననేమి?

దేనిచేత జ్ఞానముగలిగి మలమువశించునో, అదియే దీక్షయనబడును,

ఆచార్యుడొకడే యుండవలయును, శివభక్తపరాయణుడై యుండదగును. సద్గుణ వంశమున జన్మించినవాడును- మంచిచరిత్రగల వాడును- శాంతుడును- శైవాగమములఁ దెలిసిన వాడును- నిర్మలమనస్సుగలవాడును- శివలింగపూజా పరాయణుడును, భ

శీలాచారసమన్వితః । వేదశాస్త్రార్థతత్త్వజ్ఞో జ్ఞానవాన్ గురురుచ్యతే ॥ గురుస్తు గుణవాన్ ప్రాజ్ఞో పరమానంద భాసకః । తత్త్వవిచ్ఛివసంయుక్తో॥ ముక్తిదో నతుచాపలః । నిరపేక్షం మునిం శాంతం। వైరాగ్యం సమదర్శనం । గురుం తమేవ ప్రణమేత్సాదరం మతిమాన్నరః ॥

శిష్యలక్షణం.

శాంతో దాంతో పటుర్ధీరో బ్రహ్మచారీ హవిష్యభుక్ । శుద్ధభావో మహోత్సాహీ బోద్ధా శిష్య ఇతిస్మృతః ॥

శిష్యపరీక్ష.

గురుశ్చ స్వాశ్రమే శిష్యం వర్షమేకం పరీక్షయేత్ । ప్రాణద్రవ్యప్రదానాద్యై రాదేశైశ్చ సమాసతః । ఉత్తమాంశ్చాధమేకృత్వా

స్వరూపార్థములు ధరించిన వాడును, సదాచారసంపత్తిగలవాడును వేద శాస్త్రార్థముల నిజము దెలసినవాడును జ్ఞానియును- తత్వము నెఱింగిన వాడును- ముక్తి నొసంగువాడునుగుణవంతుడును- బుద్ధిమంతుడును చిత్తచపలతలేని వాడును నయిగురు వుండవలయును.

అపేక్షలేక- ద్వేషములేక- మునివలె శాంతుఁడై సర్వజనులయందు సమబుద్ధిగలిగి యెవడు ప్రకాశించుచున్నాడో, అట్టిగురువునకే నమస్కరించవలయును.

శిష్యలక్షణము.

శాంతుడు- బాహ్యేంద్రియనిగ్రహముకలవాడును- దాంతుడును-అనగా-అంతరింద్రియనిగ్రహముగలవాడును, సమర్థుడును, ధీరుడును బ్రహ్మచారియును, హవిస్సును భుజించు వాడును శుద్ధస్వభావముగల వాడును మతిమంతుడును- నిశ్చింద వాదము చేయుక సరియగు ప్రశ్నలను వేసి గురువు చెప్పు సద్వాక్యములవిని యాచరణలో నుంచుకొను యోగ్యతగలవాడునునయి శిష్యుండుండ వలయును.

శిష్యపరీక్ష.

గురువు తనయాశ్రమమున శిష్యునినొక సంవత్సరము పరీక్షించ వలయును. గురునాజ్ఞాపించునన్ని శిక్షలకు శిష్యుడు పాత్రుడై యుండవలయును. గురువు ఉత్తమశిష్యులను నీచకర్మముల యందు నియోగించియు, నీచులను నుత్తమ కర్మలయందుంచియు పరీ

నీచా నుత్తమకర్మణి ఆస్పృష్టా స్త్రాశితావాపి యేవిప్రాదం నయాంతిహి యోగ్యా స్స్యుయతాశుద్ధా శ్శివ సంస్కార కర్మణి ॥

దోష సంప్రాప్తిః.

ఇత్థంకరీష్య బహుధా దీక్షయేత్స్వవశాన్గురుః । అన్యథాదోష మాప్నోతి । శిష్యపాపం గురోరపి । పుత్రమాతృ పితృ భ్రాతృ దారా బంధుజనాశ్చ యే ।ఏకఏవ గురుస్తేషా మన్యధా నరకంవ్రజేత్ ॥

గురు రేక ఏవ.

పతి పత్నీ భ్రాతృపుత్ర దాసీ గృహాచరాశ్చయే । ఏక ఏవ గురు స్తేషాం దీక్షైకాతు విశిష్యతే ॥

అథ కాలశుద్ధిః.

మంత్రా రంభస్తు చైత్రేతు బహు దుఃఖఫల ప్రదః। వైశాఖే

క్షించవలయును. గురువు శిష్యుని యెన్ని విధముల పరీక్షింపదగియుండునో అన్ని విధముల పరీక్షించినపుడు దుఃఖపడక యాశ్రమలకు సహించి సంతోషపడుచుండువాడే శిష్యుడు.

దోషసంప్రాప్తి.

శిష్యుని పరీక్షింపక దీక్షనొసంగిన దోషముసంభవించును “ రాజపాపంపురోహితః ” అనునటుల శిష్యుని పాపము గురువుకు గూడ కలుగును.

గురువొకడే యుండవలయును.

కుమారులకు తల్లిదండ్రులకు సోదరులకు భార్యకు బంధుజనులకు గురువొకడే దీక్ష నొసంగవలయును. గురుభేదము పనికిరాదు, అనగా తల్లికొక గురువును తండ్రికొకగురువును, కొడుకునకొకగురువును యీవిధముగ తలకొక గురువు గాని, యిరువురికొక గురువుకాని పనికిరాదు. ఎల్లరకు దీక్షనిచ్చు గురువొకడే యయియుండవలయును లేనిచో నరకము సంభవించును. వారి గృహములందు సంచరించు దాసదాసీ జనుల దగ్గర నుంచి గూడ గురువొకడే యుండ వలయును.

కాలశుద్ధి.

చైత్రమాసమున మంత్రోపదేశము నొందిన దుఃఖము గలుగును. వైశాఖమున

రత్నలాభస్స్యా జ్యేష్ఠాయాం మరణం ధ్రువం। ఆషాఢే బంధు నాశస్స్యాత్ పూర్ణాయు శ్శ్రావణే భవేత్ । ప్రజానాశో భాద్రపదే సర్వత్రశ్శుభ మశ్వయుక్ । కార్తికే మంత్రసిద్ధిస్స్యా న్మార్గశీర్షే శుభావహా । పౌష్యేచ మంత్రిహాని స్స్యాత్ । మాఘే మేధావివర్ధనం । ఫాల్గుణే సర్వసిద్ధిస్స్యా దితిమంత్రి విదోవిదః ॥

దీక్షాంకుర్యాద్దినే ప్రాజ్ఞః సర్వదోషవివర్జితే। సుమాసతిథినక్షత్ర వారయోగాది సంయుతే। శిష్యస్య భక్తియుక్తస్య కృపా విష్టే గురౌ సతి । కాలేన లయ మభ్యేతి తస్మాత్సంసార ఇష్యతే॥

దీక్షాభేదః.

నిరాధారా హిసాధారా దీక్షాహి ద్వివిధా స్మృతా । ఆచార్య నిరపేక్షేణ క్రియతే శంభు రేవయా। తీవ్రశక్తినిపాతేన నిరాధా రేతి సా స్మృతా। ఆచార్యమూర్తి మాస్థాయ మందతీవ్రాది భేదయోః । శక్త్యా యా కురుతే శంభుస్సాధికరణోచ్యతే ॥

రత్నలాభము కలుగును. జ్యేష్ఠమాసమున మరణము సంభవించును. ఆషాఢమాసమున బంధునాశనము పుట్టిల్లును శ్రావణ మాసమున పూర్ణాయుర్దాయము గలుగును. భాద్రపద మాసమున సంతానము నశించును. ఆశ్వయుజమాసమున సర్వశుభములు చేకూరును. కార్తికమున మంత్రము సిద్ధించును. మార్గశీర్షమున శుభము ప్రాప్తించును. పుష్యమున మంత్రహాని కలుగును. మాఘమున బుద్ధివృద్ధినొందును. ఫాల్గుణమున సర్వసిద్ధులు చేకూరునని మంత్రవేత్తలు చెప్పిరి.

శుభనక్షత్ర శుభమాస శుభయోగ శుభకరణ శుభలగ్న శుభతారాబల చంద్రబలములతో గూడిన దినమున భక్తియుక్తుడగు శిష్యునికి కృపాలుడగు గురువు దీక్ష నొసంగవలయును.

దీక్షాభేదము.

దీక్ష నిరాధారయని సాధారయని రెండు విధములు. తీవ్రమగు శక్తిపాతమున ఆచార్యాపేక్షలేకనే శివుండే దీక్షనొసంగును. అది నిరాధారాదీక్ష,

దీక్షాయోగ్యస్థానాని.

అథ దీక్షాయోగ్యస్థానాని దర్శయతి ॥ స్కాందే ॥ సముద్రతీరే నద్యాంవా గోష్ఠేదేవాలయేశుచౌ । దేశేగురుగృహేక్షేత్రేదీక్షాకర్మసమాచరేత్ ॥

మండపనిర్ణయః.

భూప్రదేశే శుభే రమ్యేనిమ్నోన్నతవివర్జితే । శాస్త్రోక్తమంటపం కుర్యాచ్చతుర్ద్వారం సుశోభనం వితానధ్వజసంయుక్తం పుష్పమాలాసమాయుతం । సర్వాలంకారసంయుక్తం ఆమ్రపత్రైశ్చ వేష్టితం । దర్పణోదరసంకాశం గోమయేనానులేపయేత్ । పంచ వర్ణసమాయుక్తాం రంగవల్లీం ప్రకల్పయేత్ । పుణ్యాహంవాచ యిత్వాతుప్రోక్షయేత్సలిలేనతు ॥

దీక్షావిధిః.

ఇత్థం సమీక్ష్య బహుధా । స్నాత్వాచాచమ్య సువ్రతః । ఆ

మందతీవ్రాది భేదము ననుసరించి శివుండాచార్యరూపమును ధరించి చేయు దీక్ష సాధారణయని వచింపబడును.

దీక్షాయోగ్యస్థానములు.

సముద్రతీరమునందుగాని, నదీతీరమునందుగాని, పశువుల కోష్ఠమునందుగాని, దేవాలయమునందుగాని, స్వగృహమునందుగాని, గురుగృహమునందు గాని, క్షేత్రములందుగాని, పరిశుద్ధమగు ప్రదేశమున దీక్షాకర్మ నొనర్పవలయును.

మండపనిర్ణయము.

పరిశుద్ధమైన హెచ్చుతగ్గులులేని భూమియందు దీక్షనొందుటకై మండపము నిర్మించ వలయును. ఆమండపమునకు నాలుగుద్వారములుండ వలయును చాందినీలు ధ్వజములు పుష్పమాలలు రంగవల్లులు మొదలగు వానిచే నామంటపమలంకరించ వలెను. గోమయమున నలికి పంచరంగుల ముగ్గులు పెట్టవలయును.

దీక్షావిధి.

పుణ్యాహవాచన మొనరించిన యుదకమునాప్రదేశమందు చల్లవలయును. ఈవిధ

చార్య లక్షణోపేతాః । స్వకీకృత విగ్రహాః । చత్వారో ఋత్విజస్త
త్రి । తస్యాచార్యస్య సమ్మతాః । అనిందిత చరిత్రాస్స్యుః । శివారాధ
నతత్పరాః । ఆదిష్టగురుణా శిష్యః । ప్రభాతే పుణ్యవాసరే । విధాయ
మంగళ స్నానం । ధౌతవస్త్ర పరిచ్ఛదః । విత్తానుసారాత్ స్వర్ణై ।
రలంకారై రలంకృతః। సుగంధిభి ర్నవై ర్మాల్యైః పుష్పైర్విహిత శేఖరః।
సమస్త సంపత్సంప్రాప్తి హేతుభిర్భసితై స్సితైః । పూర్వోక్తాదిక్రమేణై
వ కుర్యాత్త్రిపుండ్రకం తతః । సువర్ణ ఫలపుష్పాదిహస్తైర్వాదిత్ర మంగ
ళైః। వృద్ధక్రమేణ సంప్రాప్తైశ్చాన్యైస్త్వంతదనంతరం । తత్పాద పీఠ ప
ర్యంతం । పుష్పాదిద్రవ్య సంచయం । సమర్ప్య దండవద్భూమౌ ప్ర
ణమ్య చ పునః పునః । ఉపేత్యాచార్య పాదౌ చ ప్రణమ్య తదనంతరం।
పూజయేత్ స్వర్ణపుష్పాద్యైః । భక్త్యా విత్తానుసారతః । స్నాత్వా నలంకృ

ముగా నన్ని ప్రాయశ్చిత్తములు తయారు చేయించి గురువు స్నానము నొనరించి ధౌతవస్త్రము గట్టికొని యాచమనము చేసి సకలీకరణ మొనర్చి యుండవలయును.

ఇటులనే తక్కిన ఋత్విక్కులుగూడ స్నానము చేసి ధౌతవస్త్రధారులై యుండవలయును. ఆచార్యునివలె ఋత్విక్కులుగూడ శివారాధనమున మిక్కిలి యాసక్తి గలవారును, సచ్చరిత్రగలవారునై యుండవలయును.

గురువుచే నాజ్ఞాపింపబడిన శిష్యుడును గూడ పుణ్యదినము నందు ప్రాతఃకాలమునందు లేచి మంగళ స్నానమొనర్చి తెల్లనివస్త్రము గట్టుకొని, తన శక్తికొలది సువర్ణాలంకారములను పుష్పమాలికలను ధరించి సర్వసంపదల నొసంగు భస్మ త్రిపుండ్రమును ధరించి యొక్క పళ్లెరమున సువర్ణము ఫలములు పుష్పములు మొదలగు పూజాద్రవ్యము లుంచి పెద్దలు తన్ననుసరించ, మంగళవాద్యములు మ్రోగుచుండ హస్తమున నాపళ్లెరము దీసికొని గురు సమీపమునకు రావలయును.

గురుపాదపీఠము దగ్గర శ్రీగంధము పుష్పములు మొదలగు ద్రవ్యసమూహము సమర్పించవలయును.

సాష్టాంగప్రణామము చేసి యాచార్యపాదములకు పలుసార్లు [illegible] శక్తి ననుసరించి ద్రవ్యలోభము చేయక మహాభక్తితో చందనము మొదలగు సుగంధ ద్రవ్య

తాన్ చీరవాససో ఋత్విజస్తథా । పుష్పాక్షతవిభూత్యాద్యైః శ్చుకస్రక్ పరిపూజయేత్ । విభూతిం శివభక్తేభ్యస్సర్వేభ్యస్తదనంతరం। వృద్ధానక్రమశో దత్వా పుష్పాద్యైస్సమ్యగర్చయేత్ । అథ తేభ్యో నమస్తేభ్యో దేశికేంద్రపురస్సరం । యథా ప్రదక్షిణం భక్త్యా తాంబూలాని సమర్పయేత్ । ప్రశిష్య గురుం ప్రాజ్ఞః ప్రార్థయేద్బద్ధమానసః । ఉపగచ్ఛేత్సదా దేహీ స్వావిద్యా వినివృత్తయే॥

గురుప్రార్థనం

అంతస్తిమిరనిర్భేద భానవే కామధేనవే । సదంతే వాసినాం కల్పతరవే గురవే నమః । అవాఙ్మానసరూపాయ శివభావప్రదాయినే । నమస్సద్గురునాథాయ షడ్జలబ్రహ్మమూర్తయే।తవపాదప్రసాదేన ముక్తోహం భవబంధనాత్ । త్వం గతిస్త్వం దేవ దేవేశ నాన్యథా మమ సద్గురో ॥ త్వం దేశికో భవసి యద్యది మేత దైవ శిష్యస్త్వమాహ న

ముల తో పుష్పాక్షత విభూతి మొదలగు పూజాద్రవ్యముల తోడను గురువును ఋత్విక్కులను బూజించవలయును.

విభూతిని మొదట పెద్దలకొసగి తరువాత యావకుల కీయవలెను

దేశికుడు మొదలుగ పెద్దలందఱికి ప్రదక్షిణమాచరించి భక్తితో తాంబూలము ల సమర్పించ వలయును.

అనంతరము గురువునొద్దకు వచ్చి నమస్కరించి యీక్రిందివిధముగ ప్రార్థించ వలయును.

గురుప్రార్థనము.

ఎల్లపుడును జీవుడు తనయవిద్యావినాశమునకై గురుసమీపమునొందవలెను లోపలనున్న యజ్ఞానమును పోగొట్టుటయందు సమర్థుడవు. కామధేనువవు, సచ్ఛిష్యులకు కల్పతరువవునగు నో గురువరా! నమస్కారము.

వాఙ్మనముల బ్రహ్మస్వరూపుడవును, శివత్వము నొసంగువాడవును, ఉపనిషత్తుల చేతను వచింపరాని వాడవునగు నో గురువరా! నమస్కారము. నీపాదరేణువు సోకినంత నేనే సంసారబంధము నుండి విముక్తుడనైతిని, నీవే నాకుగతి, నీకంటెనాకు మరెవ్వరులేరు.

నకించిదిహాబ్రవీమి । దేహేంద్రియాదమపనీయ మయా విభిన్నం । కారుణ్య మీశ కురు సంయ్యవిభేదబుద్ధ్యా ॥ అసాయాసేనహిాయథాముంచే యం భవబంధనాత్ ॥

గురుబోధా.

అతః శ్రీగురుః। సాధుసాధుమహాప్రాజ్ఞతుష్టోహం।బుద్ధికౌశలాత్ । కథయామి న సందేహో ఫుత్రప్రశ్నేహ్యశేషతః । అవిద్యాకృత కభ్రాంతి వినా శార్థ మహం తవ। నిత్యలింగాంగ సంయోగజ్ఞాననిష్ఠాం త్వమావహ ॥

కుంభప్రతిష్ఠాపనం.

అథ కుంభ ప్రతిష్ఠాపన మాహ । మత్స్యపురాణే ॥ తత్త్వాయామాతిశం ధాత్వా సౌవర్ణం పద్మమావిశేత్ । అపూర్ణం నూత్నకలశం

హే సద్గురూ! నన్ను తరింపజేయుము. మీరే నాకునిజ గురువులు. నేనుమీకుశిష్యుడను. కావునఓ గురూత్తమా ! దేహేంద్రియాది సంసార బంధముగలిగిన నన్ను బంధమునుండి తొలగించి నాయందు దయగలిగి భేదభావమును విడిచి దీక్ష నొసంగి యనుగ్రహింపుము. నాకీసంసార బంధ మనాయాసముగా నెటుల దొలగునో, అటులగావింపుము.అనిశిష్యుడు గురువుని ప్రార్థించవలయును.

గురుబోధ.

శిష్యా! నీబుద్ధి కౌశలమునకు సంతోషము చెందితిని. మంచిది. మంచిది. అవిద్యవలన వచ్చిన భ్రాంతినశించుటకును నిత్యలింగాంగ సంయోగ జ్ఞానమునందు నిష్ఠబూనుము. పుత్రప్రశ్నేహామువలననే నీవిషయమును వచించుచుంటిని.

కుంభప్రతిష్ఠాపనము.

బంగారముతోగాని, వెండితోగాని, రాగితోగాని,చివరకు మట్టితోగాని, నిర్మించబడిన కలశముంచవలయును. అందుదకముంచవలయును.

ఆకలశకంఠము నందు కంకణము కట్టి వస్త్రము చుట్టవలయును.

ద్రోణాంబుపరిపూరితం। సౌవర్ణం రాజితం వాపి తామ్రిజం మృణ్మయం తథా। సితసూత్రావృతం కంఠే వస్త్రయుగ్మావృతంతథా। పంచామృతైః పంచగవ్యైః పంచత్వక్కంచ పల్లవైః। దూర్వాంకురైశ్చ సిద్ధార్థైః గంధ పుష్పాక్షతాదిభిః। శతౌషధీభిస్సహితంకుంభేస్మిన్ ప్రదాపయేత్। లోకత్రితయ విఖ్యాత। పుణ్యక్షేత్రాణి సాగరాః।శివలింగస్య సంస్థానే పూర్వమేవ పరీక్షితే। స్థానశుద్ధం సూత్రంచ స్నాపన్య కుంభం నిధాపయేత్। సద్యోజాతాదిభిర్మంత్రై రంభసామభిమంత్రిణం। షోడశై రుపచారైశ్చ సమారాధ్య సమాపయేత్। కుంభమాచ్ఛాద్య వస్త్రేణ ధేనుముద్రాం ప్రదర్శయేత్। సకలీకృత సంబంధాద్రక్షాంచైవతు కల్పయేత్। అధివాసనసిద్ధ్యర్థం శాంత్యర్థంవృద్ధి హేతవే। శంకరాచారసంపన్నం భోజయే ద్భక్త బృందకం ॥

తథా వాతూలతంత్రే॥ శివకుంభం సమాసాద్య స్థండిలాదిషు పూర్వవత్। శివకుంభే శివం పూజ్య భక్తాన్నన్నేన తోషయేత్। తతో జాగరణం కుర్యా చ్ఛివధర్మాన్వితోత్సవైః॥

పంచపల్లవములు అనగా మఱ్ఱి మేడి మామిడి రావి జువ్వి అను వృక్షముల యొక్క చిన్ననికొమ్మలు దూర్వాంకురములు తెల్లఆవాలు గంధపుష్పాక్షతలు నూరు ఓషధులు కుంభము నందుంచ వలయును. సద్యోజాతాది మంత్రము లుచ్చరించ వలయును. ఉదకమభిమంత్రించవలయును. షోడశోపచార పూజచేయవలయును.

ఆకలశము మీద వస్త్రమును గప్పివేయవలయును. అనంతరము ధేనుముద్రను ప్రదర్శించవలెను. సకలీకరణ సంబంధమునను సరించి రక్షాబంధమును గట్టుకొన వలయును.

అధివాసన సిద్ధి కొరకును, శాంతి కొరకును, వృద్ధికొరకును, సదాచార సంపత్తి గల మహేశ్వరులకు భోజనమొసంగ వలయును.

వాతూలాగమమునందు గూడ నీవిషయమునుగూర్చివచింపఁబడినది. ఎటులనస్థండిలము మొదలగు దానియందు శివకుంభమునుంచి అందు శివుని పూజించి భక్తుల కన్నదానము నొసంగవలయును. శివధర్మోత్సవములతో జాగరణము చేయ వలయును.

వస్త్ర ప్రకరణం.

జలాధివాసనవిధి మేవం కృత్వా సదేశికః । తతః ప్రభాతేశుస్నా త్వా సమాచరితనైష్ఠికః। ధౌతాంబరసమాయుక్తో భూతిరుద్రాక్షభూ షితః॥

పంచకలశస్థాపనం.

తదగ్రే మండలం కృత్వా చతురశ్రం సమన్వితం। ఆగ్నేయప్రభవం సూత్రం వాయవ్యేతు విచాలయేత్। ఐశాన్యాం ప్రభవం సూత్రం నైరుత్యాంతు ప్రసారయేత్. చతురశ్రం సమంకృత్వా నవభాగవిభాజితం। మధ్యభాగేతు పద్మస్య కర్ణికాంతు సమాలిఖేత్॥

చతుర్భాగే తతః పద్మమష్టపత్రోపశోభితం। ప్రథమంకర్ణికా భాగం ద్వితీయం కేసరాణిచ। తృతీయం దళసంధానం। దళాగ్రాణిచతుర్థకే। ప్రతివారణరేఖాంతు పద్మబాహ్యేతు బుద్ధిమాన్।పద్మస్యైవప్రమాణేన సూత్రం దత్వా శివస్యతు। విధిం పద్మార్థభాగేన పద్మమానేన వా పునః। విద్యాసమాభవే త్పద్మం శోభాపద్మ సమాయుతం తతః ప్రకల్పితే చారుమంటపే వర్ణమండలైః పంచస్వర్ణాది కలశానాచార్యస్థాపయేన్నవాన్। ఏకం మధ్యే చతుష్కోణేష్వితరాంస్తాన్ ప్రపూ

దేశికుడీ విధముగ జలాధివాస విధిని నిర్వర్తించి భూతిరుద్రాక్షల ధరించి తెల్లని వస్త్రమును గట్టికొని ఆయధివాసమునకు ముందు భాగమున చతురశ్రమండలము నొకటి యేర్పాటు చేయవలయును.

పంచకలశస్థాపనము.

ఒక సూత్రమును ఆగ్నేయదిశనుండి వాయవ్య దిక్కునకును- ఈశాన్యదిశ నుండి నైరుతి దిశవరకును పట్టి చతురశ్రమండలమును నేర్పరచి అందు తొమ్మిది భాగములుగ విభజించి మధ్యభాగమునందు పద్మము దున్నను వానిని నాలుగు భాగములందు అష్టదళపద్మమును వేయవలయును, పద్మాలంకృతమగు పట్టిమండర మంటపమున బంగారు కలశములయి యుంచవలయును. ఒకటి మధ్యమందును, నాలుగు మూలలయందు నాలుగు నుంచ వలయును

జయేత్ । ప్రత్యేకం నవవస్త్రేణ వేష్టయే ద్దేశికోత్తమః । తేషుస్వర్ణాని రత్నాని నిక్షిప్యాసమ్యక్ ప్రపూజయేత్ ! నవభిస్తంతుభిశ్చైవ పంచతాన్ పరివేష్టయేత్ । అర్చయిత్వా యథాన్యాయం పంచ బ్రహ్మాదిభిః క్రమాత్ ॥

కలశపూజా.

ఆచార్యో మధ్యమస్యార్చాం కుర్యాత్పుష్పాక్షతాదిభిః । ఋత్విజః ప్రీతమనసో విదధ్యు రితరార్చనం । తేషు తీర్థాంబుపూర్ణేషు విన్యస్యాదామ్రపల్లవాన్ । దూర్వాంకురా న్సపూగానినాగవల్లీదళాన్యపి ।

మంత్రోదకప్రోక్షణం.

అథ తత్కలశస్థాన మంభసామభిమంత్రిణాం ॥ మను పంచాక్షరీ మంత్రేణాచార్యః ప్రపాదయేత్ । తతః సమస్తభక్తేషు కుర్వన్ పూ

ప్రత్యేకముగా నూతన వస్త్రముల నాకలశమునకు చుట్టును చుట్టవలయును. ఆకలశమునందు బంగారము రత్నములు వేయవలెను.

కలశపూజ.

నవతంతువుల జుట్టవలయును పంచబ్రహ్మల నావాహనముచేసి పూజించవలెను ఆచార్యుడు జలపూర్ణములగు నాకలశములలో మధ్యకలశమును ఋత్విక్కులు తక్కినకలశములను మామిడి చిగుళ్లు గరికె తమలపాకులు పోకలు పుష్పాక్షతలు మొదలగు వానిచే పూజించవలెను.

మంత్రోదకప్రోక్షణం.

కలశస్థానమును పంచాక్షరీ మంత్రముతో నభిమంత్రించవలెను. సర్వభక్తులను పూజచేయవలెను. సమస్తమైన మంగళ వాద్యములు మ్రోగుచుండగా తానుతూర్పు ముఖముగా నుండి శిష్యుని నుత్తరాభిముఖునిగా గూర్చుండబెట్టి పంచబ్రహ్మ మంత్రములతోడను నమకముతోడను ఆపోహిష్ఠా అనుమంత్రములతోడను. పంచబ్రహ్మ మంత్రములతోడను- కలశమందలి యుదకము చేత శిష్యుని శిరస్సు నందభిషేకము చేయవలయును.

జాంసముత్సుకః। కరితస్తూర్య నినదై ర్మాంగళాద్యైః విజృంభితై । స్వయం
చ ప్రాఙ్ముఖో భూత్వా ఉత్తరాభిముఖం గురుః । మండల స్థాపితే శిష్యే
నమో రుద్రేతి మంత్రతః । ఆపోహిష్ఠేతి మంత్రేణ పంచబ్రహ్మాత్మ
కై స్తథా । అభిషేకం తతః కుర్యాత్కలశ స్థోదకై స్తథా । తత్పంచక
లశాంభోభి రాచార్యః శిష్యమూర్ధని । అభిషించే త్స్వయం ప్రాఙ్ముఖో
ధృత్వా కలశా న్గురుః । ప్రోక్షయే ద్వాస ఋత్విగ్భిః పుదూర్వాంకుశపల్ల
వైః । కేచిదుద్ధృత్య కలశానభిషించంతి దేశికాః । ఉద్ధృత్య వా తతః కు
ర్యా త్ప్రోక్షణం శిష్యమూర్ధని। సంప్రోక్ష్య పంచకలశాన్ నిధాయా
థః ప్రయత్నతః । ఉద్ధృత్య చ యథా పూర్వం కుర్యాత్ప్రోక్షణం పు
నః । స్థాపయిత్వా పున స్తాం స్తాన్ కలశాన్ స్వస్వభూమిషు । ఉద్ధృత్య
పూర్వవత్కుర్యా త్ప్రోక్షణం శిష్యమూర్ధని । ఇదం త్రివార మాచా
ర్యః । కుర్యా త్తస్యాఘమర్షణం ॥

వాతూలతంత్రే ॥ శేషం దీక్షోక్త వత్కృత్వా మలపాశ విమో
చనం । గురు శ్శిష్యం సమాలోక్య తత్వదేహం విచింతయేత్ । శివ
కుంభస్థ తోయేన అభిషించే చ్ఛిరస్యణోః॥

గురువు మూడుమారులు కలశములనెత్తి మూడు మారులు మండలమందుంచి అఘ
మర్షణ సూక్తముతో గూడ శిష్యుని శిరస్సున ప్రోక్షించవలయును

ఈవిషయమే వాతూలాగమమునందు " శక్తిపాదియంత్రము దీక్షోక్త మార్గము
న చేసి మలపాశము నశించుటకై గురువు శిష్యుని దేహమును తత్వదేహమునుగా జూచి
శివకుంభోదకమును శిరస్సున చల్లవలయునని చెప్పబడినది.

కళావాహనము.

శివధర్మోత్తరమున కళావాహన విధానము నిక్రింది విధమున జెప్పబడినది.

గురువు తనహస్తమును శిష్యుని శిరస్సునందు శివమంత్రముల నుచ్చరించుచు శివా
సనముగ తలంచవలెను. అప్పటి సంప్రదాయమును సాగముగా శివకళలావాహించి న్యా
సము పతిక్రిమించకుండ నర్చించవలెను

కళావాహనం.

అతః ॥ శివధర్మోత్తరే ॥ కళావాహనవిధానం దర్శయామి ॥ శివహస్తం విధాయాతః శిష్యస్య శిరసి న్యసేత్ । శివతేజోమయః పాణిః శివమంత్రముదీరయన్ । తతశ్చిదాసనం ధ్యాత్వా శిష్యమూర్ధని దేశికః । తత్రావాహ్య యథాన్యాయ మర్చయేన్మనసా శివం । ప్రార్థయేత్ ప్రాంజలిర్దేవం నిత్యం మంత్రే స్థితో భవ । ఇతి విజ్ఞాపయేచ్ఛుభం తేజసా భాస్వరం శివం ॥

తథా శుద్ధాఖ్యతంత్రే ॥ కృత్వా శైవీం వరాం దీక్షాం దత్వా విద్యాం శివాత్మికాం । ఛిత్వా విద్యా మహాపాశం కళాధ్యానం విచింతయేత్ ॥ అసమానప్రభా వర్ణా తేజోమధ్యగతోజ్జ్వలా । సప్తాతీత పదానంత పద్మాంతర్మండలస్థితా ॥ జ్వలత్కాలానలాభా సా తటిత్కోటిసమప్రభా । తస్యోర్ధ్వంతు శిఖాసూక్ష్మా చిద్రూపా పరమా కళా ॥

తథా రహస్యే ॥ వర్ణాతీతం మనోతీతం । భావాతీతం తతః

మంత్రమందున్న యా తేజోరూపుని మనస్సుతో ప్రాంజలియై ప్రార్థించవలెను. ఈవిషయము శుద్ధాఖ్య తంత్రమునందు క్రిందరీతిగ చెప్పబడినది.

శివదీక్షనొసంగి యువిద్యాపాశము నఛేదించి కళాధ్యానము నాలోచించవలెను. నిరుపమాన కాంతిసమూహముగలిగి తేజోమధ్యమున ప్రకాశించుచు- కాలాగ్నివలె ప్రజ్వరిల్లుచు -కోటిమెరుపుల వలె వెలుంగుచుండును. దానికి నూర్ధ్వభాగమున చిద్రూపముగలిగిన పరమకళ శిఖగా వెలుంగుచుండును.

రహస్యమునందు "వర్ణాతీతమై మనస్సునకందనిదయి భావనాతీతమైనపరశివుని ధ్యానమై శివకళ సూక్ష్మమై శిష్యుని శిరస్సునగలదు. కట్టెయందునిప్పువలె పాలయందు నెయ్యివలె నువ్వులయందు నూనెవలె నంటుకొని సాకళయుండును.

కళాభావాదుల సంబంధము.

కళయెటులో భావమటులను భావమెటులో మనస్సటులను మనస్సెటులగో, దృష్టియటులను, దృష్టియెటులనో ఫలమటుల మనుండును," అనిగలదు.

పదం । జ్ఞానాతీతం నిరంజనత్వం । తత్కళాస్థూలసూక్ష్మభావతః । తదేవాస్తి
కళాదేవి సద్గురోః శిష్యస్య మస్తకే। హస్తాబ్జ వదనం గ్రాహ్యం తస్య భా
వం కరోత్యసౌ ॥ యథా హ్యగ్నిః కాష్ఠాకాష్ఠే । యథా క్షీరే యథా
ఘృతం । యథా తిలే యథా తైలం సర్వత్రావస్థితా కళా॥

కళాయాః భావాది సంబంధః.

తస్యా ఏవ భావాది సంబంధః కథ్యతే ॥
రహస్యే ॥ యథా కళా తథా భావో యథా భావ స్తథా మ
నః । యథా మన స్తథా తృప్తి ర్యథా దృష్టి స్తథా స్థలం॥ అపిచ ॥
వపుశ్చైవ సముత్పన్నం తత్ప్రాణే మిళితం భవేత్ । తథా గురుతస్తే
జాతం లింగం భక్తే ర్విభేదకం ॥ ఏవం ప్రాణస్థానే లింగ కళాహ్వానం
కృత్వా । ప్రాణలింగేపి కల్ప్యతే ఇతి ॥
అతః । వాతూలోక్తే ॥ నాదబిందు కళా ఏవం । తత్రస్థానే
షు విన్యసేత్ । షట్చక్రంచ షడంగంచ షడధ్వంచ షడాసన । త
త్స్థానేషు విన్యస్య పంచబ్రహ్మన్యాసే త్తతః ॥ తదేవ వివృణోమి ॥

షట్చక్రాంగన్యాసః.

తత్రాదౌ షట్చక్రాంగన్యాస మాహ ॥ ఆధారే లింగనాభౌ
ప్రకటిత హృదయే తాలుమూలే లలాటే । ద్వే పత్రే షోడశారే ద్వి

శిష్యుని శిరమునందుగల శరీరమునశించు చున్నది కళాప్రాణములతో గూడి గురుకర
సంజనితమైన క్రొత్త శరీరము గలుగు చున్నది.

ఈరీతిగా ప్రాణస్థానమున శివ లింగకళ నాహ్వానించి ప్రాణమును శిరస్సువసంప్ర
దాయము ననుసరించి శివకళ యుంచు వలయును. సంప్రదాయము గురువుల వలన దె
లిసికొనవలసిన రహస్యమగుటచే ప్రత్యేకముగా నిచట వ్రాయబడదు.

వాతూలతంత్రమునందు '' నాదబిందుకళలను నాయాస్థానములయందుంచవలయును
షట్చక్రములు షడంగములు షడధ్వలు ఆయాస్థానములయందు న్యసించి యనంతర

దశదళదళే ద్వాదశాగ్రే చతుష్షష్ట్యుపాంతే బాలమధ్యేరఘోరసహితే కంఠకూపాలే స్వరాణాం । హం క్షం తత్త్వార్థ యుక్తం సకలశశిమిదం వర్ణరూపం నమామి ॥

తథా యోగసాగరే । గుదమేంఢ్రాంతరాళస్థ మూలాధారే త్రికోణకం । స్వాధిష్ఠానే స్వయంచక్రం లింగమూలే షడశ్రకం । నాభిదేశే స్థితం పద్మం దశారం మణిపూరకం । ద్వాదశారం మహాచక్రం హృదయే చానాహతాహ్వయం । తదేతత్పూర్ణగిర్యాఖ్యం పీఠం తద్వరాననే । కంఠకోణే విశుద్ధాఖ్యం యచ్చక్రం షోడశాత్మకం । పీఠం జాలంధరం నామ తిష్ఠత్యత్ర సురేశ్వరి । ఆజ్ఞానామ భ్రువోర్మధ్యే ద్విదళం చక్రముత్తమం । ఓడ్యాణాఖ్యం మహాపీఠ ముపరిష్టాత్ ప్రతిష్ఠితం । స్థానాన్యేతాని దేవేశి శక్తిరేషు ప్రకాశతే । శాంభవాన్యపి వక్ష్యామి శృణుష్వైకాగ్రమానసః । చతురశ్రం ధరణ్యాం బ్రహ్మాత్రాధిదేవతా । అర్ధచంద్రాకృతి జలం విష్ణురస్యాధిదేవతా । త్రికోణమండలం వహ్నీ రుద్రోస్యాధిదేవతా । వాయోర్బిలం చతుష్కోణం ఈశ్వరోస్యాధిదేవతా । ఆకాశం మండలం వృత్తం దేవతాస్య సదాశివః । నాసావంశం భ్రువోర్మధ్యే మనస్థుమండలం విదుః । శాంభవస్థానమిత్థం తే వర్ణితం వరవర్ణిని ॥

ము పంచబ్రహ్మ న్యాసము చేయవలయును. ఈ న్యాసములు గురుకీలకమును దెలిసికొని శిష్యునికి న్యసించదగినవి గురుచేత వివరణమును విడిచితిని. ఈ న్యాసముల న్యసించినందున శిష్యుని శరీరము మహాపవిత్రమైనదై జ్ఞానదీక్షా సిద్ధిగలిగినదగును.

న్యాసములలో షట్చక్రన్యాసము మొదటవివరింపబడుచున్నది తరువాత షడంగ కళాన్యాసము. అనంతరము కళాదిషడధ్వ న్యాసము, చెప్పబడును. అది తాంత్రికమని వైదికమని రెండువిధములు. ఇచట వైదికమే చెప్పబడుచున్నది.

కళాన్యాసమున నాలుగు భేదములుగలవు. షడంగకళాన్యాసము. కళాన్యాసము చెప్పబడినతరువాత తత్త్వాధ్వన్యాసము చెప్పబడును.

షడంగన్యాసః.

అథషడంగ న్యాస మాహ ॥ వాతూల తంత్రే ॥ షడంగన్యాసః॥ ఓం హాం హృదయాయ నమః। ఓం హీం శిరసే స్వాహా । ఓం హూం శిఖాయై వషట్ । ఓం హైం కవచాయహుం। ఓం హ్రౌం నేత్రత్రయాయ వౌషట్। ఓం హః అస్త్రాయ ఫట్ ॥ ఏవం శివాంగ న్యాస మాహ ॥

కళాదిషడధ్వన్యాసః

అథ కళాదిషడధ్వన్యాస మాహ। సతు వైదికః శాంకర ఇతిద్వి ప్రకారః । అస్మిన్ దీక్షావిధౌ వైదికన్యాస ఏవోక్తః ॥ తత్రాదౌ కళాధ్వన్యాస మాహ॥ అస్యశ్రీ కళాన్యాసోనామతత్త్వ మూర్తి వక్త్రాంగ కళాన్యాసభేదేన చతుర్ధా భిన్నః ॥ తదేవ నిరూపయామి ॥

మూర్తికళాన్యాసః.

ఓంహాంఈశానాయ శిరసేనమః।ఓం హైం తత్పురుషాయ ముఖేనమః । ఓం హూం అఘోరాయ హృదయాయనమః । ఓంహ్రీం వామ దేవాయ గుహ్యాయనమః । ఓం హాం సద్యోజాతాయ పాదా భ్యాంనమః ఇతి మూర్తికళాన్యాసః ॥

వక్త్రకళాన్యాసః.

అథ వక్త్రకళా న్యాసః ॥ ఓం ఔం ఈశానాయ ఊర్ధ్వముఖే నమః । ఈశానాయనమః॥ అస్యశ్రీ ఈశాన మంత్రస్య । ఈశాన ఋషిః। భూరిగనుష్టుప్ఛందః ఈశ్వరో దేవతా । ఈశానకళాంగుష్ఠాభ్యాంనమః । ఓం ఐం తత్పురుషాయ పూర్వముఖే నమః । తత్పురుషమంత్రస్యతత్పురుషఋషిః। గాయత్రీ చ్ఛందః। ఆపో దేవతా। తత్పురుషకళాంగుష్ఠతర్జనీభ్యాంనమః।ఓంఊంఅఘోరాయదక్షిణ ముఖేనమః । అఘోరమంత్రస్య అఘోరఋషిః । అనుష్టుప్ఛందః । ఆపో దేవతా ।

ఘోరకళాసాంగుష్ఠమధ్యమాభ్యాంనమః । ఓం ఈం వామదేవాయ ఉత్తరముఖే నమః । వామదేవమంత్రస్య వామదేవఋషిః కృతిచ్ఛందః । భర్గో దేవతా । వామదేవకళాసాంగుష్ఠానామికాభ్యాంనమః ఓం అం సద్యోజాతాయ పశ్చిమముఖే నమః । సద్యోజాతమంత్రస్య హరఋషిః । అనుష్టుప్ఛందః । భర్గో దేవతా సద్యోజాతకళాసాంగుష్ఠకనిష్ఠికాభ్యాంనమః

షడంగకళాన్యాసః

అథ షడంగకళాన్యాసః ॥ ఓం హ్రీం శ్రీం క్లీం హ్రాం సర్వజ్ఞాయ మహాదేవాయ హృదయాయనమః । ఓం హ్రీం శ్రీం క్లీం హ్రాం అమృత తేజోమాలినే తృప్త్యై బ్రహ్మణే శిరసే స్వాహా ॥ ఓం హ్రీం శ్రీం క్లీం హ్రాం జ్వలిత శిఖినే అనాదిబోధాయై శిఖాయై వౌషట్ । ఓం హ్రీం శ్రీం క్లీం హ్రాం వజ్రిణే వజ్రహస్తాయ స్వతంత్రశక్త్యై కవచాయహుం । ఓం హ్రీం శ్రీం క్లీం హ్రాం నిత్యతృప్తిమలుప్తశక్త్యై జ్యోతిరూపాయ నేత్రత్రయాయ వౌషట్ । ఓం హ్రీం శ్రీం క్లీం హ్రాం అనంతశక్త్యై అస్త్రాయఫట్ ॥

కళాన్యాసః

అథ కళాన్యాసః । ఓం కం ఈశానః సర్వవిద్యానాం హ్రాం ఐం శక్తి కళాయై నమః ఈశానవక్త్రే । ఓం ఖం ఈశ్వరః సర్వభూతానాం హ్రాం ఐం అంగదాకళాయైనమః తత్పురుషవక్త్రే । ఓం గం బ్రహ్మసతి బ్రహ్మణోధి పతి బ్రహ్మ హ్రాం ఐం ఇష్టదాకళాయై నమః । అఘోరవక్త్రే । ఓం ఘం శివో మే అస్తు హ్రాం ఐం మరీచికళాయైనమః వామదేవవక్త్రే । ఓం ఙం సదాశివోం హ్రాం ఐం అం సుమాలినికళాయైనమః సద్యోజాతవక్త్రే । ఓం చం తత్పురుషాయ విద్మహే । ఇం హ్రీం నివృత్తికలాయైనమః తత్పురుషవక్త్రే ॥ ఓం ఛం మహాదేవాయధీమహి తన్నో ఇం హ్రీం ప్రతిష్ఠా కళాయైనమః అఘోరవక్త్రే । ఓం జం రుద్రః

ఇం హ్రీం విద్యాకళాయై నమః వామ దేవవక్త్రే । ఓం ఝం ప్రబోధ యాత్ । ఇం హ్రీం శాంతికళాయైనమః । సద్యోజాతవక్త్రే । ఓం ఇాం అ ఘోరేభ్యః ఋుం శ్రీం తమాకలాయైనమః హృది । ఓం టం ఘోరేభ్య ఋూం శ్రీం మోహాకలాయైనమః కంఠే । ఓం ఠం ఘోర ఘోరఋూం శ్రీం క్షమాకలాయైనమః దక్షిణాంసే । ఓం డంతరేభ్యః ఋూం శ్రీం నిష్ఠా కలాయైనమః వామాంసే । ఓం ఢం సర్వేభ్యః ఋూం శ్రీం మృత్యుకలాయైనమఃఉదరే । ఓం ణంసర్వ సర్వేభ్యోనమః । ఋూంశ్రీంమా యాకలాయైనమః నాభౌ । ఓం తం నమస్తేఅస్తు ఋూం శ్రీం జటాం క లాయైనమః పృష్ఠే । ఓంథం రుద్రరూపేభ్యః । ఋూం శ్రీం క్షుధాక లాయై నమః వక్షసి । ఓం దం వామ దేవాయనమః । ఓం క్లీం సౌంని రజాకలాయైనమఃగుహ్యే ।ఓంధంజ్యేష్ఠాయనమఃఓంక్లీంసౌంరజాకలాయై నమః గుదే । ఓం నం శ్రేష్ఠాయనమః । ఓం క్లీం సౌం గతి కలాయైన మః దక్షిణోరౌ । ఓం పం రుద్రాయనమః । ఓం క్లీంసౌం పాల్యా కళాయై నమః । వామఊరౌ ఓం ఫం కాలాయనమః । ఓం క్లీం సౌం కామినీకళాయైనమః । దక్షిణజానుని ఓం బం కలవికరణాయనమఃఓంక్లీం సౌం సంయమినీకళాయైనమః వామజానుని । ఓం భం బల వికరణాయ నమః ఓం క్లీం సౌం క్రియాకళాయైనమః దక్షిణజంఘే । ఓం మం బ లాయనమః । ఓం క్లీం సౌం వృద్ధి కళాయైనమః వామజంఘే। ఓంయం బల ప్రమథనాయ నమః । ఓం క్లీం సౌం స్థిరా కళాయైనమః । దక్షిణ భుజే ఓం రం సర్వభూత ఓం క్లీం సౌం ధాత్రీ కళాయైనమః । వామ భుజే ఓం లం దమనాయనమః । ఓం క్లీం సౌం భావ శ్రీకళాయైనమః కట్యాం ఓంవం మనాయనమః । ఓం క్లీం సౌం మోహినీ కళాయైనమః ద క్షిణ పార్శ్వే ఓం శం ఉన్మనాయనమః । ఓంక్లీం సౌం మనోన్మనీకళా యైనమః వామపార్శ్వే । ఓం షం సద్యోజాతంప్రపద్యామియం క్లీంఋ

ద్ధికళాయై నమః దక్షిణపదే । ఓంసం సద్యోజాతాయ వైనమోనమః ఓం హ్లాం నిత్యా కళాయై నమః । వామపాదే । ఓం హాం భవే ఏం హ్లీం ద్యుతికళాయై నమః దక్షిణహస్తే । ఓం శం శం భవేనమః । ఏం హ్లాంల క్ష్మీకళాయైనమః వామహస్తే । ఓం క్షం నాతిభవే ఏం హ్లీం మేధాకళాయనమః । దక్షిణస్తనే ఓం హాం భవస్వమాం ఏం హ్లాం ప్రజ్ఞాకళాయై నమః । వామస్తనే ఓం హాం భవ ఏం హ్లాం ప్రభాకళాయై నమః । దక్షాంసే ఓం హాం ఉద్భవాయనమః ఓం హ్లాంసుధాకళాయైనమః । వామాంసే । ఏవం అష్టత్రింశత్కళాన్యాస్తోబ్రహ్మావిష్ణు శివాత్మకః । ఇతి విన్యస్తదేహోసౌ భవే ద్గంగాధరస్వయం ॥

తత్త్వాధ్వన్యాసః

అథ తత్త్వాధ్వన్యాస మాహ । సదాశివస్తు భేదశ్చ బ్రహ్మాశ్చేశ్వర స్స్మృతః । ఈశానశ్చేతి పంచైతే తత్త్వభేదాః ప్రకీర్తితాః । తస్య న్యాసవిధానం దర్శయతి ॥

ఓం హాంహః శుద్ధ ప్రాసాదమంత్రస్య వామదేవఋషిః పంక్తిఛందః । హాం బీజం । సౌం శక్తిః । శ్రీసదాశివో దేవతా ఆకాశభూతం । శుద్ధస్ఫాటికాభాసం మోక్షదం చాభివ్యక్తికం సౌమ్యాం శాంతి పౌష్టికం సాయుజ్య ప్రణవం కేవలన్యాసం శివసాదాఖ్య ధ్యానపూర్వకం విశుద్ధావాహనేనశుద్ధప్రాసాద మంత్రజపే వినియోగః । ఓం హాం అంగుష్ఠాభ్యాంనమః । ఏవమేవప్రక్రారేణ అంగుళిన్యాస మంగన్యాసం కుర్యాత్ । మంత్రః । హాం శివాయ శివసాదాఖ్య మంత్రః ।

మూలప్రాసాద న్యాసః

అతః ఆత్మమూలప్రాసాదన్యాసః । ఓం ఏం । అస్యశ్రీ మూలప్రాసాద మంత్రస్య । గౌతమ ఋషిః । జగతీఛందః । హ్రీం బీజం శ్రీం ఆదిశక్తిః । ఈశ్వరో దేవతా వాయుభూతం । కుంకుమాభాస

సీయం। పంచమాత్రా సమోపేతం సర్వవశ్యకరం పరం పౌవస్య ప్రణవం జ్ఞానజన్యాసం అమూర్తి సాదాఖ్యధ్యాన పూర్వకం। మూలప్రాసాదమంత్ర జపే విని యోగః। ఓం హ్రాం అంగుష్టాభ్యాం నమః। ఏవం విధ మంగుళిన్యాస మంగన్యాసం కుర్యాత్ ॥

హాం శివాయ నమః। అమూర్తి సాదాఖ్యమంత్రః

తత్వప్రాసాదన్యాసః.

అతః తత్వప్రాసాదన్యాసః।ఓం క్షం అస్య శ్రీ తత్వప్రాసాద మంత్రస్య విశ్వామిత్రఋషిః। బృహతీచందః। హ్రాం బీజం హ్రీం ఇచ్ఛాశక్తిః బ్రహ్మేశ్వరో దేవతా తేజో భూతం। గోక్షీర వర్ణంచ పంచమాత్రా సమోపేతం సర్వసిద్ధికరం పరం। సపౌఖ్యప్రణవం యోగజన్యాసం అమూర్తిసాదాఖ్యధ్యాన పూర్వకం। తత్వప్రాసాద మంత్రజపే వినియోగః। ఓం హ్రాం అంగుష్టాభ్యాం నమః। ఏవంవిధ మంగుళి న్యాస మంగన్యాసం కుర్యాత్ మంత్రః।హాంహాం సదాశివాయనమః ॥

ఆదిప్రాసాదన్యాసః

అతః ఆది ప్రాసాదన్యాసః ఓం ఊం ॥ అస్య శ్రీ ఆది ప్రాసాద మంత్రస్య। భారద్వాజఋషిః। త్రిష్టుప్ఛందః। హ్రాం బీజం శ్రీం జ్ఞానశక్తిః। ఈశ్వరశ్చాధ దైవతః। సలిలం భూతం పంచమాత్రాసమోపేతం। సర్వవశ్యకరం పరం। శాంభవ ప్రణవం భూతజన్యాసం కర్తృసాదాఖ్యధ్యాన పూర్వక మాదిప్రాసాద మంత్రజపే విని యోగః ॥ ఓం హ్రాం అంగుష్టాభ్యాం నమః। ఏవం విధ మంగుళిన్యాస మంగన్యాసం కుర్యాత్ ॥

మంత్రః ఓం హాం హాం సం క్షం రం తేం షుం యుం॥

ఆత్మప్రాసాదన్యాసః.

అతః ఆత్మ ప్రాసాదన్యాసః । ఓం ఐం అస్య శ్రీ ఆత్మప్రాసాద మంత్రస్య । సనత్కుమార ఋషిః । అనుష్టుప్ఛందః । హాం సం బీజం హ్రీం క్రియాశక్తిః । ఈశానాధిదైవతం । పార్థివం భూతం చతుర్మాత్రా సమాయుక్తం సర్వవశ్యకరం పరం । సాకల్య ప్రణవం కామదం న్యాసం కర్మప్రాసాదాఖ్య ధ్యానపూర్వక మాత్మప్రాసాద మంత్రజపే వినియోగః । ఓం హ్రీం అంగుష్ఠాభ్యాం నమః । ఏవంవిధ మంగుళిన్యాస మంగన్యాసం కుర్యాత్ ॥ మంత్రః హాం షం ష్ఠం మాం హ్రాం మం నం మం యం॥

భువనాధ్వన్యాసః

అతః భువనాధ్వన్యాస మాహ ॥ ఓం హ్రీం అతలం కట్యాం ఓం శ్రీం వితల మూరుద్వయే । ఓం స్త్రీం తలం జంఘయోః । ఓం క్రీం సుతలం స్ఫిజః ఓం క్లైం మహాతలం గుల్ఫయోః । ఓం సౌం రసాతలం పాదయోః । ఓం స్త్రీః పాతాళం పాదతలయోః । ఓం హ్రీం భూలోకం ఓం హ్రీం భువర్లోకం నాభౌ । ఓం హ్రీం స్వర్లోకం జఠరే । ఓం హ్రీం మహర్లోకం హృదయే । ఓం హ్రీం జనలోకం కంఠే । ఓం హ్రీం తపోలోకం భ్రూమధ్యే ॥ ఓం హ్రీం సత్యలోకం మూర్ధ్ని । శివోహ మస్మీతి శివోహ మస్మి ॥

వర్ణాధ్వన్యాసః

అతః వర్ణాధ్వన్యాస మాహ । ఓం అస్య శ్రీ మాతృకామంత్రస్య । బ్రహ్మ ఋషిః । గాయత్రీ ఛందః । అర్ధనారీశ్వరో హలో బీజం । స్వరాశ్శక్తయః । శ్రీ ఉమామహేశ్వర ప్రసాదసిద్ధ్యర్థే జపే వినియోగః ॥ న్యాసః । ఓం అం ఓం బ్రహ్మాత్మనే అంగుష్ఠాభ్యాం నమః ఓం

విష్ణ్వాత్మనే తర్జనీభ్యాం నమః। ఓం ఓం మహేశ్వరాత్మనే మధ్యమాభ్యాం నమః। ఓం ఓం బ్రహ్మాత్మనే అనామికాభ్యాం నమః। ఓం ఓం విష్ణ్వాత్మనే కనిష్ఠికాభ్యాం నమః। ఓం ఓం మహేశ్వరాత్మనే కరతలకరపృష్ఠాభ్యాం నమః ఏవం విధ మంగన్యాసం కుర్యాత్ ॥

అంతర్మాతృకాన్యాసః

అథః అంతర్మాతృకాన్యాసః। అకారాది షోడశస్వరాణి విశుద్ధస్థానే। కంకారాది ద్వాదశవర్ణాని హృదయే। డంకారాది దశవర్ణాని మణిపూరకే। బంకారాది షడ్వర్ణాని స్వాధిష్ఠానే। వంకారాది చతుర్వర్ణాని ఆధారే। హం క్షం ద్వివర్ణాని ఆజ్ఞాస్థానే। హం ఇతి బ్రహ్మస్థానే ॥

బహిర్మాతృకాన్యాసః

అథః బహిర్మాతృకాన్యాసః। కానన వృత్తస్తవనచక్షుశ్రుతి గండోష్ఠదంత మూర్ధాస్యాత్। దోః పత్సంధ్యగ్రేషు చ పార్శ్వద్వయపృష్ఠనాభి జఠరేషు। హృదిశోర్మూలాం పరగళే। కక్షేషు హృదాది పాణిపాదయుగ్మే। జఠరాననయో ర్వ్యాపకసంజ్ఞాన్యసేదకురాణ క్రమశః ॥ క్లీం అకారాది క్షకారపర్యంతం। క్లీం తకారాది శకారపర్యంతం। మనయో ర్మణిబంధయోః హం శః క్షః త్రియేణ వ్యాపకం న్యసేత్। పునరపి అకారాది క్షకార పర్యంతం। శికారది షోడశాంత్య పర్యంతం వ్యాపకం న్యసేత్। తథా వర్ణాని విన్యసేద్ధీమాన్ మూర్ధాది క్రమశ స్తథా ॥

అంగుళిన్యాసహాంగన్యాసః

అథ అంగుళిన్యాస మంగన్యాసః। ఓం క్లీం అం కం ఖం గం ఘం ఙం ఓం ఆం క్లీం అంగుష్ఠాభ్యాం నమః। ఓం క్లీం చం ఛం జం ఝం ఞం ఈం క్లీం ఓం తర్జనీభ్యాం నమః। ఓం క్లీం ఉం ఊం టం ఠం డం

ఠం ణం ఊం క్లీం ఓం మధ్యమాభ్యాం నమః॥ ఓం క్లీం బుం తం థం దం ధం నం బూం క్లీం ఓం అనామికాభ్యాం నమః। ఓం క్లీం ఇం ఙం చం ఛం జం ఝం ఞం ఈం క్లీం ఓం కనిష్ఠికాభ్యాం నమః। ఓం క్లీం ఓం యం రం లం వం శం షం సం హం ళం క్షం ఓం క్లీం ఓం కరతలకరపృష్ఠాభ్యాం నమః। ఏవం విన్యస్య హృదయాద్యంగన్యాసం కుర్యాత్ ॥

ధాతున్యాసః

అథ ధాతున్యాసః ॥ క్లీం యం త్వగాత్మనే హృదయాయ నమః। క్లీం రం అసృగాత్మనే దక్షిణబాహుం నమః। క్లీం లం మాంసాత్మనే స్కంధే నమః। క్లీం వం మేధాత్మనే వామబాహుం నమః। క్లీం శం అస్థ్యాత్మనేదక్షిణపార్శ్వం నమః। క్లీం షంశుక్లాత్మనేవామపార్శ్వం నమః। క్లీం సం జీవాత్మనే హృదాది దక్షిణబాహూ నమః। క్లీం హాం ప్రాణాత్మనే హృదాది వామబాహూ నమః। క్లీం శంఅంతరాత్మనే హృదాది దక్షిణపాదం నమః। క్లీం క్షం పరమాత్మనేహృదాదివామపాదం నమః ॥

అంగప్రత్యంగన్యాసః

అథః అంగప్రత్యంగన్యాసమాహ ॥ షోడశస్వరైః శిరసాది హృదయాంతం। పునః పాదాది హృదయాంతం। పునః కకారాద్య యకారపర్యంతం। శిర ఆదిహృదయాంతం యకారాది క్షకారపర్యంతం। పదాది హృదయాంతం న్యసేత్। ఏవ మేవ క్రమేణైవ జ్ఞాత్వా వర్ణాన్విశేషతః ॥

పదాధ్వ మంత్రాధ్వ భువనాధ్వన్యాసః

అథః పదాధ్వం మంత్రాధ్వం భువనాధ్వ మాహ। శివమంత్రాభిధాం మంత్రమాతృకాణాం లింగరూపిణీం। శివప్రదాయినీం నిత్యాం సర్వాంగేషు ప్రతిష్ఠితం। ఆధారేచ నకారంచ స్వాధిష్ఠానే మకారకం।

శికారం మణిపూరేచ । వకారం చల అనాహతే। యకారశ్చ విశుద్ధ్యాం
దాజ్ఞాయాం ప్రణవ ంతథా । ఏవం బీజాక్షరంన్యస్య జ్ఞాన కాయమిదం
శృణు । యకారం మూర్ధ్ని విన్యస్య వకారం చలలాటకే । శికారం కంఠ
దేశంచ మకారం హృది విన్యసేత్ । నకారం నాభిదేశంచ । న్యాసం కు
ర్యాద్విచక్షణః॥

ఏవం న్యాసేన విధివచ్ఛంకర ప్రతిమో భవేత్ ॥ అపిచ ॥ నకా
రాది ని జానీత । మకారం చాత్మికానిచ । ఆత్మానం ప్రణవం విద్ధి సర్వ
వ్యాపిన మవ్యయం । నకారః పృథివీప్రోక్తో మకారస్తోయ ముచ్యతే
శికారోగ్ని రితి ప్రోక్తః । వకారో వాయు రుచ్యతే । య ఆకాశ మితి
ప్రోక్తం । పంచబ్రహ్మ మిదం స్మృతం। ఓంకారం పరిపూర్ణత్వా । త్త్వాది
త్సర్వం ప్రతిష్ఠితం । నకారో రక్తభూర్వం స్యాత్ మకారో మాంససం
చయం । శికారో మేదసి ప్రోక్తః । వకారో స్థిషు తిష్ఠతి । యకారం
స్నాతి మజ్జాయాం । శుక్లేస్నాతి షడాత్మికాం। ఏవం షడక్షరమయంశివ
నామాంతసుస్థితం। దేహం మమేతి యోధ్యాయేత్ । సోహమేవ న సం
శయః ॥

శ్రీకంఠమాతృకాన్యాస

అపిచ ॥ ఓం అస్య శ్రీ శ్రీకంఠాదిమాతృకాది మంత్రస్య । ద
క్షిణామూర్తిః । బ్రహ్మఋషిః గాయత్రీఛందః । అర్ధనారీశ్వర ప్రీత్య
ర్థసిద్ధ్యర్థే జపే వినియోగః॥

న్యాసః । ఓం హాం సం అంగుష్ఠాభ్యాం నమః । ఏం హీం సిం తర్జ
నీభ్యాంనమః । ఓం హూం సుం మధ్యమాభ్యాం నమః । ఓం హైం సైం
అనామికాభ్యాం నమః । ఓం హౌం సౌం కనిష్ఠికాభ్యాం నమః। ఓం
హః సః కరతలకరపృష్ఠాభ్యాం నమః॥ఏవంవిధమంగన్యాసం కుర్యాత్ ॥

ధ్యానం ॥ సిందూరకాంచన సమాభోభయ భాగమర్ధ । నారీశ్వ

రం గిరిసుతాహార భూషాహస్తాం। పాశాంకుశేషు శరదాభయహస్తమీశం। స్మర్తౄణాంన్యాసే సకలవాంఛిత వస్తు సిద్ధ్యై॥ అతః ఓం హ్రీం శ్రీం క్లీం అం శ్రీకంఠేశ పూర్ణోదర్యైనమః। ఏవం బీజాక్షరాణి పశ్చిపదేషు ఉచ్చరేత్। ఆం అనంతాయ విరజాయైనమః। ఇం సూక్ష్మేశాయ శాల్మల్యై నమః। ఈం త్రిమూర్తీశాయ లోలాక్ష్యైనమః। ఉం అమరేశాయ వర్తులాక్ష్యైనమః। ఊం అర్ఘీశాయ దీర్ఘఘోణాయైనమః। ఋం భారభూతీశాయ దీర్ఘముఖ్యై నమః। ౠం అతిథీశాయ గోముఖ్యైనమః। ఌం స్థాణ్వీశాయ దీర్ఘజిహ్వాయైనమః। ౡం హరేశాయ కుండోదర్యై నమః। ఏం ఝింటీశాయ ఊర్ధ్వకేశ్యైనమః। ఐం భౌతికేశాయ వికృతముఖ్యైనమః। ఓం సద్యోజాతేశాయ జ్వాలాముఖ్యై నమః। ఔం అనుగ్రహేశాయ ఉల్కాముఖ్యై నమః। అం అక్రూరేశాయ శ్రీముఖ్యై నమః। అః మహాసేనేశాయ విద్యాముఖ్యైనమః। కం క్రోధీశాయ మహాకాళ్యై నమః। ఖం చండీశాయ సరస్వత్యైనమః। గం పంచాంతకేశాయ సర్వసిద్ధ్యై నమః। ఘం శివోత్తమేశాయ గౌర్యైనమః। ఙం ఏకరుద్రేశాయ త్రైలోక్య విద్యాయై నమః। చం కూర్మేశాయ మంత్రశక్త్యై నమః। ఛం ఏకనేత్రేశాయ ఆత్మశక్త్యై నమః। జం చతురాననేశాయ భూతమాతృకాయైనమః। ఝం అజేశాయ లంబోదర్యై నమః। ఞం ఈశ్వరేశాయ ఖేచర్యైనమః। టం సోమేశాయ నాగర్యై నమః। ఠం లాంగలీశాయ మంజీరవాయై నమః। డం దారుకేశాయ సృంజర్యైనమః। ఢం అర్ధనారీశాయ రూపిణ్యై నమః। ణం ఉమాకాంతాయ పూతన్యైనమః। తం ఆషాఢేశాయ కాకోదర్యై నమః। థం దండీశాయ కపూతనాయైనమః। దం అత్రీశాయ భద్రికాయై నమః। ధం మీనేశాయ యోగిన్యైనమః। నం మేషేశాయ శంఖిన్యైనమః।

పం త్రిపీహేశేశాయ కాళరాత్ర్యై నమః। ఫం శిఖీశాయ కపర్దిన్యై నమః। బం ఛగలండేశాయ ఆకర్షిణ్యై నమః। భం ద్విరండేశాయ వజ్రిణ్యై నమః। మం మహాకాళేశాయ జయాయై నమః। యం కపాలీశాయ సుముఖేశ్వర్యై నమః। రం భుజగేశాయ రేవత్యై నమః। లం పినాకేశాయ మాధవ్యై నమః। వం ఖడ్గేశాయ వారుణ్యై నమః। శం భవేశాయ వాయవ్యై నమః। షం చండేశాయ విదారుణ్యై నమః। సం భృంగీశాయ సహజాయై నమః। హం లకులీశాయ మహాలక్ష్మ్యై నమః। ళం శివేశాయ వ్యాపిన్యై నమః। క్షం సంవర్తకేశాయ మహామాయాయై నమః॥ ఏవం ప్రకారేణ పూర్వోక్తమాతృకాన్యాసం శిరప్రభృతిషు విన్యసేత్ ॥

పంచబ్రహ్మన్యాసః.

అథపంచ బ్రహ్మన్యాస మాహ ॥ మూర్తిబ్రహ్మ తథా పూర్వం । తత్త్వబ్రహ్మ । ద్వితీయకం । భూతబ్రహ్మ తృతీయం స్యాత్ । పిండబ్రహ్మ చతుర్థకం । పంచమంతు కళాబ్రహ్మ । పంచబ్రహ్మ ముదాహృతం ॥

పంచపంచేతి విజ్ఞేయం తత్త్వానామపి భేదతః। పంచ వింశతి తత్త్వైశ్చ భేదైరేతైశ్చ సంయుతః। ప్రాణభావం పరిత్యజ్య శివభావ ముపస్మరేత్ । శివభావానుసంధానే శివభావః ప్రకాశతే॥

సదాశివ-ఈశ.బ్రహ్మేశ-ఈశ్వర ఈశానులని తత్త్వములయిదువిధములు. మూలప్రాసాద న్యాసము-తత్త్వప్రాసాద న్యాసము-ఆదిప్రాసాద న్యాసము- ఆత్మ ప్రాసాద న్యాసము-భువనాధ్వ న్యాసము-వర్ణాధ్వ న్యాసము-అంతర్మాతృకా న్యాసమును బహిర్మాతృకా న్యాసము-అంగుళిన్యాసాంగ న్యాసము- ధాతు న్యాసమును, అంగప్రత్యంగ న్యాసము- పదాధ్వయంత్రాధ్వభువనాధ్వ న్యాసములు శ్రీకంఠమాతృకా న్యాసమును చేయవలయును.

తరువాత పంచబ్రహ్మన్యాసము చేయవలయును. మూర్తిబ్రహ్మ- తత్త్వబ్రహ్మ భూతబ్రహ్మ పిండబ్రహ్మ కళాబ్రహ్మ యని పంచ బ్రహ్మలుగలవు.

అహమితి శివ ఏవ సత్యచిత్సుఖస్ఫురతి తథా స్ఫురస్సు నైవ వస్తు । ఇద మితి వస్తుష్టో బంధోఽభవతిహితస్యవిమోచనంకేంతు । ఏవంవిధ జ్ఞానదీక్షానంతరం । క్రియారూప మిష్టలింగధారణం వక్ష్యామః॥

ఇష్టలింగధారణం.

జ్ఞానినాం లింగధారణే కిం ప్రయోజన మితిచేత్ । బాహ్యక్రియార్పణైకర్తవ్యే బహి రారాధన స్యాప్యంతరారాధన మువపద్యతే॥ యన్మనసా ధ్యాయతి తద్వాచా వదతి తత్కర్మణా కరోతీతి వేద వాక్యప్రమాణేన । అంతరారాధనా దూర్ధ్వం బహిరారాధనం కర్తవ్యమితి శ్రీరమాహేశ్వరాచార నిర్ణయః॥

అయమేవార్థః ఋగ్వేదే శ్రూయతే । అంతరిచ్ఛంతి తం జనే రుద్రంపరో మనీషయా గృభ్ణంతి వహ్యాయాశనం॥ అస్యార్థః । అంతః హృదయాకాశే ఇచ్ఛంతి జనేజనేషు తం రుద్రం పరం బాహ్యోపాసన మనీషయా బుద్ధిపూర్వక హృదయస్థితోపాసనాత్ । తదేవాన్న మశ్నంతి అంతరారాధనస్య బహిరారాధనం పూర్వాంగమితి॥

ఈభేదములతో గూడికొని యిరవది యైదు తత్వములు గలసిన జీవభావమును, వదలి శివభావమ్మును స్మరించవలెను. శివుడే నేనను భావముతో భావన చేయ వలయును. శివునికంటె వేరుగానేదియులేదు. అతిడు తప్ప నిబంధమును తొలగించు వాడితరుడులేడు.

ఇట్టిజ్ఞానదీక్ష తరువాత క్రియారూపమగు నిష్టలింగధారణము చెప్పబడుచున్నది.

స్వేష్ట లింగధారణము.

జ్ఞానులకు లింగధారణముతో బనియేమి? అనితలంచగూడదు. అంతర్లింగారాధన మొనర్చినను బాహ్యలింగారాధనముగూడ చేయవలయునని శ్రుతి చెప్పుచున్నది.

ఏదిమనస్సుతో ధ్యానించునో, అదివాక్కుతో బలుక వలయును. ఏదినోటితో సుచ్చరింపబడుచున్నదో తదనుకూలముగా చేతితో బాహ్యమున కర్మనాచరించి తీరవలయును. అని శ్రీరమాహేశ్వరుల యాచార నిర్ణయము. ఈయర్థమే ఋగ్వేదమున " ఏసుప్రీ

అస్మిన్నర్థే। శివరహస్యే॥ సక్రియారహితం జ్ఞానం నజ్ఞానరహితా క్రియా। నాపశ్య స్కంధకో దగ్ధః పశ్యన్ దగ్ధశ్చ పంగుకః। ఘటమన్యస్థితం తోయ మగ్నినా జ్వలతి సంతతం। అగ్నిజ్వలన సంయోగా దుష్ణం భవతి వారిచ। జ్ఞాన మాత్రః క్రియా బాహ్యా చైకీభావ సమన్వితా యథా జలం తథా కుంభే బహిరగ్ని ప్రభావతః॥ అపిచ। గవాం సర్పి శ్శరీరస్థం। నకరో త్యాత్మ పోషణం। నిస్సృతం కర్మ రచితం పునస్స్వైజః స్థ భేషజాః ఏవ మంత శ్శరీరస్థం నపిక వత్సర మీశ్వరం। వినాచోపాసనే దేవో నకరోతి హితం నృషు ఇతి॥ తస్మాత్కారణాత్ జ్ఞానినామపి ఇష్టలింగధారణ మవశ్యం కర్తవ్యం॥

లింగప్రతిష్ఠాపనం

అతః లింగప్రతిష్ఠాపన మాహ॥ మత్స్యపురాణే॥ పూర్వాధివా

డుమనస్సునభావించి పూజించ బనుచున్నాడో, అతని బాహ్యమందును పూజించ వలయును. అనిగలదు.

శివరహస్యమునందు క్రియలేని జ్ఞానమును, జ్ఞానములేని క్రియయును పనికిరాదు. అటులగానిచో చూడక గ్రుడ్డివాడును చూచియు కుంటివాడును అగ్నిలో బడి తగల బడి పోయి నటుల నుండును.

అగ్ని సంయోగమున కుండలోని నీరు కాగినటుల, బాహ్యమందు జేయబడు నిష్టలింగారాధనముతో గాని, అంతస్సులోనున్న ప్రాణలింగారాధనముఫలోన్ముఖముగా నేరదు.

ఆవులశరీరమందు నెయ్యియున్న మాత్రాన యదియాయావు శరీరమును పోషించ నేరదు. ఆవులశరీర రక్షణము కావలయునని మేత మొదలగునవి పెట్టవలయును. కర్మ నశించినపుడు రోగమునశించునని తలంచి యౌషధము బుచ్చుకొనని మూఢుండదు.

లోపలపరమేశ్వరుడు శరీరములదలి నెయ్యివలె నున్నను, బాహ్యమువత న్నారాధించనిది మానవులకు హితమొనర్ప జాలడు. కావున జ్ఞానులకైన యిష్ట లింగధారణ మవశ్యము చేయదగినదియే.

లింగప్రతిష్ఠాపనము.

మత్స్యపురాణమున లింగప్రతిష్ఠాపనము చెప్పంబడినది.

సంతల్లింగం స్థానాదాకృష్య దేశికః । ద్రవ్యైస్తథా పంచగవ్యైశ్చ తతః పంచామృతైస్సహ । పిష్టకామలకై ర్లింగం సంప్రక్ష్య చ తతః పరం । గంధోదకేన సమ్మర్ద్య తత శ్శుద్ధోదకైస్స్నపేత్ । మంత్రోదకైశ్చ మంత్రైశ్చ స్నాప్య వస్త్రం సమర్పయేత్ । వస్త్రం యజ్ఞోపవీతంచ । గంధపుష్పాక్షతాం స్తతః । ధూపం నీరాజనం దత్వా సకలీకరణం కృతం । కరపీఠేతు విన్యస్య కళాద్యావాహనం విదుః।శిరస్థానంచ సంపూజ్య శివస్యావాహనోచితం ॥

ప్రాణప్రతిష్ఠ.

అస్య శ్రీ శివలింగ ప్రతిష్ఠాపన మహామంత్రస్య। బ్రహ్మ ఋషిః రుద్రో దేవతా । గాయత్రీ ఛందః । ఆం బీజం । హ్రీం శక్తిః। క్రోం కీలకం। ప్రాణప్రతిష్ఠాపన మంత్రే వినియోగః ।అమితికరన్యాసాదికం కుర్యాత్ ॥ఓం ఆం హ్రీం క్రోం యం రం లం వం శం షం సం హం సః అముష్య ప్రాణ ఇహ ప్రాణోఽముష్య జీవ ఇహస్థితః। అసునీతే పున రస్మాసు చక్షుః పునః ప్రాణ మిహనో ధేహి భోగం జ్యోక్పశ్యేమ సూర్య

పూర్వమందు చెప్పబడినటుల నాలింగమును స్థానమునుండి యాకర్షించి పంచగవ్యముచేతను, పంచామృతముచేతను శుద్ధోదకముచేతను స్నానము చేయించవలయును. మంత్రోదక స్నానము చేయించి వస్త్ర యజ్ఞోపవీత గంధపుష్పాక్షత ధూపదీపములు మొదలుగ షోడశోపచారపూజనొసర్చి నీరాజన మీయవలెను.

ప్రాణప్రతిష్ఠ.

సకలీకరణముచేసి కరపీఠమందుంచి కళాద్యావాహనము చేసి ప్రాణప్రతిష్ఠచేసి ఆచార్యుడీవిధమున "అసునీతే" మొదలగు మంత్రముమ త్రివారముచ్చరించవలెను.

అపుడుశివోహమని భావించవలయును. దేశికుడు తనసద్భావము నందు భావలింగమును గల్పించవలయును. ప్రాణలింగమును భావలింగమునకు సంబంధింపజేసి తన లింగస్థానమును, ఆలింగస్థానమును నిరూపించవలయును. తదనంతరము భావలింగముతో గూడిన ప్రాణమును నిష్టలింగమునందు నిల్పుకొల్పవలయును.

షష్ఠప్రకరణం.

ముచ్చరంత సనుగుప్తే మృడయాన స్వస్తి పునర్నో అసుం పృథివీ దద ధాతు పునర్ద్యౌర్దేవీ పునరంతరిక్షం పునర్న స్సోమ స్తన్వం పునః పూషా పథ్యాం యా స్వస్తి ॥ ఇత్థం త్రివార ముచ్చరేత్ ॥

కృత్వాథ దేశికః ప్రాజ్ఞః శివోహ మితి చింతయేత్ । ఆత్మానాత్మతరే ప్రాణం । తస్య ప్రాణాం నియోజయేత్ । భావలింగాన్వితప్రాణం స్థానే తస్మిన్ నివేశయేత్ ॥

కళావాహనం

తతః రహస్యే కళావాహన మాహ ॥ సా కళా పరమా సూక్ష్మా । తత్త్వానాం బోధినీ పరా । తా మాకృష్య యథా న్యాయం లింగే సముపవేశయేత్ । వేదాదినామ నిర్మాణ మహాత్మ్యస్య మ రూపతః గురూక్త మంత్రమార్గేణ । ఇష్టలింగేతు శాంకరీ॥

తథా వాతూలతంత్రే ॥ ఆవాహనం స్వాత్మని చిత్ప్రకాశః తత్ర స్థితిః స్థాపన మీశ్వరస్య । సాన్నిధ్యమాత్మేశ్వర సన్నిధానం। సంరోధనం స్వస్యశివే నిరోధః॥

కళావాహనము.

శివరహస్యమున కళావాహన మిటుల వచింపఁ బడినది. తత్త్వములను బోధించున ట్టి పరాత్పరమైనసూక్ష్మమైనట్టి యేకళగలదో, దానిని సంప్రదాయము ననుసరించి లింగమునందు నివేశింప జేయవలెను. వేదాతీతమైన రూపమున వెలుంగు గురువుచే మంత్రపూర్వకముగా నిష్టలింగమీయబడినది సుమీ? అని శివుడు పార్వతికి వచించెను.

వాతూలతంత్రమున ఆత్మయందలి చిత్ప్రకాశమే యావాహనము. అచ్చట ఈశ్వరుడుండుటయే స్థాపనము ఆత్మేశ్వర సన్నిధానమే సన్నిరోధనము. తాను శివుని ననుసరించుటయే సంరోధనము. అనిచెప్పఁబడినది.

మంత్రతత్త్వన్యాసము.

అందే మంత్రభేద పటలమున మంత్రన్యాసము తత్త్వన్యాస మిటులనుడువబడి

మంత్రిన్యాసము.

అత స్థాగమే మంత్రభేదపటలే ॥ మంత్రన్యాస తత్వన్యాస విధాన మాహ॥ లింగస్యస్థాపనాకాలే తత్వమంత్రాంశ్చ విన్యసేత్ । కుంభే ష్వంతర్గతాన్ మంత్రాన్ లింగవత్పూరితాన్ భువి । తయో ర్యోగే క్రియావస్థా నుప్రతిష్ఠేతి కీర్తితా । ప్రాణప్రకృతి యోగంతుజ్ఞాత్వా స్థాపన మాచరేత్ । ప్రాణోమంత్ర మితి ప్రోక్తః ప్రకృతి ర్మూర్తి రుచ్యతే । ప్రాణప్రకృతి యోగంతు శివసాన్నిధ్య కారణం । తస్మా ద్వైమంత్ర మూర్తీచ లింగమధ్యేతు విన్యసేత్ । మూర్ధ్ని ప్రవిన్యసే చ్చర్ధం మూలంవై సూత్ర మధ్యమే । తత్వంతు చోత్తరే ప్రోక్తం । ఆదివ్యా ద్దక్షిణే న్యసేత్ । ఆత్మానం సూత్రమూలేతు విన్యసే త్సంచక్షణః॥

మంత్రః ॥ హ్రాం హ్రీం హూం హ్రాం హాం మంత్రన్యాస స్వయం ప్రోక్తః । తత్వన్యాస స్వనోచ్యతే । కర్మేశం ప్రాంశోన్యస్వా కచ్ఛంతత్రైవ విన్యసేత్ । మూర్తింవై బాహ్యకృత్వా నామూర్తి మితి విన్యసేత్ । ఊర్ధ్వేతు శివసాదాఖ్యాం పంచతత్వాని విన్యసేత్ । పంచమూర్తి మయో దేవః సర్వకారణ కారణం ॥

నది. లింగమును తన కాలంబు స్థాపించు కాలమున, తత్వములు- మంత్రములు న్యసించ వలెను. కుంభమునందు- అంతర్గతములై యున్న మంత్రోదకములచే చేయబడునది యంత యూ క్రియావస్థయనబడును. ప్రాణప్రకృతి సంబంధమును గుర్తెఱిగి స్థాపనము చేయ వలెను. ఇదిప్రాణ మే మంత్రమునియు, ప్రకృతియే మూర్తి యనియు చెప్పబడును.

శివసాన్నిధ్యమే ప్రాణప్రకృతి సంబంధమునకు గారణము. కావునమంత్రమూర్తిని లింగమధ్యయందు న్యసించ వలెను.

మూర్తిని మధ్యయందును, తత్వము నుత్తరమందును ప్రకృతిని దక్షిణ మందును, సూత్రమూలమందు ఆత్మను న్యసించ వలెను.

హ్రాం హ్రీం హూం హ్రాం అనునదిహాం సమంత్రన్యాసము.

మంత్రన్యాసక్రమః

అథ॥ మంత్రన్యాసక్రమం లింగేశృణు వక్ష్యే సమాసతః॥ అంగభేదషడంగాని ప్రోక్తం మంత్రాణి విన్యసేత్। హృదయం పట్టికాయాం తు శిరః కంఠే శిఖా గళే। కవచం కమలే నేత్రం పట్ట్యామస్త్రం ప్రదారికే॥

షడంగవిన్యాసః.

ప్రోక్తః షడంగ విన్యాసో వక్ష్యే ఆధార షట్క్రమాత్। కంజస్యాధమాధారే వాది సాంతం చతుర్దళే। స్వాధిష్ఠానేచ షట్పత్రే బాదిలాంతం ప్రవిన్యసేత్। మణిపూరే దశదళే। డాదిఫాంతం ప్రవిన్యసేత్ హృదయే ద్వాదశదళే। కాదిఠాంతం న్యసేత్తతః। షటూం కంఠే

ఈశ్వరరూపమును తూర్పుదిక్కునను, దక్షిణమున కర్మరూపమునను, పశ్చిమమున మాతృకాపాదమును ఉత్తరమున అమూర్తరూపమును ఊర్ధ్వమందు శివపాద రూపమును న్యసించిన లింగము మాతృకామయ మగును.

మంత్రన్యాసక్రమము.

కుమారా మంత్రన్యాసక్రమమును వినుము.

హృదయమంత్రమును పట్టికయందును, శిరోమంత్రమును కంఠమునందును, శిఖామంత్రము గళమందును, కవచమంత్రమును కమలమునందును నేత్రమంత్రమును పట్టికయందును అస్త్రమంత్రమును ప్రదారికయందును న్యసించవలెను.

షడంగన్యాసము.

కంజమున ఆధారము నాభిస్థానము. వ, శ, ష, స, అను నాలుగు వర్ణములు నాలుగు దళములు న్యసించవలెను.

స్వాధిష్ఠానమున ఆరుదళములు. బకారము మొదలుకొని లకారము వరకుగల వర్ణములు న్యసించవలెను.

మణిపూరకమున పదిదళములుగలవు డకారము మొదలు ఫకారము వరకు గల వర్ణములు న్యసించవలయును.

అనాహతమునకు హృదయము స్థానము. అందు పండ్రెండు దళములు గలవు. కకా

డళాకారే। ఆదివర్గంన్యసేత్తతః। ఆజ్ఞాయాం ద్విదళే చోర్ధ్వే। హం క్షం యుగ్మం న్యసేత్తతః।

మూర్తిమంత్రన్యాసః.

షట్చక్రాణ్యాది తాన్యేవం మూర్తి మంత్రం ప్రవిన్యసేత్। నాదం లింగేచ విన్యస్య। బిందుమాజ్య ప్రదారికే పట్టాది కంజ పర్యంతం మకారం విన్యసేత్తతః। వృత్తే తూకారకం న్యస్య అకారం కమల పట్టికే॥

సూక్ష్మ పంచాక్షరి.

(మంత్రః॥ ఓం) సూక్ష్మపంచాక్షరం న్యస్తం॥

స్థూలపంచాక్షరి.

శ్లో॥ స్థూలపంచాక్షరాచ్ఛృణు నకారాది యకారాంతం। పంచార్ణం తత్రవిన్యసేత్ పంచాక్షరమిదం ప్రోక్తం॥

రమువరకు న్యసించ వలయును

విశుద్ధమునకు- కంఠముస్థానము పదునారు దళములుండును. అకారము మొదలు అః- అనువరకు వర్ణములు న్యసించవలెను.

ఆజ్ఞాచక్రమునకు భ్రూమధ్యముస్థానము-రెండుదళము లుండును. హం- క్షం అను వర్ణములు న్యసించవలెను.

తరువాత మూర్తిమంత్రము న్యసించవలెను.

మూర్తి మంత్ర న్యాసము.

నాదమును లింగమందును, బిందువును ఆజ్య ప్రదారిక యందును, పట్టిక మొదలు కంజమువరకు మకారమును వృత్తమున ఉకారమును అకారమును కమల పట్టికయందును న్యసించ వలయును.

సూక్ష్మ పంచాక్షరి.

ఓమ్అని సూక్ష్మపంచాక్షరి న్యసించ వలెను.

స్థూలపంచాక్షరి.

నకారము మొదలు యకారము వరకు స్థూలపంచాక్షరి న్యసించ వలెను.

షడక్షరన్యాసః.

షడక్షర మథోచ్యతే। తారం లింగే ప్రవిన్యస్య పీఠికాయాం న కారకం। మకారం మూర్ధ్నికం దేశే శికారం వృష్ఠమధ్యకే। అఘోరం జ్ఞే చ వాకారం మధ్యే కట్యాం యకారకం॥

షడధ్వన్యాసః.

అథః షడధ్వన్యాస ఉచ్యతే। జగత్యాం భువనాధ్వానం పదాధ్వానంచ పంకజే। వర్ణాధ్వానంచ వృత్తేతుకళాధ్వానంచ కంకజే। తత్వాధ్వానం పట్టికాయాం మంత్రాధ్వానం ప్రహారికే।ఏవ షడధ్వనో న్యస్యేత్సర్వమంత్రాత్మకం శివం। సప్తకోటి మహామంత్రైర్మంత్రితం లింగముచ్యతే। జ్ఞాత్వా సమర్చయేత్ మంత్రిమన్యథా నిష్ఫలంభవేత్॥ అథాగమాదిమంత్రైశ్చమనసా సకలీకృతం। కళా సంయోగభావితాత్మకర్మహేతు మిదాహృతం। బిందుమధ్యగతో నాదం నాదమధ్యేతుమూర్తయః। మూర్తిమధ్యగతం తత్వం। తత్వమధ్యగత శ్శివః। ఏతచ్ఛివమయం లింగం సర్వతత్వాలయం స్మృతం॥

ఆవాహయేత్తతో దేవం పంచాక్షరవిధానతః। షడక్షరేణ మంత్రేణ స్థాపయేత్తు చతుర్ముఖః। అష్టాక్షరేణ మంత్రేణ సన్నిధీ కరణం

షడక్షర న్యాసము.

లింగమునందు, ఓంకారము న్యసించవలెను. పట్టికయందు నకారమును, ఊర్ధ్వ ప్రదేశమునందు మకారమును వృష్ఠమధ్యమునందు శికారమును అధః కంఠమునందు వాకారమును అధః కటియందు యకారమును న్యసించవలెను

షడధ్వన్యాసము.

జగతియందు భువనాధ్వము పంకజమున పదాధ్వము వృత్తమున వర్ణాధ్వము పంకజమందు కళాధ్వము పట్టికయందు తత్వాధ్వము ప్రహారియందు మంత్రాధ్వము న్యసించవలయును.

ఈశ । ః వేదయే స్నవార్కేన దశబీజేన పూజయేత్ । పాద్యగంధాది కం దద్యాత్ బ్రహ్మాంగై స్సహబుద్ధిమా౯॥

లింగమహిమాదివిచారః

తథా మత్స్యపురాణే॥ తతః సంపూజయే ద్దేవం ఆత్మనా సుప్రతిష్ఠితం । ఆవాహనా ద్యుపచారైః పూజయే త్పరమేశ్వరం॥ తథా స్కాందే॥ మమపంచాక్షరీమంత్ర ముపాంశూపదిశే ద్గురుః । కర్ణేశిష్యస్య శనకై శ్శివమంత్ర ముదీరయేత్ । సతు బద్ధాంజలి శ్శిష్యో మంత్రాంతగ్గతమానసః । శనై స్సంవ్యాహరే చ్ఛిష్య శ్శివాచార్యస్యశాసనాత్ । పాశా నశేషాత్కర్తవ్యా సీత్వా లింగం సమాదిశేత్ ॥ తథా వాతూలతంత్రే॥ మూలమంత్రోపదేశేన తతో లింగంప్రదాపయేత్ । తతస్తల్లింగ మస్యాంగేశివస్యామితతేజసః।గురు స్సంయోజయామాసపూర్వోక్తేనైవవర్త్మనా। దేహప్రాణం సమాయోజ్య ప్రాణేలింగం ప్రకల్పయే

సర్వమంత్రస్వరూపుడు శివుడు. సప్తకోటి మహామంత్రములచే మంత్రించ బడినది లింగము. ఈ విషయము నెఱింగి జపించిన మంత్రము ఫలించును. లేనిచో నిష్ఫలము గును.

సకలీకృతమయి కళాసంయోగము గలది యగుటచేకర్మరూపమని వచింపబడుచున్నది. బిందుమధ్యమున నాదమును, నాదమధ్యమున మూర్తియును, మూర్తి మధ్యమున తత్త్వమును తత్త్వమధ్యమున శివుడు నుండును. లింగము శివస్వరూపమే కావున సర్వతత్త్వాలయమనది యగును.

పంచాక్షరీ విధానమునను, షడక్షరీ మంత్రము చేతను పండితులు స్థాపించవలయును. అష్టాక్షర మంత్రమున సన్నిధీ కరణ మొనర్చవలెను. దశబీజములచే బూజించవలెను. బ్రహ్మాంగములతో పాద్యము గంధాదిక మీయావలయును.

లింగమహిమాది విచారము.

మత్స్యపురాణమందీ విషయ మిట్టుల వచింప బడినది.

తనచె ప్రతిష్ఠింప బడిన శివుని పూజింపవలెను. ఆవాహనాదుల చేపరమేశ్వరునిన

త్। అవినాభావసంయోగాత్తస్మాదైక్యం ప్రకల్పయేత్ ॥ సిద్ధాంత
శిఖామణౌ ॥ గతః పంచాక్షరీం శైవీం సంసార భయ తారిణీం । తస్య
దక్షిణకర్ణేతు నిగూఢమపి కీర్తయేత్ । ఛందోరూప ఋషీం చాస్యదే
వతాం న్యాసపద్ధతిం । స్ఫాటికం శైలజం వాపి చంద్రకాంత మయంతు
వా । బాణం వా సూర్యకాంతం వా లింగమేకం సమాహరేత్ ॥ సర్వ
లక్షణసంపన్నే తస్మిన్ లింగే విశోధితే । పీఠస్థే శ్చాభిషిక్తే చ గంధపుష్పా
దిపూజితే । మంత్రపూతే కళాం శైవీం యోజయే ద్విధినా గురుః ।
శిష్యస్య ప్రాణమాదాయ లింగే తత్ర నిధాపయేత్ । తల్లింగం తస్య
తత్ప్రాణే స్థాపయే దేకభావతః । ఏవం కృత్వా గురుర్లింగం శిష్య హస్తే
నిధాపయేత్ । ప్రాణవద్ధారణీయం తు ప్రాణలింగ మిదం తవ । కదా
చిత్ క్వాపి నవియోజయ దేహతః । యది ప్రమాదాత్ పతితే
లింగే దేహాన్మహితలే । ప్రాణాంస్త్యజేచ్చ సహసా ప్రత్యయో మో
క్షసంపదః । ఇతి సంబోధిత శ్శిష్యో గురుణా శాస్త్రవేదినా । ధారయే

ర్పించవలెను. ఆపంచాక్షరీ మంత్రమును శిష్యుని కుడిచెవి యందుగూడ రహస్యముగా
ఉపదేశించవలెను.

వాతూలతంత్రమున, మూలమంత్రోపదేశముచేసి లింగము నిచ్చవలయునని గలదు.
ఆలింగమనంత తేజోవంతమైనది. అందు శివసంయోగము గావింపఁబడినది. లింగము నం
దు ప్రాణమును ప్రాణమునలింగమును సంయోజన చేయబడిన తరువాత నది ప్రాణలింగమ
నబడినది. అవినాభావ సంబంధము వలననే యైక్యము కల్పింపబడినది. అని చెప్పఁబడినది.

సంసారభయము నుండి తరింపఁజేయు పంచాక్షరి మంత్రమును శిష్యుని దక్షిణక
ర్ణమున రహస్యముగా చెప్పవలయును. ఋషిచ్ఛందో దేవతాన్యాసములు గూడ సూచిం
పవలెను. స్ఫాటికముగాని శైలజముగాని చంద్రకాంతమయమైనదిగాని బాణముగాని సూ
ర్యకాంత సంబంధమైనదిగాని లింగమునొక దానిని తీసికొని రావలయును. సర్వ లక్షణ
సంపన్నమైన లింగమును పరిశోధించి తీసికొని వచ్చి పీఠమునందుంచి అభిషేకము చేసి గం
ధపుష్పాదులతో పూజించవలెను

చ్ఛాంకరం లింగం శరీరే ప్రాణయోగతః । లింగస్య ధారణం పుణ్యం సర్వపాపప్రణాశనం । ఆదృతం మునిభి స్సర్వైః రాగమార్థవిశారదైః ॥ తథా స్కాందే॥ పీఠస్థే శివలింగేతు శిష్య ప్రాణంతు నిధాయచ । తల్లింగంస్థాప్య తత్ప్రాణే ప్రాణలింగం భవేత్తతః ।

లింగధారణయోగ్యస్థానాని.

తద్ధారణనియమాన్ వక్ష్యామి॥ వాతూల తంత్రే॥ గురుణాదత్త లింగంతు శివమంత్రేణ ధారయేత్ । మూర్ధ్నికంఠే భుజే హస్తే వక్ష స్థలే నాభిమండలే । ఏతేషా మేకదేశేతు ధారయే చ్ఛివలింగకం ॥ త

శిష్యుని ప్రాణమును దీసి లింగము నందుంచ వలెను. ఈవిధముగ లింగమును, ప్రాణలింగముగా జేసి శిష్యుని హస్తమందుంచ వలెను.

శిష్యా ! ఇది ప్రాణ లింగమగుటచే ప్రాణమువలె ధరించ తగినది. ఎప్పుడును, ఒకానొకప్పుడును, దేహము నుండి విడదీయరాదు. అటుగా నెల్లప్పుడు లింగమునకు దేహ సంయోగమే యుండవలయును గాని, వియోగము పనికిరాదు.

ప్రమాదముచే నైనను సరే, దేహము నుండి లింగము భూమి యందు పడినంతమాత్రముననే మోక్షసంసిద్ధి కొఱకై ప్రాణములను వదలి వేయును. శాస్త్రజ్ఞుడగు గురువుచే బోధింపబడినవాడై [illegible]మునందు ప్రాణముతోగూడ లింగమును శిష్యుడు ధరించ వలయును.

లింగధారణము మహాపుణ్యప్రదము. సర్వపాపముల నశింపజేయును. ఆగమార్థముల సమగ్రముగా దెలిసిన సర్వమునీంద్రులచే నిది యాదరించ బడినది.

స్కాందపురాణమున, “పీఠమందున్న శివలింగమున శిష్య ప్రాణముంచ వలయును. ఆలింగమును వానిని ప్రాణమందుంచ వలెను అప్పుడు ప్రాణ లింగమని యది చెప్ప బడును,

ఆలింగమును ధరించుటకు కొన్ని నియమములను వచించెదను. వాతూలమున నిట్లు చెప్పబడినది.

లింగధారణ యోగ్యస్థానములు.

గురువుచే నీయబడిన శివలింగము పంచాక్షరీ మంత్రముచే ధరించ వలెను.

ధా స్కంధే॥ కృత్వా స్వదేహసతతం లింగం వస్త్రేణ వేష్టితం। వస్త్రకే కంఠే కక్షే । వక్షస్యథ కరస్థలే । నాభే రధస్తాత్సతతం ప్రమాదా న్నైవ ధారయేత్ ।

ప్రాణలింగ మహిమా.

స్వీకరోతి యదా లింగం గురుణా దీక్షయా మునా। తదా ప్రభృతి లింగైక్య మవినాభావయోగతః॥ దేహం ప్రాణేన సంస్థాప్య ప్రాణం లింగేన నిక్షిపేత్।ప్రాణేన నిక్షిపేల్లింగం పృథగ్భావం న కారయేత్ । లింగయుక్త తనుప్రాణం లింగజీవంతు జీవనం। లింగతత్త్వ పరిజ్ఞానం ప్రాణలింగస్థలం భవేత్ । వాయోః ప్రాణగుణః నాస్తి లింగే ప్రాణస్సమాహితః॥ పుణ్యపాపో భయం నాస్తి ప్రాణలింగస్థలం భవేత్ । ప్రాణ్యాయస్య విలీయం కే కరణాన్యపి శంకర। మాహాత్మ్యం లింగసంబంధస్యైవ కేవల ధీవకృత్ । యత్ప్రతిష్ఠాప్య లింగం తత్ప్రాణప్రతిష్ఠితం। ప్రాణలింగేన

శిరస్సునందుగాని, కంఠమునందు గాని, భుజమునందు గాని, హస్తమునందు గాని, హృదయమునందుగాని, నాభియందుగాని, ధరించవచ్చును. ఈవిషయము స్కాందము నందు గూడ వచింపబడినది.

లింగమును వస్త్రముచే జుట్టి శివభక్తులు హస్తము నందుగాని, కంఠమునందు గాని, కక్షమునందుగాని, వక్షస్థలము నందుగాని, కరస్థలము నందుగాని, లింగమును ధరింపవచ్చును. కాని, ప్రమాదముల్లనైనను, నాభికి క్రిందిభాగమున లింగమును ధరింపగూడదు

ప్రాణలింగ మహిమ.

ఏదినమున గురువు దీక్షనొసగి లింగమునొసగు చున్నవాడో అదిమొదలు ప్రాణలింగముల కవినాభావ సంబంధము గలిగి లింగైక్యుడయి యుండును.

దేహమునకు ప్రాణమాధారము. అనగా ప్రాణముపోయినచో యీతుచ్ఛ శరీరమెట్లు నుంచుటకు తగనిదో, అట్లనే లింగము పోయినచో ప్రాణముకూడ నిలుపుకొనుట తగినదికాదు.

లింగతత్త్వము నెఱుంగుటయూ, లింగ జీవమే జీవముగా గలిగియుండుటయు లింగ

సాయుజ్యం ప్రాణలింగమితి స్మృతం । ప్రాణేన ప్రాణనిర్దేశః ప్రాణభావం పరిత్యజేత్ । ప్రాణేలింగం ప్రతిష్ఠాప్య । భేద భావ మచింతయేత్ । అనాస్కారిచ యత్ప్రాణం తత్ప్రాణం జడమేవచ । సంస్కార లింగ నిర్దేశం । లింగప్రాణం పనిర్దిశేత్ । ప్రాణశబ్దం పరిత్యజ్య లింగశబ్దం ప్రతిష్ఠితం । లింగనిర్దేశకే తత్ర లింగప్రాణ మితిస్మృతం। ప్రాణంలింగే ప్రదాతా యః । తత్ప్రాణో యతి వర్తతే । తత్ర భేదం న జానాతి సోపి లింగం నపూజయేత్ । నిర్దేశః ప్రాణలింగేచ ఇష్టలింగం నపశ్యతి । లింగద్వయేచ యే మూఢాః లింగభేదం నచింతయేత్ । సాహిత్యం ప్రాణలింగస్య లింగసంకర మేవచ। ప్రసాద సంకరంచైవా గణ

ముము ధరించిన శరీర ప్రాణములు గలిసియుండుటయు ప్రాణలింగ స్థలమన బడును.

ఎచ్చట వాయువే ప్రాణముగా తలంపబడక లింగము ప్రాణముగా భావింప బడుచున్నదో ఎచ్చట పుణ్యపాపములు లేకుండునో అదియే ప్రాణలింగ స్థలమని చెప్ప బడును.

ఎప్పుడు ప్రాణము పరమాత్మయగు శంకరుని యందు లీనమగుచున్నదో, అప్పుడు లింగాంగసాహిత్యము గుదురును. లింగమునకును ప్రాణమునకును నభేదము.

ఏలింగము ప్రాణమునందు స్థాపింపబడు చున్నదో, ఆలింగమే ప్రాణమూలముప ప్రతిష్ఠించ బడెను. ప్రాణముతోగల సాయుజ్యమే ప్రాణలింగ మనబడు చున్నది.

ప్రాణ శబ్దమునందుగల ప్రాణభావము విడువ దగినది. ప్రాణము నందెప్పుడు లింగము ప్రతిష్ఠింపబడు చున్నదో అప్పటినుండి ప్రాణ లింగములకు భేదమున్నదని తలంచు ట తప్పు.

ఎవనిప్రాణమైతే శివదీక్షచే సంస్కరింప బడదో, వానిప్రాణము జడమే యగును. ఎవని ప్రాణము సంస్కరింప బడునో అతని ప్రాణము లింగ ప్రాణమని వ్యవహరింప దగును.

ప్రాణశబ్దమును విడిచి లింగశబ్దమెప్పుడు ప్రతిష్ఠింప బడుచున్నదో, అప్పుడు లింగ ప్రాణమని నుడువబడినది. ఏమహాను భావుడు లింగమునందు ప్రాణము నిడు చున్నా

త్వేన ప్రపూజయేత్। ప్రాణలింగ సమాయుక్తః పరమాంత్రేన యశ్చ
రేత్। లింగ యుక్త ముదాసీనం భుంజీయాత్ కిల్బిషంహితత్। ప్రాణ
లింగం పరిత్యజ్య యోన్యలింగ ముపాసతే। తేనరా నరకం యాంతియా
వచ్చంద్రదివాకరౌ। ప్రాణలింగే త్వవిశ్వాసః తీర్థలింగంతు విశ్వసేత్।
సంకరోయదిలింగానాం గణత్వేనైవ యుజ్యతే। లింగ బాహ్యోప జీవిచ
ప్రతిలింగ ప్రసాదకం। భుంజీత క్రిమికీటంచజాయతే మలజన్మని। కీర్త
యేత్ప్రాణలింగంచ అన్యలింగం నకీర్తయేత్। అన్యలింగాభి మానీతు
ప్రాణలింగం నపూజయేత్। ప్రాణలింగ సమాయుక్తో నోపవాసాదికం
చరేత్। మోహాద్యద్యాచరేత్తస్య ప్రత్యవాయో మహాన్ భవేత్॥

డో, ఆప్రాణ మెచట యుండునో ఆభేదము గుర్తెరుగనివారు లింగపూజచే నేరరు

నిర్దేశించ బడిన ప్రాణమందు ఇష్టలింగమును గాంచి యెవరు పూజించరో, లింగ ద్వయమును దెలిసి శివ జ్ఞానముచే నెవరు శూన్యులై ప్రవర్తించుచున్నారో అట్టివారు లింగభేదము తలంచ గూడదు.

ప్రాణలింగ సాహిత్యము గలవారికి- లింగసాంకర్యమును-ప్రసాదసాంకర్యమును- ఇతరపూజలును తగవు.

ప్రాణలింగాంగియు స్వేచ్ఛగా సంచరించగూడదు. సంచరించినచో, పాపముకలుగును.

ఎవరు ప్రాణలింగోపాసనను పరిత్యజించి యన్య లింగము నుపాసించుదురో, సూర్యచంద్రాదులున్నంత వరకువారు నరకమును బొందుదురు.

గురువుచే తనకొసగ బడిన ప్రాణలింగమందు, అవిశ్వాసమును- తీర్థలింగమునందు- అనగా క్షేత్రములందుగల లింగముల యందు విశ్వాసమును బనికిరాదు.

లింగములేక జీవించువారు, అనగా ఇష్టలింగధారుల కంటెనితరులు ప్రతిలింగ ప్రసాదమును భుజించవలయును. అట్టివారు మలజన్మయందు క్రిమికీటములై పుట్టుచున్నారు.

చేసినచో ప్రాణలింగస్తుతియే చేయ వలయును గాని, తదితరము పనికిరాదు. ఇతర లింగముల నుతించుటయే గాక పూజకూడ పనికిరా నేరదు.

ప్రాణ లింగధారికి ఉపవాసము- తీర్థక్షేత్ర సందర్శనము పనికి రాదు. మోహము వలన నాచరించిన దోషము సంభవించును.

ప్రాణలింగాపరిత్యాగ నియమః

ఉపి॥ వాతూలతంత్రే॥ ప్రాణత్యాగే భయే ప్రాప్తే చోరైర్భూతహృతే జలే । అపవాదే ప్రమాదే చ ప్రాణలింగం న వర్జయేత్ ॥ స్థిరస్యైవ క్రమం ప్రోక్తం ప్రాయశ్చిత్తనివర్తకం । గురుణా దత్తలింగం తు సావధానేన ధారయేత్ । ప్రమాదాత్ పతితే లింగే ప్రాణానపి పరిత్యజేత్ ॥

ప్రాణలింగ పరిత్యాగదోషః.

పతితే ప్రాణలింగే యః ప్రాణం ధత్తే నరాధమః । స చండాల ఇతి జ్ఞేయః శివద్రోహీ న తం స్పృశేత్ । ప్రాణలింగే నిజే ఛిన్నే లింగప్రాణో గమిష్యతి । పరోక్షే ప్రాణసంస్థిత్యా రౌరవం నరకం వ్రజేత్ ॥ తథా స్కాందే ॥ హస్తసింహాసనే లింగమప్రమాదేన ధారయేత్ । ప్రాణా

ఎప్పుడు లింగమును వదలగూడదు.

ప్రాణము పోవునట్టి యాపద సంభవించినను, చోరభయము కలిగినను, భూతములచే నాకరించబడినను, జలము సంప్రాప్తమైనను, అపవాదము వల్లనైనను, జాగ్రత లేకపోవుటవలనైనను, ప్రాణలింగమును ఎట్టి విపత్తు సంప్రాప్తించినను విడువగూడదు.

ప్రాణలింగ పరిత్యాగము వలన గలుగు దోషము.

వాతూలాగమము నందిట్లు గలదు. ప్రాయశ్చిత్తరహితమైన స్థిరమైన క్రమ మిట్లు వచింపబడినది. గురువుచే నొసగబడిన లింగమును సావధానముగా ధరింపవలెను. ప్రమాదము వల్లను లింగము పోయినచో ప్రాణములను పరిత్యజించ వలయును.

ప్రాణలింగము పోయినప్పటికిని, ఎవడు ప్రాణములను ధరించుచున్నాడో వాడు నరాధముడు. అందువలన చండాలుడని తెలియ వలయును శివద్రోహిగనుక అట్టివానిని స్పృశించగూడదు. ప్రాణలింగముతో తెగిపోయిన సంబంధముగల లింగప్రాణము వెడలి పోవును. పరోక్షమున ప్రాణముండుటచే రౌరవ నరకమును లింగము పోయిన వారు పొందుదురు.

స్కాందము నందిట్లు వచింపబడినది. హస్తసింహాసనమున లింగమును జాగ్రతగా ధరించ వలయును. లింగము పోయినచో ప్రాణములనే వదల వలయును.

దాశ్వపతితే లింగే। సహప్రాణాన్ పరిత్యజేత్ ॥ ఇతి ॥ తదేవ హస్తాంబుజ పీఠమధ్యే నిధాయ లింగం పరమాత్మ చిహ్నం । సమర్చయేదైక ధియోపచారైర్నరస్తు బాహ్యాంతర భేదభిన్నైః। గురుప్రసాదాద్ధి గతేష్టలింగం సంపూజయంతం స్వకరాబ్జపీఠే। మహానుభక్త్యా వివిధోపచారైర్నరస్తమాలోక్య విముక్తిమేతి ॥ తస్మాల్లింగాంగ సంబంధినిత్యనైమిత్తికాక్రియం। సంస్కృత్య గురుణా దత్తమిష్టలింగ మతంద్రితః నిత్యం స్వవామ హస్తాబ్జే సావధానేన పూజయేత్ । ఇతి పరమ రహస్యం సర్వవేదాంతసారం। సకల సురమునీంద్రై రాదృతంభక్తిమద్భిః। కథిత మఖిలదుఃఖధ్వంసనం తుభ్యమేతత్త్వమపి కథితమార్గం ప్రాణలింగం భజస్వ ॥

సూతః॥ ఇతీరితంశంభుముఖారవిందా దాకర్ణ్యతం ప్రాణశివైక్యధర్మం ॥ స్కందో భవద్భక్తి సుధాంబురాశౌ। మగ్నో ముదా బాష్పపరీతనేత్రః ॥ లబ్ధసంజ్ఞో మహాయోగ భక్త్యావరవశో గుహః। కృత్వా

పరమాత్మ చిహ్నమయిన యాలింగమును హస్తకముల మధ్య యందుంచి కొని బాహ్యాంతర భేదములతో గూడిన పూజోపచారాములచే ఐక్య బుద్ధిచే పూజించవలెను.

గురుప్రసాదము వలన వచ్చిన యిష్టలింగమును తనకరపీఠమున భక్తితో, నానావిధోపచారములతో పూజించు మహాత్ములజూచిన వెంటనే మానవులు తమ పాపములు నశించి ముక్తినొందుదురు.

కావున లింగాంగ సంబంధముగల ప్రాణలింగధారియగు మహాత్ముడు నిత్యనైమిత్తిక కర్మల నాచరించుచు, గురువు సంస్కరించి యొసంగిన లింగమును తన యెడమ చేతి యందుంచుకొని సావధానముతో పూజించవలయును.

ఓకుమారా! ఇదిపరమ రహస్యము. సర్వవేదాంతములసారము. దేవతలు- మునులు- దీనినాదరించిరి. అఖిల దుఃఖములనశింపజేయునది. సేవించినటుల ప్రాణలింగమును సేవించుము. అని ఈవిధముగ శివుని ముఖారవిందము నుండి వచింప బడిన ప్రాణశివైక్య ధర్మమును విని కుమారస్వామి భక్తిసాగరమున మునింగినవాడై ఆనందబాష్పములు

ధన్యోస్మి కృతార్థోస్మీత్యుక్త్వా శంభునా సహ। యూయం భాగ్యవతాం
శ్రేష్ఠసర్వధర్మోత్తమోత్తమం। స్థాపయధ్వం మహాధర్మం వీరశైవం
మునీశ్వరాః। అతః॥ శిష్యస్తు దక్షిణాం దద్యాత్ గురవే ధర్మమూర్త
యే। ప్రణమ్యదండవద్భూమౌ విష్టమంత్రేణ చార్చయేత్। గురోః శ్రీ
పాదపద్మంచ గంధపుష్పాక్షతాదిభిః। శరీరం ప్రాణమర్థంచ యద్యస్మిన్న
తవరోచతే। సర్వంసమర్పితంతాతరక్ష రక్షశివాత్మక। ఉక్త్వాచమాం
క్షమస్వేతి ప్రసాదం ధారయేచ్ఛుచిః। శివభక్తాన్ మహాశాంతాన్ భో
జయేత్తత్ర ఋత్విజాం। దక్షిణాంచతతో దద్యాత్ తాంబూలం తదనం
తరం। ఏవం దీక్షా వీరశైవ విశేష ఇతి గీయతే॥ ముముక్షోర్మోక్షసి
ద్ధ్యర్థం వేదాగమ నిదర్శితం॥

వీరశైవభేదః.

అథ వీరశైవ భేద మాహ॥ సామాన్యవిశేష నిరాభారక ఇతి॥
తత్రభస్మ త్రిపుండ్రశివలింగ ధారణమితి వీర సామాన్యం। ఆత్మాశ్రి

వేడలుచుండ, తండ్రీ కృతార్థుడనైతిని, కృతార్థుడనైతిని, అని శివునితో వచించెను. కా
వున నోమహాత్ములారా! సర్వధర్మోత్తమమయిన వీరశైవ ధర్మమును నవలంబించి తరింపు
డు. అనిమునులకు సూతుడు వచించెను.

శిష్యుడు దక్షిణనొసగి సాష్టాంగ దండప్రణామము చేసి ఇష్ట మంత్రములచే గురు
పాదపద్మముల గంధపుష్పాక్షతాదులచే పూజించవలెను. శరీరము- అర్థము- ప్రాణము
తనగాత్రమనోధనములు గురుని కర్పించవలెను.

ఓమహేశా! నేనర్పించినది యంతయును గ్రహించి నాయందలి లోపములను క్ష
మింపుము అని ప్రార్థించవలయును. శివభక్తులకు భోజనమిడవలయును. తరువాతదక్షి
ణ తాంబూలాదుల నొసగవలెను. ముముక్షువులమోక్షసిద్ధికై వేదాగమము లందిది ఋషి-
శ్రేష్ఠులచె జెప్పఁబడినది.

ఇఁకమీఁద వీరశైవ భేదములను వచింపుచున్నాడు.

వీరశైవభేద నిరూపణము.

సామాన్యము- విశేషము- నిరాభారమని మూడు విధములు.

భస్మత్రిపుండ్ర శివలింగధారణములు గలిగి యుండుట సామాన్యవీరశైవము.

మ శివయోగః నిరాభార ఉచ్యతే । షడధ్వసంస్కార దీక్షా వీరవిశేష ఇతి త్రివిధ ప్రకారః । ఆగమేషు ప్రతిపాదితం తథాహ॥ బింబాగమే ॥
వీరశైవ శబ్దనిర్వచన పూర్వక ముక్తమేవం ॥

విశేషేణచయద్ధ్యానం శైవం సర్వేషు వర్తనః। వీరశైవంసనిర్దిష్టంయంతస్య భేదా స్త్రిధా మతా। సామాన్యసంజ్ఞయా చైకం విశేషాఖ్యో ద్వితీయకః । నిరాభారస్తృతీయం స్యాత్ తేషాం లక్షణ ముచ్యతే ॥

తత్రాదౌ సామాన్య వీరశైవ లక్షణ మాహ। శిరసి యోగభక్తి నిపాతనాత్ దీక్షాభేదే ష్వన్యతమ దీక్షయా భస్మ ధారణాత్।మూర్ధ్ని కంఠే భుజే హస్తే హృది నాభౌ హృదంతరే। సంస్కృత్య గురుదత్తస్య స్వేష్టలింగస్య ధారణాత్ ॥

అతః వీరవిశేషలక్షణ మాహ । వేధాదీక్షా విశేషేణ శివలిం

వీరసామాన్య లక్షణములుగాక షడధ్వ సంస్కారాది దీక్షా విశేషములు గలిగి యుండుట వీరవిశేషమనబడును.

ఈలక్షణములుగాక అత్యాశ్రమ శివయోగలక్షణము గలిగి యుండుట నిరాభారమని చెప్పఁబడును.

ఈమూడువిధములు— ఆగమమునందు ప్రతిపాదింపబడినవి. బింబాగమ మిట్లు నుడువుచున్నది.

అన్నిశైవములలో వీరశైవము గొప్పది. ఆవీరశైవము సామాన్యమని— విశేషమని నిరాభారమని మూడువిధములు.

హస్తమస్తక సంయోగమున దీక్షలలో నొకదీక్షచే భస్మము ధరింపఁజేసి శిరస్సునందుగాని, కంఠమునందుగాని, భుజమునందుగాని, హస్తమునందుగాని హృదయమునందుగాని, నాభియందుగాని, హృదంతరమునందుగాని, సంస్కరించి గురువుచే నొసంగిన స్వేష్టలింగమును ధరించుటయే సామాన్య వీరశైవలక్షణము.

వేధాదీక్షావిశేషమునను, పాశనాశనము వలనను, తత్త్వషట్పరిశోధనవలనను, ప్రాణలింగోదయమునను, చక్రభేదనము వలన శివగురువుల కవినాభావము వలనను అత్యాశ్ర

గస్య ధారణాత్ । పాశవ్యపోహనాత్తత్త్వ శోధనా దధ్వశోధనాత్ । ప్రాణలింగోదయా చ్చక్రభేదనా చ్ఛివభావతః । శివసత్వవినాభావాదన్య దర్శన వర్జనాత్ ॥

అతః నిరాభార లక్షణమాహ ॥ సంసార సౌఖ్యసంత్యాగా చ్ఛివేసంలీనచిత్తతః । కులశీలార్థజాత్యాదిపాశవిచ్ఛేదనాత్తతః । కంథాది ముద్రావహనాత్ । శివతీర్థపరిగ్రహాత్ । నిజభక్త నికాయేషు స్వప్రసాద ప్రదానతః । శివయోగసమాఖ్యానాత్ । నిరాభారోభిగమ్యతే ॥ఇతి॥

తథాచ వాతూలాద్యాగమేషు అయమే వార్థః ప్రతిపాదితః । అలం విస్తరేణ ॥

ఇతి శ్రీగురు చెన్న వీరనారాధ్య పాదార వింద షట్పదాయ హృదయ ఘంటనామాత్య వర్య విరచితే శ్రీశివజ్ఞాన శేఖరే దీక్షా నిరూపణం నామ షష్ఠ ప్రకరణం సమాప్తం ॥

నమును వదలిపెట్టుట వలనను గలిగెడి యోపేక్షా సంస్కారమైతే గలదో, అట్టిపేక్షా సంస్కారము నొందుటయే విశేష వీరశైవమనబడును.

సంసార సౌఖ్యమును విడిచి శివుని యందు లీనమైన మనస్సు గలిగి కులజాత్యాది భేదమును విడిచి పాశవిముక్తుడై కంథా-కమండలు- మొదలగు ముద్రలను ధరించి స్వభక్తులయందు శివతీర్థ మొసంగుట వలనను, శివప్రసాదమిచ్చుట వలనను శివసంభాషణముల వల్లను కాలమును వెళ్ళించుటయే నిరాభార వీరశైవమని వచింపఁబడును.

ఈయర్థమే వాతూలము మొదలుగాఁగల యాగమముల యందు చెప్పఁబడినది. కావున నచ్చట దానిని చూడవలయును. గ్రంథవిస్తరభీతి వలన ప్రస్తుత ముపసంహరించు చుంటిని.

ఇది శ్రీగురుచెన్న వీరనారాధ్యులవారి శిష్యుడగు ఘంటనామాత్య వర్యునిచే రచింపబడినశివజ్ఞాన శేఖరమున శివదీక్షావిధి యను పేరుగల నాఱవ ప్రకరణము ముగిసెను.



శక్తిపాతము.

శక్తిపాతమును గూర్చి పలువురు పలువిధములగు నభిప్రాయములు గలిగి యున్నారు. కొందరు మెస్మరిజ మనిరి. మఱికొందరు శిష్యుని యందుగల మలశక్తిని దూరము చేయుట యనిరి. వేఱొకకొందరు దీక్షణాలోఁ జేయుననిరి. కాని ఈగ్రంథకర్త యభిప్రాయము పై యభిప్రాయములతో నేకీభవించలేదు. సంగ్రహముగ ఆవిషయము వచించెదను.

శక్తియన నేమి?

ఇది మానవుల పీడించు కొను ప్రాపంచిక శక్తిసమూహములోఁ జేరదు. మరేదియన, పరశివుని యందు అభిన్నమై అనగా కలసి యుండినదియే శక్తి యనబడును. ఇది అగ్నియందు దహనశక్తి యెటుల నున్నదో, చంద్రుని యందు చంద్రిక యెటుల గలదో, అటుల శివుని యందు అవినాభావముగ నుండును.

శక్తివలన ప్రయోజనమేమి?

శివునియందున్న చిచ్ఛక్తి పరశివునిచే ప్రేరేపింపఁబడి జీవులయందు జ్ఞానరూపిణియై ప్రవేశించుటయే శక్తిపాతమనబడును.

శక్తిపాతమెప్పుడుగలుగును?

ఎప్పుడు స్వకర్మ నశేషముగా నశించునో, ఎప్పుడనేక జన్మలనుండి కర్మానుభవముగలిగి యుండునో, అనాదిమలమెప్పుడు క్షీణించునో, అప్పుడుగాని శివుఁడును అనుగ్రహించి తనయందున్న పరాశక్తిని ప్రేరేపింపఁడు. అప్పుడుగాని యనాశాలియగు నాశక్తి జ్ఞానరూపిణియై నిర్మలమైన శిష్యుని యాత్మయందు స్వయముగ ప్రవేశింపనేరదు.

జీవులయందు శక్తిపాతము గలిగినటుల నెటుల నూహించవలెను.

ఎవరికి త్రికరణశుద్ధిగ శివుని యందు భక్తియు— శైవగ్రంథములందు విశ్వాసము— సంసారమునందు విరక్తి గురువునందు భక్తి శివుని గుఱిగొనవలెనను ననురాగము— గలుగునో వారికి శక్తిపాతముగలిగినటుల నూహించవలెను.

దీనివలన గలుగులాభమేమి?

ఈశక్తిపాతముగలిగినపుడు గాని, పవిత్రమైన శివదీక్షను దనను బరీక్షించియు

ఉగల గురువు దగ్గరకు జేరవలెనను ప్రయత్నము గలుగ నేరదు. గురువునకు శిష్యునియందు గారుణ్యమును నపుడుగాని గలుగ నేరదు.

గురువన నెవరు?

గురువు శివుడేగాని, మానవుడు గాడు. అందుకు ప్రమాణములనేకములు గలవు. శివుడు గురురూపమున వచ్చి శిష్యుని బోధించనిచో, మరెవ్వరు చెప్పగలరు! శివుడే తాను గురురూపమున నవతరించునని పలికెను.

గురునిరూపణము.

నిగమాగమాది శాస్త్రజ్ఞానము కలిగి క్రోధము- మానాపేక్ష- అహంకారములులేక శమదమాది సద్గుణములు గలవాడే గురువు. గురుశైవులు "శైవసిద్ధాంత దర్శని"లోనూ జూడ గోరెదను.

శిష్యనిరూపణము

వినయాది సద్గుణములుకలిగి గురువాజ్ఞను పాలించు వాడుగా నుండవలెను.

శిష్యపరీక్ష.

శిష్యుని గురువు మూడుమాసములుగాని యారుమాసములుగాని సంవత్సరముగాని పరీక్షించవలెను.

గురూపసదనము.

గురువునొద్దకు శిష్యుడు జని సంసార సాగరమునుండి తనకు దీక్షనొసగి తరింపజేయవలయునని యాతనికి శరణుజేసి ప్రార్థించ వలెను.

దీక్షయన నేమి?

మలత్రయమును నశింప జేయునదియు శివసంబంధము గలుగజేయునదియు నేదిగలదో, అదియే దీక్షయనబడును.

దీక్షా భేదము.

దీక్షలందనేక భేదములు గలవు. గాని యన్నిటికంటెను నుత్తమమైనది శాంభవదీక్ష. ఇయ్యది సాధార దీక్షయని- నిరాధారదీక్షయని రెండువిధములు. సాక్షాత్తుగా శివుండు ప్రసన్నుడై దీక్షనిచ్చినచో నిరాధారదీక్షయనియు- గురుస్వరూపమున నొసగినచో సాధారదీక్షయనియు వ్యవహరింపబడును.

దీక్షాకాలము.

జ్యోతిష మాధవీయమందిటుల గలదు.

శ్లో. రేవతీ త్రీణి పూర్వాణి మఘా జ్యేష్ఠా తథైవచ ।
ఏతేఋక్షాః ప్రశస్తాస్స్యుస్సర్వథా లింగధారణే ।
మిత్రరౌద్రశశిహస్తత్వాష్ట్రభాదిత్యసార్పవారుతభకృత్తితారకాః ।
ఇందు సౌమ్య గురుశుక్రవాసరాః లింగధారణవిధానుసన్మతాః ॥
విష్ణుమిత్రశశవాసవచిత్రా దిత్యవాహమరుదార్ద్రసుభేషు ।
చంద్ర బుధ భార్గవవారే లింగధారణ ముశంతి మునీంద్రాః ॥
శరత్కాలేపి జ్యేష్ఠాయాం వైశాఖే ఫాల్గునేతథా ।
మార్గశీర్షేపి మాఘేచ చైత్రే శ్రావణకే తథా ।
శుక్లపక్షే ప్రశస్తం స్యాత్కృష్ణేతు దినపంచమీ ।
చతుర్థీ నవమీ షష్ఠీ చాష్టమీచ చతుర్దశీ ।
పౌర్ణమాస్యమాచతిథయః నిందితా లింగధారణే ।
రోహిణీ మఘ రేవత్యః హస్తమీచ పునర్వసు ।
మృగశీర్షం పుష్య మూలే ఉత్తరాషాఢ కోత్తరే ।
అనూరాధాచ ఏతేషు లింగధారణముత్తమం ।
చరరాశ్యాం నకస్యాపి కర్తవ్యం లింగధారణం ॥

లింగధారణకు- చైత్ర వైశాఖ జ్యేష్ఠ శ్రావణ ఆశ్వీజ కార్తీక మార్గశిర మాఘ ఫాల్గుణ మాసములు మంచివి. చైత్ర జ్యేష్ఠమాసములుకూడవని యొకగ్రంథకారుల మతము.

చవితి షష్ఠి అష్టమి నవమి చతుర్దశి పూర్ణిమ అమావాస్యలు- కూడవు. కృష్ణపక్షమందలి పంచమి మాత్రము పనికివచ్చును. శుక్ల పక్షము ఉత్తరాయణము శ్రేష్ఠములు. సోమ బుధ గురు శుక్రవారము లుత్తమములు.

అశ్విని- రోహిణి- మృగశిర- ఆర్ద్ర పునర్వసు పుష్యమి ఆశ్లేష మఖ ఉత్తర- హస్త స్వాతి అనూరాధ- జ్యేష్ఠ- మూల- ఉత్తరాషాఢ శ్రవణం శతభిషం పూర్వాభాద్ర ఉత్తరాభాద్ర రేవతి యీనక్షత్రములు శుభకరములు. చరరాశియందుఁ గూడదు.

శ్రీః

శివజ్ఞాన శిక్షా శ్రే.

దీక్షావిధి.

శిష్యుడు ప్రాతఃకాలముననే లేచి నిత్యకృత్యముల దీర్చుకొని గురువుకడకు వచ్చి పూజించి తన తరణోపాయమును జెప్పవలయునని ప్రార్థించగా గురువు కనికరించి దీక్షనొసగవలయును.

మొదటిదినమున కుంభప్రతిష్ఠ జేసి రెండవదినమున ఋత్విక్కులతో గూడ నిత్యకృత్యము దీర్చుకొని పంచకలశములందు పంచబ్రహ్మదేవతల నావాహించి పూజించి పూర్వోక్తములయిన మంత్రోదకములచే శిష్యుని మూర్ధాభిస్నానము చేయించి శిష్యదేహమును శివదేహముగా జూచి గురు వాతని శిరస్సునందు హస్తముంచి కళావాహనము చేయవలెను.

నాదబిందుకళల నాయాస్థానములందుంచి షట్చక్రములు షడంగములు షడధ్వలు న్యసించవలెను. పిమ్మట పంచబ్రహ్మల న్యసించవలెను.

పూర్వమందు అధివాసము చేసిన [illegible] లింగమును నచ్చటనుండి దీసి మంత్రంబులచే స్నానము చేయించి కరపీఠమందుంచుకొని ప్రాణప్రతిష్ఠనొనర్చి కళావాహనము త్రితత్త్వన్యాస కళాన్యాసాదులు చేసి మంత్రోపదేశము చేసి శివలింగమును శిష్యునికి గట్టవలయును

ప్రాణలింగ మహిమ.

లింగమహిమ జగత్తునందున్న నెల్లరికి దెలిసియే యున్నది. ఇక ప్రాణలింగమహిమ విచారించుట కెవ్వరికి శక్యము గాదు. లింగమున ప్రాణము ప్రాణమున లింగము దృష్టిపాత శక్తిపాతములతో స్థాపింపబడినవి. ప్రాణలింగధారణగల వారికి నితరపూజాఫలములు గవ్వ దేవతాంతర ప్రసాదములు పనికిరావు. ప్రసాదోదక సాంకర్యము కూడదు. తీర్థక్షేత్రాదిసేవలు బనికిరావు.

ప్రాణలింగము నెన్నడు మరవగూడదు. ప్రాణలింగము పోయినచో ప్రాణముల నైన విడువవలయును. "కుమారా! నీకీ రహస్యముపదేశించితి దేశములందు వ్యాపింపజేయు" మని శివుండు కుమారస్వామికి వచించెను. కావున ప్రాణలింగ ధారులు శివలింగములను శ్రద్ధా[illegible]ము భక్తితో బూజించి తరించగోరెదను. వీరశైవభేదముల గూర్చి వేరు సంపుటములో విపులముగా వ్రాయబడును.

సంభవ కాండము సంస్కృతము.

అష్టాదశ పురాణములలో స్కాందమహాపురాణము గొప్పది. ఆ స్కాందమహాపురాణ మారుసంహితలుగాఁ గలదు. మూఁడవ సంహిత యగు శంకర సంహిత పూర్వోత్తర భాగమున రెండు విధములు. పూర్వ భాగమునకే శివరహస్యఖండమని పేరు. ఆ శివరహస్యఖండము కాండలుగాఁ గలదు. అందులో నీసంభవకాండమే మొదటి కాండము. కుమారోత్పత్తి తారకాసుర సంహారము వర్ణింపఁ బడినది. పురాణ ప్రశస్త్యమును గూర్చిన గొప్ప పీఠికయుఁ గలదు.

వెల. 3-8-0.

సంభవకాండము.

ఇది వచనకావ్యము. స్కాందమహాపురాణాంతర్గతము. ఇందుఁ పార్వతీ పరమేశ్వరుల వివాహము మన్మథదహనము కుమారోత్పత్తి తారకాసుర సంహారము మొదలగు విషయములు గలవు. సులభ శైలి. శివభక్తులకిది కొంగుబంగారము.

వెల. 1-4-0

ఉపదేశకాండము.

ఇది బాలసరస్వతీ బిరుదాంకితులగు కోడూరి వెంకటాచల కవిచే రచింపఁ బడిన పద్యకావ్యము. శివరహస్య ఖండాంతర్గతము భస్మరుద్రాక్ష పంచాక్షరీ మహిమలును శివద్రోహు లనుభవించు శిక్షలు వప్రణ్యు మొనర్చు వారనుభవించు భోగములు బ్రహ్మవిష్ణ్వాది దేవతలందఱు శివలింగపూజ వలననే తమస్థానముల నొందుట శైవవ్రతము శివపూజాఫలము శివతత్త్వము మొదలుగాఁగల శైవ విషయములనేకము లిందుఁ గలవు. ఒకసారి గ్రంథమును జదివినచో నాతఁడెన్నటికి గ్రంథమును వదలఁ జాలఁడు. శివభక్తులకిది చింతామణి.

వెల. 3-8-0

శైవప్రచారిణీ పక్షపత్రిక.

ఇది, ప్రతిపక్షమునఁ బ్రకటింపఁ బడును. ఇందు విద్వాంసులచే వ్రాయఁబడు చరిత్రాంశములు- నీతి బోధకములగు కథలు- ఆరోగ్యదాయకములగు వైద్య విధానములు- మతధర్మములు- వ్యవసాయ రీతులు- స్వదేశ విదేశ వృత్తాంతములు- వేయేల! సర్వ విషయములు- ప్రకటింపఁబడును.

పక్షపత్రిక చందా సం॥ రు. 2-0-0

గ్రంథమాల చందాదారులకు సం॥ రు. 0—8—0 మాత్రమే

శైవప్రచారిణీ గ్రంథమాల.

ఇందు- అముద్రితములు- అనుపమానములు- ఆనంద ప్రదములునగు, నూరుపుటలకుఁ బైఁబడు నాలుగు శైవగ్రంథరత్నములు మూడు మాసముల కొక్కటి చొప్పునఁ బ్రకటింపఁ బడుచుండును. గ్రంథమాల చందా దారులకు నింపఁ బ్రకటింపఁ బడిన గ్రంథము లన్నియుఁ దగ్గింపు వెలకీయఁ బడును.

గ్రంథమాల చందా సం॥ రు. 4-0-0
పక్ష పత్రికతో సహా సం॥ రు. 4-8-0

వలయువారు,
శైవప్రచారిణీ- వరంగల్.
అని వ్రాయవలెను.